

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Konzumace alkoholu u dětí ve věku 13 - 17 let

Bc. Nikola Vodvářková

Diplomová práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Nikola Vodvářková**
Osobní číslo: **H16418**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **KONZUMACE ALKOHOLU U DĚTÍ VE VĚKU 13 AŽ 17
LET**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se bude zabývat problematikou konzumace alkoholu u dětí. Vychází především z výsledků mezinárodních studií ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) zaměřených na situaci dětí ve věku 15-16 let, které dlouhodoběji ukazují, že pití alkoholu je závažným problémem a děti v České republice se ve srovnání s jinými zeměmi Evropy umísťují v konzumaci alkoholu na předních místech. Teoretická část bude analyzovat současnou situaci problematiky, zaměří se na přístup a toleranci k pití alkoholu v populaci, popíše vliv alkoholu na zdraví dítěte a jeho vývoj a v neposlední řadě také důsledky alkoholu pro sociální život jedince. Součástí práce bude rovněž seznámení se systémem podpůrných institucí, které se zabývají závislostmi u dětí. V empirické části bude pomocí kvantitativního výzkumu, metodou dotazníkového šetření zjišťováno, jaké jsou zkušenosti dětí s konzumací alkoholu a jaký je výskyt rizikového pití alkoholu u dětí ve věku 13 až 17 let na vybraných školách v Pardubickém kraji.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BERGLUND, Mats a Egon JONSSON, Sten THELANDER, 2003. Treating alcohol and drug abuse: an evidence based review. Weinheim: Wiley-WCH. ISBN 352-73-068-2-X.

ESPAD-drogy-info.cz Dostupné z: <http://www.drogy-info.cz/drogova-situace/uzivani-drog-v-populaci/uzivani-drog-ve-skolni-populaci/espac/>.

HELLER J, PECINOVSKÁ O, ed. Pavučina závislosti: alkoholismus jako nemoc a možnosti efektivní léčby. Praha: Togga, 2011. ISBN 978-80-87258-62-0.

KRAUS, B. Středoškolská mládež a její svět na přelomu tisíciletí. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-731-5125-1.

MARHOUNOVÁ J, NEŠPOR K. Alkoholici, feťáci a gambleři. Praha: Empatie, 1995. ISBN 80-901618-9-8.

NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.

VONDRÁČKOVÁ, P. Vzorce užívání alkoholu u dětí a adolescentů. 2010.

[online]. Dostupné z:

<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/72/1980/Vzorce-uzivani-alkoholu-u-deti-a-adolescentu>.

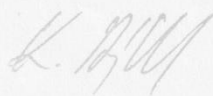
Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.

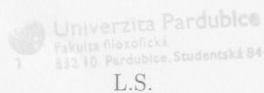
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hlinsku dne 2. 4. 2018

.....
Nikola Vodvářková

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Adrianě Sychrové, PhD., za podporu, cenné rady, připomínky a odborné vedení během zpracovávání mé diplomové práce. Dále bych chtěla velmi poděkovat všem zúčastněným školám, za jejich ochotu podílet se na výzkumu, a rovněž děkuji dětem za vyplnění dotazníků. Také velmi děkuji své rodině za jejich podporu při psaní diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou konzumace alkoholu u dětí ve věku 13 - 17 let. Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jaké zkušenosti mají s alkoholem děti z vybraných základních a středních škol v Pardubickém kraji. V teoretické části práce je charakterizován pojem alkohol, závislost, dále specifika užívání alkoholu dětmi a mladistvými, činitelé zvyšující riziko požívání alkoholu u dětí, důsledky zneužívání alkoholu a v neposlední řadě léčba a prevence pití alkoholu. Rovněž je zde zmíněna Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách. Empirická část je zaměřena na samotný výzkum tohoto tématu a pomocí kvantitativního výzkumu, metodou dotazníkového šetření bylo zjišťováno, jakou zkušenost mají nezletilé děti s alkoholem a jaký je výskyt rizikového pití alkoholu u dětí.

KLÍČOVÁ SLOVA

alkohol, děti, rodina, Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách, rizikové chování, rizikové činitelé

TITTLE

Alcohol consumption among children aged 13 to 17 years

ANNOTATION

This diploma thesis deals with alcohol consumption in children aged 13 - 17 years. The main aim of the diploma thesis is to find out what the experiences with alcohol are from children from selected elementary and secondary schools in the Pardubice region. The theoretical part of the thesis describes the concept of alcohol, addiction, the specifics of alcohol use by children and adolescents, factors that increase the risk of alcohol use in children, the consequences of alcohol abuse and, last but not least, the treatment and prevention of drinking alcohol. There is also mentioned the European School Study on Alcohol and Other Drugs. The empirical part focuses on the research itself and using quantitative research, the questionnaire survey was used to determine the experience of minors with alcohol and the prevalence of hazardous alcohol drinking in children.

KEYWORDS

alcohol, children, family, The European school survey project on alcohol and other drugs, risk behaviors, risk factor

OBSAH

ÚVOD.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ALKOHOL JAKO ZLODĚJ ŽIVOTA.....	11
1.1 Droga jménem alkohol.....	12
1.2 Historie výroby a užívání alkoholu.....	13
1.3 Konzumace alkoholu v České republice.....	15
2 ZÁVISLOST NA ALKOHOLU.....	19
2.1 Příčiny vzniku závislosti.....	21
2.2 Vývoj závislosti.....	21
2.3 Vývojová stádia závislosti.....	22
2.4 Klasifikace typů alkoholové závislosti.....	24
3 ALKOHOL, DĚTI A MLADISTVÍ.....	25
3.1 Specifika působení návykových látek u dětí a mladistvých.....	27
3.2 Varovné signály užívání návykové látky dětmi nebo mladistvými.....	28
3.3 Příčiny vzniku závislosti u dětí a mladistvých.....	30
3.4 Důsledky užívání alkoholu u dětí a mladistvých.....	32
4 JEDNOTLIVÍ ČINITELE ZVYŠUJÍCÍ RIZIKO POŽÍVÁNÍ ALKOHOLU U DĚTÍ A MLADISTVÝCH.....	36
4.1 Rodina.....	36
4.1 Osobnost dítěte a jeho genetická výbava.....	38
4.2 Školní prostředí.....	39
4.3 Vrstevníci.....	39
4.4 Společnost a prostředí.....	40
5 LÉČBA KONZUMACE ALKOHOLU DĚTMI A MLADISTVÝMI.....	41
5.1 Zařízení poskytující pomoc.....	42

5.2	Formy léčby	43
5.3	Prevence	44
6	INFORMACE O SITUACI V ČR - DATA Z MEZINÁRODNÍ STUDIE ESPAD.....	46
II.	EMPIRICKÁ ČÁST	50
7	CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	50
7.1	Stanovení výzkumného problému.....	50
7.2	Hypotézy	50
7.3	Metoda výzkumu.....	50
7.4	Výzkumný soubor	51
8	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	53
9	VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	87
10	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	101
	ZÁVĚR	104
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	105
	SEZNAM ILUSTRACÍ, TABULEK A GRAFŮ	109
	PŘÍLOHY	111
	Příloha 1: Dotazník	111

ÚVOD

Děti a mladiství do 18 let by v žádném případě neměli konzumovat alkohol, a zrovna tak by neměli mít šanci si ho jakýmkoliv způsobem obstarat. Tak mluví český zákon, který zakazuje prodej a konzumaci alkoholu nezletilým osobám. Nicméně realita je v mnoha případech velmi odlišná a tento zákon je, ze všech užívaných zákonů, možná ten nejčastěji porušovaný. V posledních letech se totiž alkohol stal běžnou součástí životního stylu mladistvých a nikdo se nad tím nepozastavuje. Výzkumy ať už ty národní či mezinárodní, které se za posledních několik let uskutečnily, ukazují, že nejen že alkohol je součástí běžného života českých dětí, ale Česká republika se ještě navíc řadí na první příčky v oblasti zneužívání alkoholu dětmi a mladistvými. Na vině je v naší republice především snadná dostupnost, díky které si děti mohou alkohol bez problémů obstarat téměř kdekoli a téměř kdykoli.

Dalším znepokojujícím a o nic méně závažnějším zjištěným faktem je to, že rodiče dětem alkohol nezakazují, ba naopak jim ho s chladnou hlavou povolují a ve většině případů to jsou právě oni, kdo své děti poprvé seznámí s alkoholem a otevrou jim cestu, po které by se samy třeba nikdy nevydaly. Jelikož si děti a mladiství často vůbec nejsou vědomi rizik, nebo rizika, která s sebou konzumace alkoholu přináší, vnímat nechtějí, a to ať už se jedná o zdravotní potíže, či o různé nehody, které mohou být i smrtelné a na kterých se velkou měrou podílí alkohol, tak by to měli být právě rodiče či další příbuzní, kteří by si měli uvědomit, že zdraví má každý člověk jen jedno, a to je pro všechny nenahraditelné. Tak proč si ho vědomě ničit?

Cílem diplomové práce je zmapovat problematiku konzumace alkoholu u nezletilých dětí ve věku 13 – 17 let na vybraných základních a středních školách v Pardubickém kraji. Práce se bude opírat o výsledky z mezinárodních studií ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) zaměřených na situaci dětí ve věku 15 - 16 let, které dlouhodoběji ukazují, že pití alkoholu u dětí představuje závažný problém, a to především v naší zemi.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V úvodu teoretické části práce je vymezen pojem alkohol, jeho historie a užívání, dále pak závislost, její příčiny a vznik a také analýza současné situace ohledně konzumace alkoholu v České republice. Podstatná část práce je věnovaná konzumaci alkoholu u dětí a mladistvých. Jsou zde popsána specifika, kterými se liší od konzumace alkoholu dospělými, příčiny a rizikové situace, které mohou u dětí způsobit vznik závislosti, a rovněž zde nechybí výčet varovných signálů, které nám napoví, že dítě konzumuje alkohol. Část práce je věnována činitelům, které děti nejvíce ovlivňují a tím pádem se podílí na tom, zda dítě přijde do kontaktu s nějakou návykovou

látkou či nikoliv. Práce se dále zaměřuje na důsledky škodlivého užívání alkoholu, léčbu a v neposlední řadě také na velmi důležitou prevenci. V závěru práce je popsána Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách a její nejnovější výsledky z roku 2015. Empirická část zahrnuje výsledky výzkumného šetření, které bylo realizováno kvantitativní metodou, pomocí dotazníkového šetření a zjišťovalo, jaké zkušenosti mají studenti, z různých typů škol, s konzumací alkoholu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ALKOHOL JAKO ZLODĚJ ŽIVOTA

„Nic nezavinilo tolik starostí, tolik chorob a bíd, jako požívání alkoholu.“ (E-citáty, ©2008-2017) Jeden z výroků proslulého britského přírodovědce a zakladatele evoluční teorie Charlese Darwina, s nímž se svět nepochybně ztotožňuje i dnes a v budoucnosti tomu zcela jistě nebude jinak, ba možná dokonce i hůř. Podle materiálů Světové zdravotnické organizace (Nešpor, 2002: 5) ze všech možných dostupných užívaných drog je to totiž právě alkohol, který připraví lidstvo o nejvíce let života. Nabízí se zde otázka, že přece existují mnohem nebezpečnější drogy, než je alkohol. Ovšem díky tomu, že alkohol je legální, společností velmi akceptovatelný a extrémně dostupný prakticky komukoliv, kdykoliv a kdekoliv, tak je to právě on, koho lze s určitou dávkou nadsázky nazvat jako zloděje života.

Toto tvrzení ovšem nemusí platit a také samozřejmě neplatí pro všechny, ale pro část společnosti zcela nepochybně. Záleží na tom, jakým způsobem se člověk k alkoholu postaví, v jak velkém množství a v jaké situaci ho bude konzumovat. Tedy zda bude člověk alkohol ovládat, nebo zda bude alkohol ovládat člověka. Protože jak uvádí Kvapilík (1985: 30), tak *„požívání alkoholických nápojů je pro společnost přijatelné pouze tehdy, jde-li o požívání přijatelného množství v přijatelné době, v přijatelném věku a v přijatelném zdravotním stavu.“* Jakmile je překročena tato mez, tak zde můžeme hovořit o alkoholu nejen jako o zloději let, ale troufnu si ho nazvat přímo zabijákem života, jelikož dochází ke zneužívání (misúzus) a nadužívání (abúsuz) alkoholu, které může vést až k úplné závislosti na alkoholu, tedy k alkoholismu. A odtud je často velmi těžké najít cestu zpět, pokud to vůbec jde. Co se týče přijatelného množství, tak zde lze použít doporučení z desatera publikovaného v časopise Světové zdravotnické organizace, které říká: *„Po první sklenici piva či sklenice vína čekej půl hodiny, nežli vypiješ druhou, a pak celou hodinu, nežli vypiješ třetí a nikdy už nepij čtvrtou.“* (Kvapílek, Svobodová, 1985: 30) V tomto však bývá problém, protože jedinci pijící alkohol často neznají svou míru a neumí si říci dost.

Dle Svobodové (1985: 31) je alkohol požíván v podstatě ze dvou důvodů: společenských a individuálních. Lidé většinou začínají alkohol požívat právě ze společenských důvodů, ovšem časem, a ne-li více se do popředí dostávají důvody individuální. Tyto důvody mohou být různé. *„V naší uspěchané době s mnoha nároky a stresy lze označit žádoucí účinky této*

drogy často jako formu dopingu. Člověk po alkoholu sahá až příliš často, aby si něco ulehčil, či aby něčeho za každou cenu docílil, než jen aby drogami doplňoval příjemné posezení s přáteli ve chvílích volna.“ (Kvapilík, Svobodová, 1985: 31) Mnoho lidí tak dělá tu chybu, že chvíle napětí, úzkosti, nejistoty, strachu, smutku či vyčerpání, spojuje příliš často s chemickým účinkem nějaké drogy, v tomto případě alkoholu, místo toho aby hledali nebo zkoušeli jiné alternativy a možnosti.

Není tedy žádným překvapením, že alkohol byl, je a nadále i bude součástí lidské společnosti, a to napříč všemi generacemi. Což potvrzuje i Mühlpachr (2008: 81). *„Alkohol je droga s tisíciletou tradicí, droga, která je přehlížena, podceňována a schvalována. Společnost akceptuje alkohol a společenské cítění je pro-alkoholní. Konzumace alkoholu je zabudována do většiny lidských rituálů, které provází člověka od narození až po smrt.*“ Ovšem právě tyto rituály, které se předávají napříč generacemi, mají vysokou nebezpečnost pro oslovení dětí a mládeže. Jedná se především o ťukání si sklenkou alkoholu na zdraví a štěstí u příležitosti různých oslav, kdy rodiče dají svým potomkům ve velice nízkém věku ochutnat alkohol. *„Rituál ťukání na zdraví je symbolem dospělosti a účasti v dospělém životě. Odklad účasti v této aktivitě vytváří napětí a snahu tuto bariéru odstranit a být již nositelem dospělosti – tedy moci pít alkohol. Pokud se dítě nedostane k jiným projevům dospělosti a nevytvoří si jiné rituály vedoucí k projevu dospělosti, pak rituál pití je velmi snadno dosažitelný. Pouhá napodobenina rituálu je nebezpečím především pro děti do šesti let a tato nápodoba pro ně může končit smrtí, neboť mají menší tělesnou hmotnost a játra nejsou schopna odbourávat alkohol v takové míře jako tomu je u dospělých lidí.*“ (Mühlpachr, 2008: 82)

Smutnou skutečností dnešní moderní doby 21. století je bohužel fakt, že člověk, který odmítne konzumovat alkohol a to bez ohledu na věk, budí v okolí pozornost, nepřiměřené a často pohoršující reakce, jak je možné, že vůbec nepije alkohol. Jinými slovy tak lze říci, že člověk, který v dnešní době nepije alkohol, je společností považován za patologického jedince.

1.1 Droga jménem alkohol

Drogy jsou všeobecně jakékoliv chemické látky, které způsobují tělesné, duševní nebo emoční změny v chování jedince. *„Jejich složky vyvolávají pocity opojení, otupení či povzbuzení a celou řadu různých pocitů a prožitků. Současně také poskytují úlevu od somatických i psychických potíží.*“ (Heller, 2011: 171)

Alkohol je definován jako psychotropní droga, která má na organismus tlumící účinky a významně mění vědomí, chování a prožívání člověka. *„Alkohol působí na lidský*

organismus mnoha způsoby, jež se nedají chápat izolovaně. Existují čtyři pojetí. Dle prvního působí na mozek, snižuje sebekontrolu a boří zábrany. Druhé mluví o tom, že v lidech probouzí „zvířeckou“ přirozenost a nechává na povrch vyplout jejich povahové rysy, které jsou ve střízlivém stavu skryté či latentní. Třetí zdůrazňuje vliv okolního prostředí na podroušeného jedince. A konečně čtvrté pojetí tvrdí, že chování opilců podmiňují zvyklosti a společenské normy.“ (Pokorný, 2006: 5) Veškerá tvrzení jsou nepochybně pravdivá a ztotožňuje se s nimi například i Heller (2011: 8), který uvádí, že *„alkohol svými vlastnostmi přináší mnohým a mnohdy úlevu, euforii, odstraňuje bolest a nepříjemné tlaky, přispívá ke sblížení lidí, usnadňuje komunikaci, rozpouští zábrany v sexuálních kontextech a často z lidí dělá něco, čím ve skutečnosti až tak úplně nejsou.“* Ovšem současně dodává, že je na každém člověku, zda tyto nabídky od alkoholu přijme jako dar, doplňující jeho vlastní schopnosti a možnosti, nebo jako potřebu, která jeho chybějící možnosti a schopnosti nahrazuje.

Alkoholem jako takovým se rozumí ethylalkohol, neboli ethanol (C_2H_5OH), což je jednoduchá organická, hořlavá a omamná sloučenina s charakteristickou vůní a je základní složkou veškerých alkoholických nápojů. V přírodě vzniká kvašením různých plodů, ovoce či obilovin, při kterém kvasinky mění cukr na oxid uhličitý a alkohol. Mezi nejběžnější alkoholické nápoje patří pivo, které se vyrábí z obilného sladu a chmelu a jeho mocnost se pohybuje mezi 4 - 5 % alkoholu. Dalším velmi oblíbeným nápojem je víno, které se vyrábí kvašením šťávy z vinných hroznů a má dvakrát vyšší hodnotu alkoholu než pivo. Významnou skupinu alkoholických nápojů tvoří lehké likéry, které se vyrábí kvašením různých druhů ovoce a mají hodnotu alkoholu okolo 20 %. Posledním typem jsou destiláty, které začínají na hodnotě 40 % alkoholu a mohou stoupat až k 80 % hodnoty alkoholu. Legislativně je alkoholický nápoj definován jako nápoj, který obsahuje více než 0,5 % objemového ethanolu.

Alkoholy ovšem neslouží výhradně jen ke konzumaci, ale používají se například také jako rozpouštědla, jako výchozí suroviny pro chemický průmysl, zejména pro přípravu esterů a dalších produktů z oblasti umělých hmot, výbušnin, či pro výrobu léčiv a také v oblasti potravinářství a kosmetiky. (Návykové látky, ©2018)

1.2 Historie výroby a užívání alkoholu

Alkohol je ze všech užívaných drog nejstarší a nejvíce užívanou psychoaktivní látkou na světě. Nepochybně k tomu přispívá fakt, že na rozdíl od jiných návykových látek, je alkohol téměř ve všech zemích akceptovatelný. O tom, že alkohol je součástí lidské populace již

od pradávna, svědčí nálezy pivních džbánek, dle kterých se alkoholické nápoje vyráběly již v neolitickém období, které se datuje do období 10 000 let př. n. l.

„Užívání alkoholu nabývalo v průběhu historie lidstva i v rámci jednotlivých kultur různých funkcí a podob. Alkohol byl a je dodnes součástí náboženských rituálů. V dřívějších dobách také sloužil jako významný zdroj živin a byl také využíván v medicíně zejména pro jeho antiseptické a analgetické účinky. Nemalý přínos měl a stále má pro společenský život, protože je ve většině společností využíván jako prostředek k uvolnění tenze a ke zvýšení sociability jeho uživatelů.“ (Holcnerová, 2011: 3)

Odpověď na otázku, kdy se člověk poprvé setkal s alkoholem, je lehce překvapující. K tomuto kontaktu totiž došlo zřejmě ještě dříve, než se náš předek vůbec stal člověkem. Dodnes s jistotou sice nevíme, kde a kdy lidé poprvé objevili alkohol a jeho účinky, ale zcela určitě se však muselo jednat o náhodu, kdy sběrači plodů zřejmě našli a zkonzumovali již částečně zkvašené ovoce a pocit, který se po požití ovoce dostavil, se jim nejspíš zalíbil. Ostatně stejným způsobem se v jižní Africe ze zkvašených plodů stromu marula opíjejí i sloni a opice. Postupem času lidé přešli od sběru zkvašených plodů ke sbírání čerstvého ovoce a k cílené produkci alkoholu. První alkoholické nápoje vznikaly fermentací medu a různých lesních plodů. Produkce vína přišla až později a důkazy o jeho přípravě lze najít v historii Mezopotámie okolo roku 3 500 př. n. l. Počátky výroby piva se datují do roku 2 800 př. n. l. a na jeho tvorbě se podíleli starověcí Sumerové, Babylóňané a Asyřané.

Ve starověku byly alkoholické nápoje využívány především k desinfekčním účelům, jako prostředky na posílení krve, podporu kojení či při úlevě od nejrůznějších onemocnění. Zrovna tak se využívaly také jako obětiny bohům a předkům. Ve starověkém Egyptě se alkohol zejména pivo, využíval k potěšení, výživě a medicínským a náboženským účelům. V jejich tamních textech také můžeme najít první varování před nadměrným užíváním alkoholu. Pro starověké Řeky a Římany bylo pivo málo chutné a málo alkoholické, proto se více věnovali výrobě vína. Jsou také označováni za nejvíce umírněné uživatele alkoholu ze všech starověkých národů. (Holcnerová, 2011: 6)

S příchodem středověku byla v oblasti výroby alkoholických nápojů největším přínosem destilace. Až do 13. století měli na přípravu destilovaných nápojů právo pouze lékaři, lékárníci a alchymisté, kteří je využívali téměř výhradně k léčbě zdravotních obtíží. Destilát byl v té době nazýván jako „aqua vitae“ neboli voda života.

„S průmyslovou revolucí je spojen počátek industriální výroby alkoholu a také zlepšení trhu s alkoholickými nápoji, které se staly díky destilaci trvanlivější a tím pádem i skladovatelnější. Alkoholické nápoje začaly být v té době dostupnější, silnější a levnější než

kdy dříve, což se samozřejmě odrazilo ve vyšší konzumaci alkoholu v Evropě.“ (Holcnerová, 2011: 9) A ta nám v České republice vydržela bohužel až do současnosti.

1.3 Konzumace alkoholu v České republice

Česká republika je velmi tolerantní nejen vůči pravidelnému pití alkoholických nápojů, ale také vůči excesivnímu pití a rovněž i vůči pití u dětí a mladistvých. Čím častěji a čím více pijí dospělí, tak tím častěji a více pijí většinou i jejich děti. Tolerantní normy dospělých utvářejí pozitivní postoje dětí a mladistvých ke konzumaci alkoholu a oni následkem toho velmi brzy přijímají pití alkoholu, jako normální a společensky schvalovanou součást sociálních kontaktů, nejrůznějších oslav a zábav a co hůře, berou to také jako součást běžného denního života. (Csémy, Váňová, 2016: 17)

S určitou dávkou nadsázky lze říci, že pití alkoholu se předává z generace na generaci, jako nějaká chvályhodná tradice a vzhledem k tomu, že Česká republika sídlí téměř u vrcholu světového žebříčku v konzumaci alkoholu, je nutné se zamyslet nad tím, jak asi tato situace bude vypadat v průběhu let. Zda hůře, či naopak lépe. V posledních několika letech bylo provedeno hned několik výzkumů, které ukazují, jak na tom Česká republika je s konzumací alkoholu.

V předválečném Československu byla spotřeba alkoholu v porovnání s tou dnešní asi třetinová. Dnes platí Češi za velké pijáky a patří k největším konzumentům alkoholu. I když za posledních 15 let v zemích OECD spotřeba alkoholu klesla, v České republice nepatrně stoupla. Podle statistik, které Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zveřejnila, a které vychází z údajů z roku 2015, se Česká republika mezi 44 zeměmi umístila na šestém místě se spotřebou 11,5 l čistého alkoholu za jeden rok na jednu osobu starší 15 let. Národní protidrogový koordinátor Jindřicha Vobořil uvádí, že, *„problémem České republiky je fakt, že alkohol je zde extrémně dostupný, a to i mládeži, navíc levně.“* Náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula dodává, že *„řada mladých začíná konzumovat alkohol už v 11 letech a v kategorii 16letých je opakovaná zkušenost s alkoholem na úrovni 43 procent, v tomto se lišíme od ostatních zemí.“* (iROZHLAS, ©1997 - 2018) Kamenem úrazu je tak v naší republice právě brzký začátek konzumace alkoholu nezletilými dětmi a mládeží a především už zmíněná dostupnost. Vobořil rovněž dodává, *„že tak jak se pije dneska, se nikdy nepilo a vůle cokoliv změnit je strašně malá.“* (iROZHLAS, ©1997 - 2018) Tento názor zastává i bývalá náměstkyně ministra zdravotnictví Lenka Teska Arnoštová, která ještě navíc dodává, že alkohol v České

republike zapříčiní 4 - 5 % všech úmrtí. (Česká televize, ©1996 – 2018) Což jednoznačně potvrzuje výše uvedené tvrzení, že alkohol je nazýván zabijákem života či zlodějem let.

Další výzkum, který provedl Státní zdravotní ústav v roce 2016, uvádí, že spotřeba alkoholu na jednoho člověka je 6,8 l čistého alkoholu, resp. 8,2 l pokud nezahrneme abstinenty. Světová zdravotnická organizace (WHO) uvádí nejvyšší údaj, a to 12,5 litru. Jak vidíme, tak jednotlivé výsledky ohledně spotřeby alkoholu se liší. Existuje na to jednoduché vysvětlení. Rozdílnost ve výsledcích mezinárodních (WHO, OECD) a českých (SZÚ) statistik je daná odlišnými metodami výpočtu. Mezi 6 hlavních faktorů, které mohou výsledky nejvíce ovlivnit, patří:

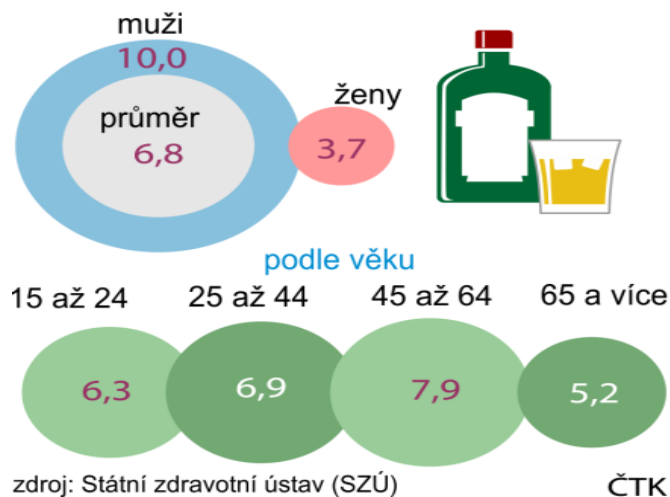
- a) Rozdílný podíl populace zahrnutý do spotřeby způsobuje v ČR rozdíl 1,5 milionu občanů v relevantním vzorku (15 % celkové populace ČR).
- b) Odlišná metoda sběru zdrojových dat způsobuje rozdílně vykázané hodnoty celkové spotřeby alkoholu v ČR.
- c) Zahrnutí pouze konzumentů alkoholu do statistik způsobuje zvýšení spotřeby na jednoho konzumenta v porovnání se statistikami, které zahrnují celkovou populaci.
- d) Rozdílné definice alkoholických nápojů (co do obsahu alkoholu) v jednotlivých metodikách mohou výsledné hodnoty snížit i zvýšit.
- e) Vliv zahraničních návštěvníků může představovat velký zásah do statistik díky pozici ČR jako oblíbené destinaci turismu spojeného s konzumací alkoholu.
- f) Nezahrnutí černého trhu a nelegální výroby alkoholu způsobuje nepřesnosti výsledných hodnot spotřebovaného alkoholu v dané zemi. (Alkohol zodpovědně, ©2013)

Z dostupných materiálů a zjištěných faktů vyplývá skutečnost, že jestliže se bude zvyšovat konzumace alkoholu u dospělých, tak zrovna tak, ne-li hůř, se bude pravděpodobně zvyšovat i konzumace alkoholu u dětí a mladistvých.

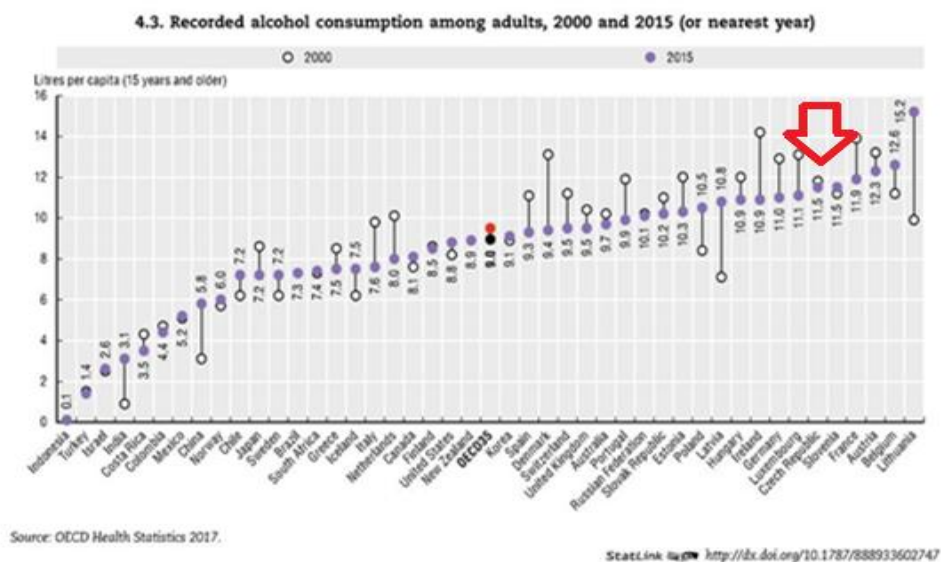
Obrázek č. 1: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let v České republice (výzkum SZÚ)

Průměrná roční spotřeba alkoholu
v litrech čistého alkoholu na osobu

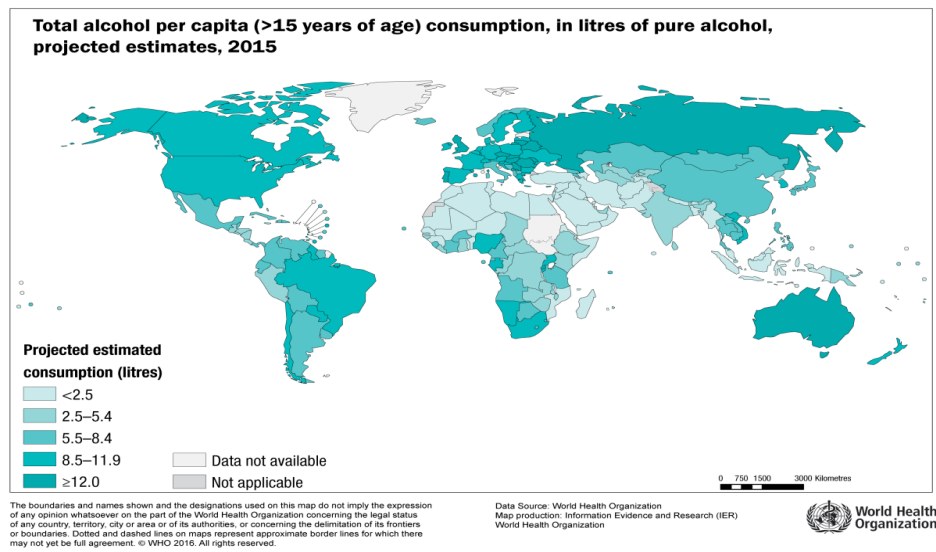
Zdroj: České noviny, ©2017. [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/index_img.php?id=421564.

Obrázek č. 2: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let (výzkum OECD)

Zdroj: Health at a Glance 2017 OECD indicators, ©2017. [online]. [cit. 2017-12-22]
Dostupné z: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migration-health/health-at-a-glance-2017_health_glance-2017-en#page1.

Obrázek č. 3: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let (World Health Organization)

Zdroj: World Health Organization, ©2016. [online]. [cit. 2017-12-22] Dostupné z: http://gamapservr.who.int/mapLibrary/Files/Maps/Global_Alcohol_PerCapitaConsumption_2015.pn.

2 ZÁVISLOST NA ALKOHOLU

„Alkoholismus je nejrozšířenější nemocí, a přitom se o ní mluví ze všech nejméně. Není to pouhá neřest, nýbrž choroba.“ (Ühlinger, Tschui, 2009: 13)

„Jasně jsem si uvědomil, že jsem závislý, když jsem slíbil synovi, že přijdu domů za dvě hodiny, a místo toho jsem přišel za 14 dní.“ (Nešpor, 2011: 9, příklad ze skupinové terapie)
Zde vidíme jednoznačný příklad toho, kam až může pití alkoholu člověka dovést.

„Prakticky každý z nás se ve svém životě setká s alkoholem. Přibližně každý pátý člověk alkohol odmítne a dále jej nekonzumuje buď vůbec, nebo se napije jen výjimečně. Ostatní lidé (asi 4/5 populace) více či méně pijí.“ (Pecinovská, 2011: 13) Ovšem ne všichni mají alkohol pod kontrolou. Každému desátému člověku činí pití alkoholu nějaké potíže, ale jeho problémy s pitím se nestupňují. Pokud ale dojde k tomu, že se problémy s pitím alkoholu začnou časem stupňovat a ničit základní životní hodnoty člověka, tak zde už hovoříme o závislosti na alkoholu. Do této situace dospějí asi 3 % populace, ovšem jen část z nich vyhledá nějakou pomoc a následnou léčbu. Ostatní se v podstatě upíjejí za progredující degradace. Podle výroční zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislost z roku 2016 v České republice pije rizikově 640 000 Čechů a Češek nad 15 let, a hrozí jim závislost. *„Muži tak denně vypijí minimálně tři piva, nebo šest decilitrů vína, či tři sklenky tvrdého, ženy pak přinejmenším dvě piva, nebo dvě sklenky vína, či lihovin. Dalších 540.000 lidí se k tomuto množství blíží.“ (České noviny, ©2018)*

Závislost na alkoholu nebo jinými slovy alkoholismus je chronické recidivující onemocnění, které postihuje jednak daného jedince, který má s alkoholem problém a to jak po stránce psychické, tak i fyzické, a jednak také jeho blízké a to především rodinné příslušníky. Obecně lze o alkoholismu hovořit tehdy, dosáhne-li závislost na alkoholu takového stupně, že škodí buď jedinci, společnosti nebo oběma. (Kvapilík, 1985: 33).

Mezinárodní klasifikace nemocí definuje závislost jako *„skupinu fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky, (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje.“* (Nešpor, 2007: 9)

Měčír (1989: 39) tvrdí, že závislost na alkoholu lze chápat jako zálibu, při které dochází k opakovanému požívání alkoholu, což má za následek měnící se stav psychiky, a dá se vysvětlit hledáním euforie nebo hledáním uklidnění a také hledáním mimořádných psychických stavů vůbec. Samotnou závislost definuje jako stádium periodické nebo chronické otravy, která škodí jedinci a společnosti a je vyvolána požitím přirozené či syntetické látky. „*Typické jsou touha nebo nutkání pokračovat za všech okolností v zneužívání působícího prostředku, nezbytnost opatřovat si jej všemi možnými způsoby, tendence zvyšovat požívanou dávku, psychická a mnohdy fyzická závislost na účinku prostředku. Příležitostně je možno zjistit změny ve fyziologických funkcích organismu postiženého. Je-li závislost vyvinuta, musí v ní jedinec pokračovat, poněvadž přerušil-li příjem látky, na niž je navyklý, objeví se odvykací (abstinenční) příznaky, které jsou nepříjemné a dodáním zneužívané látky se odstraní.*“ (Měčír, 1989: 39)

Definitivní diagnóza závislosti na nějaké látce, by se však měla stanovit tehdy, pokud v průběhu jednoho roku došlo u jedince, alespoň ke třem z následujících jevů (Nešpor, 2007: 10):

- a) silná touha nebo pocit puzení užívat látku;
- b) potíže v sebeovládání při užívání látky, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo o množství látky;
- c) tělesný odvykací stav: Látka je užívána s úmyslem zmenšit příznaky vyvolané předchozím užíváním této látky, případně dochází k odvykacímu stavu, který je typický pro tu kterou látku. K mírnění odvykacího stavu se také někdy používá příbuzná látka s podobnými účinky;
- d) průkaz tolerance k účinku látky jako vyžadování vyšších dávek látek, aby se dosáhlo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami (jasné příklady lze nalézt u jedinců závislých na alkoholu a opiátech, kteří mohou brát denně takové množství látky, které by zneschopnilo, nebo i usmrtilo uživatele bez tolerance);
- e) postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky a zvýšené množství času k získání nebo užívání látky, nebo zotavení se z jejího účinku;
- f) pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků: poškození jater nadměrným pitím, depresivní stavy vyplývající z nadměrného užívání látek nebo toxické poškození myšlení.

Alkoholismus je nemoc trvalá a provází člověka od prvních příznaků typických pro alkoholismu až do konce života. Alkoholismus je choroba, skutečnost, která se nepřizpůsobuje nikomu a ničemu. Alkohol zde není vnímán jako prostředek nýbrž jako cíl, kterého je třeba dosáhnout za každou cenu. Člověk zde, lidově řečeno, dokáže jít i přes mrtvoly, jen aby si obstaral nějakou drogu. (Svobodová, Kvapilík, 1985: 33)

2.1 Příčiny vzniku závislosti

Příčin toho, proč u některých lidí vznikne závislost na alkoholu, a jiní alkohol konzumují bez problémů celý život, je mnoho. Přes ty genetické a metabolické až psychologické a společenské. Nadměrné pití alkoholu tak podporuje hned několik faktorů, mezi které, řadíme charakteristické rysy osobnosti člověka, psychoaktivní vlastnosti alkoholického nápoje a především prostředí, v němž ke konzumaci alkoholu dochází. Rovněž existuje i předpoklad dědičné biologické dispozice, která přispívá ke vzniku závislosti. *„Ke vzniku alkoholismu mohou přispět také vnější faktory, jako je výchova, narušená atmosféra v rodině nebo společenské a pracovní prostředí.“* (Ühlinger, Tschui, 2009: 23)

K pití alkoholu, jakožto k zákonem tolerované droze, může konkrétně vést jakýkoliv psychický problém, například vypjaté emoce, dlouhodobě stresové situace, pracovní, partnerské či rodinné neshody, osobnostní krize, úmrtí blízkého člověka, rozvod, nemoc, apod.

2.2 Vývoj závislosti

Nadměrné a především dlouhotrvající pití alkoholu, ať už jsou jeho příčiny jakékoliv, způsobuje adaptaci buněk organismu na trvalý přísun alkoholu. *„Důsledkem této adaptace je snížená odpověď na původně účinnou dávku - vzrůst tolerance, což vede ke stupňování dávek a později k rozvoji syndromu odnětí drogy (dříve nazývaného abstinenční syndrom) při přerušení pití. Toto je základ bludného kruhu choroby.“* (Pecinovská, 2011: 14) Tento kruh se točí pořád dokola a dokola a je velmi těžké z něj vybočit.

To, jak rychle si člověk vypěstuje závislost na alkoholu, závisí na dispozicích jedince, věku začátku pití alkoholu a způsobu zneužívání alkoholu. Zjednodušeně řečeno, čím větší dispozice člověk má, čím mladší začne pravidelně pít a čím dříve začne alkohol užívat jako drogu, tím rychleji u něj závislost propukne. Ovšem ve srovnání s ostatními závislostmi má ta alkoholová poněkud jiné postavení. Například k návyku na heroin může dojít již za několik týdnů a závislími se stane 100 % osob, které ho vydrží užívat. Oproti tomu než se člověk stane plně závislým na alkoholu, tak uplyne 3 - 15 let a závislími se stane jen něco okolo 10 % pijáků. (Měčíř, 1989: 41)

2.3 Vývojová stádia závislosti

Průběh závislosti je různý a u každého jedince probíhá jinak. Tuto klasifikaci vývojových stádií závislosti vypracoval kanadský psychiatr Jellinek a je užívána již půl století. (Jellinek, 1960. In: Pecinovská, Heller, 2011: 14 - 19)

a) 1. stádium: iniciální, počáteční

Během tohoto stádia se jedinec svým pitím navenek příliš neliší od svého okolí, ani norem udávaných společností. Pije především díky psychotropním účinkům drogy, které mu přináší lepší a příjemnější pocity, než když je střízlivý. V průběhu alkoholového opojení neboli intoxikace, dokáže jedinec překonávat nejrůznější stresové situace, které pro něho doposud byly velmi bolestivé a neřešitelné. Alkohol se mu osvědčil, jako ten správný řešitel nejrůznějších problémů ať už v práci, ve škole či v rodině, a postupně jeho účinků využívá stále častěji a neustále zvyšuje dávky. (Pecinovská, 2011: 14)

b) 2. stádium: prodromální, varovné

V tomto stádiu roste tolerance, která způsobuje to, že jedinec neustále zvyšuje hladinu alkoholu v krvi, aby dosáhl příjemného pocitu. Jsou zde patrné první známky zřetelné opilosti. *„K dosažení žádoucí hladiny musí pít rychleji než okolí, proto si připravuje náskok v pití a začíná pít potajmu. Uvědomuje si, že jeho pití může být nápadné a začíná se za své počínání stydět. Proto je citlivý na jakoukoliv zmínku o alkoholu, své pití skrývá a v intoxikaci se maximálně kontroluje.“* (Pecinovská, 2011: 15) V tomto stádiu se také mohou objevovat první palimpsesty neboli okénka, kdy si jedinec nepamatuje průběh intoxikace. Pociťuje vinu, a jeho prioritou se stává odhodlání se s alkoholem vypořádat a nenechat se jím ovládat. V případě prvního a druhého stádia ještě nemluvíme o chorobě v pravém smyslu slova, ta přichází až ve třetím stádiu.

c) 3. stádium: kruciální, rozhodné

Tolerance alkoholu čím dál více roste, jedinec snese velké množství alkoholu, aniž by na něm byly patrné známky opilosti. Jedinec dlouho působí střízlivým dojmem a poté se během chvíle, či díky jedné sklence úplně opije. Dochází zde ke změně kontroly pití. *„Alkohol se již stal součástí základních metabolických dějů a změnila se reakce organismu na jeho určitou dávku. Na prakticky zanedbatelnou dávku, která pouze podráždí chuťové receptory, již organismus reaguje změnou psychických procesů a rozjíždí se nezadržitelná kaskáda dalšího*

pití, končící opilostí. Jediným řešením situace je nenapít se vůbec a abstinovat, to však pacient dosud neví a vědět ani nechce.“ (Pecinovská, 2011: 16)

V tomto stádiu dochází ke konfliktům jedince s okolím a postižený si vytváří racionalizační systém, ve kterém sobě a svému okolí vysvětluje a omlouvá své pití. Jellinek zde hovoří o alkoholocentrickém myšlení a chování. Upadají zájmy jedince, jeho koníčky, nevěnuje se svým povinnostem a přestává stačit na své běžné denní činnosti. Rovněž se začíná měnit jeho osobnostní struktura a na venek se dostávají negativní stránky osobnosti člověka. Takový člověk lže, podvádí, je nespolehlivý a často zlý a agresivní. Dochází zde ke zhoršování zdravotního stavu a objevují se zdravotní poruchy.

Tlak okolí může jedince donutit k delší abstinenci, ale postižený to nebere jako fakt, že může abstinovat, nýbrž jako fakt, že může ještě dál pít. Pití je v tomto stádiu definované již jako choroba a přesto drtivá většina postižených léčbu nevyhledá a pije dál, čímž dochází k prodlužování utrpení jedince i jeho rodiny a nejbližšího okolí, což může způsobit fatální a nenapravitelné škody. (Pecinovská, 2011: 18)

d) 4. stádium: terminální, konečné

Typickým znakem tohoto stádia je nepříjemný stav jedince poté, co vystřízliví. Aby se z daného stavu vyléčil, je nucen dopřát si další dávku alkoholu. V důsledku toho dochází k tomu, že jedinec může pít již od rána a pokračuje tak v průběhu několika dní, během nichž nevystřízliví. Vedle běžných alkoholických nápojů se jedinec také uchyluje k pití technických a chemických prostředků, které obsahují ethanol. Ovšem jelikož je jeho organismus, tak zničený a vyčerpaný, tak mu k opití stačí menší dávka alkoholu, než tomu bylo na začátku. U jedince se objevují nejrůznější druhy nemocí, přes poškození jater, slinivky břišní, trávicího traktu, až po poruchy oběhového a nervového systému včetně duševních poruch. Dochází zde k úplné degradaci osobnosti a celkovému úpadku jedince, kdy jeho jedinou starostí a požadavkem na život je zisk dané drogy. Ostatní věci, jako například péče o děti, či zaměstnání nebo školu jej nezajímá. Může to dojít do takového stádia, kdy se jedinec stane chronicky závislým a následky užívání alkoholu jsou již trvalé a prakticky neodstranitelné. Většina jedinců postižených alkoholem hledá pomoc až v této fázi, kdy je léčba velmi obtížná, nezdánlivě nemožná. (Pecinovská, 2011: 19)

2.4 Klasifikace typů alkoholové závislosti

Jellinek v následující klasifikaci ilustruje nejčastější integrace do závislostního chování (Jellinek, 1960. In Skála, 1986: 11):

1) typ alfa: typické občasné excesy s následnými problémy. Represivní opatření stačí k dočasné abstinenci, nejedná se o závislost v pravém slova smyslu, může se však vyvinout v závislost typu gama.

2) typ beta: pravidelná konzumace alkoholu, kterou není pacient ochoten přerušit ani za nevýhodných podmínek (dovolená, onemocnění). Jedná se o předstupeň závislosti, který se za příznivých podmínek rozvine v závislost typu delta.

3) typ gama (anglosaský typ): charakteristická je poruchová kontrola, která vede k ebrietě a následným konfliktům s okolím, v mezidobí je zachována schopnost abstinence, při pokusu o pití s kontrolou však následují další problematické opilosti, jejichž frekvence stoupá, až se stanou každodenními.

4) typ delta (románský typ): charakteristický pro vinařské oblasti, kde pravidelná každodenní konzumace alkoholu patří k životnímu stylu, postižený si udržuje hladinu alkoholu v krvi, nedochází zpravidla k sociálním selháním. Kontrola zde bývá dlouho zachována, problematická je schopnost abstinence. Roste i denní dávka a každodenní opilosti se stávají manifestními.

5) typ epsilon: typická je koincidence abúzu alkoholu s psychickým onemocněním, nejčastěji při afektivní poruše, časově jde o kvartální typ pití.

3 ALKOHOL, DĚTI A MLADISTVÍ

Nezletilé děti žijící na území České republiky by neměly v žádném případě pít alkohol. Podání alkoholu jakýmkoliv způsobem před dovršením 18. roku života je trestným činem, za který může být potrestán kdokoliv včetně rodičů. V českém právním řádu však samotné pití alkoholu zakázané není. Je zakázaný prodej a podávání alkoholu a ten se vztahuje na prodejce alkoholických výrobků. Pokud by alkohol podal dítěti rodič, bude se odpovědnost řešit přes občanský zákoník, v části rodinného práva a přes trestní zákoník. Ovšem jak už to bývá, tak realita je úplně opačná. Zákon je často porušován a alkohol dětem bez problémů poskytují jak prodejci, tak i rodiče a tím pádem mohou děti prakticky pít kdykoliv a kdekoliv se jim zlíbí a následkem toho se řadí k vůbec té nejrizikovější skupině, která je užíváním návykových látek ohrožena. (Alkoholik, ©2003 - 2018)

„Pití alkoholu dětmi a mladistvými je fenomén, který má charakter doutnajícího problému a není zatím naší společností akceptován s vážností, kterou si zasluhuje jako skutečné ohrožení mladé generace. Přitom studie Evropského fóra pro zodpovědné pití alkoholu uvádějí, že s alkoholem začínají v Evropské unii jako první právě české děti. Svou první sklenku vypijí už kolem jedenáctého roku života.“ (Hladík, 2009: 91) Tuto studii potvrzuje

i další studie ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách), podle které české děti získaly smutné evropské prvenství v konzumaci alkoholu a doslova pijí první ligu.

Česká republika je vůči pití alkoholu tak vysoce tolerantní, že v dnešní moderní době je zvláštní výjimkou teenager, který ještě nikdy nebyl opilý. Počet dospívajících, kteří mají zkušenosti s alkoholem, totiž během posledních let prudce vzrůstá. Podle zprávy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) má v Česku zkušenost s alkoholem 94 % patnáctiletých dětí. Podle národního drogového koordinátora Jindřicha Vobořila *„v České republice nevnímáme konzumaci alkoholu ze strany mladistvých jako problém. Když se něco slaví, tak ať mladí taky ochutnají. Situace je ale taková, že celková společenská atmosféra, snadná dostupnost alkoholu, jeho relativně nízká cena a hlavně pocit, že vlastně o nic nejde, dala vzniknout generaci mladých pravidelných konzumentů alkoholu už ve věku pouhých čtrnácti let. Mezi nimi jsou i mladí závislí.“* (Zdravotnický deník, ©2018)

Nabízí se zde otázka, kde a jak si děti v takhle brzkém věku vytváří pozitivní vztah k alkoholu. Odpověď je až směšně jednoduchá, ale o to více zarážející a nepochopitelná. Protože jsou to paradoxně právě rodiče, kteří svým vlastním dětem poprvé otevrou cestu k alkoholu, odkud už často není úplně cesty zpět, protože se zde objevuje velké riziko, že

alkohol bude pro teenagery pouze průchozí drogou k daleko tvrdším návykovým látkám, jako je například pervitin či heroin. Rodiče zkrátka na konzumaci alkoholu nevidí nic špatného. Místo, aby své děti chránili, tak je vědomě zabíjejí, protože jak víme, tak alkohol patří mezi toxické látky. Všude okolo nás se tak stáváme svědky toho, kdy rodiče dají svému dítěti jen tak „cucnout“ alkoholu a opakovaně jim dovolí pít právě v rámci oslav. Oni si to možná ani neuvědomují, protože kapka alkoholu přece ještě nikomu neuškodila, ale může se stát, že to oni budou jednou zodpovědní za to, že jejich dítě bude nadměrně holdovat alkoholu a že se na něm v nejhorším případě stane závislým. Což ostatně potvrzuje i Heller a Pecinová (2011: 118) Ti uvádí, že se základ dětského abúzu neboli nadměrného užívání alkoholu, pokládá již v předškolním věku. *„Děti pijí či ochutnávají alkoholické nápoje při různých příležitostech. Čím častěji si rodiče s dětmi i jen mezi sebou připíjejí, tím častěji děti pijí samy. Vytvořené rituály mají výrazný vliv na vypité množství alkoholu a množství vypitého alkoholu má vliv na rozsah poškození.“*

Dle publikace Pavučina závislosti (2011: 117) si jen 16 % dětí nikdy s rodiči nepřipilo alkoholem u příležitosti nějaké společenské události. Asi 20 % rodičů dokonce svým dětem podává nejrůznější alkoholické nápoje jako formu zdravotního léku. *„U 80 % dětí nezůstane jen u ochutnání. Napodobují své rodiče, pijí stejné alkoholické nápoje jako oni a více než polovina dětí alkoholické nápoje chutnají. Asi 25 % dětí školního věku již zná pocit lehké opilosti. Víno pijí stejně chlapci i děvčata, pivo a koncentráty častěji chlapci.“* (Heller, 2011: 118)

Dostupnost alkoholu pro děti je velmi vysoká také u prodejců a zrovna tak na ně působí masivní a téměř všudypřítomná reklama na nejrůznější alkoholické nápoje. Zpráva z Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislost (iROZHLAS, ©1997 - 2018) uvedla, že ve večerkách se podaří dětem alkoholické nápoje koupit až v 90 % případů a večerky dnes najdeme téměř v každém městě. Cesta k alkoholu je tudíž v tomto případě velmi jednoduchá. A další podniky jako bary, hospody či diskotéky, na tom nejsou lépe. I tam si děti bez problému obstarají alkohol. Je zde otázka, co je horší. Jestli to, že nezletilé děti alkohol pijí doma s rodiči, nebo to, že si nezletilé děti obstarají alkohol v nějakém z výše uvedených podniků. Výsledek je ovšem stejný, alkoholu se jim dostane v obou případech. V neposlední řadě mají na děti samozřejmě také vliv vrstevnické skupiny, se kterými tráví čas ať už ve škole, či ve svém volném čase. (Nešpor, Csémy, 2002: 5) V dětském kolektivu je zneužívání alkoholu nejčastěji vázáno právě na party a rovněž je často provázáno i jinou delikvencí. S přibývajícím věkem, kdy stoupá informovanost dětí o alkoholu a jeho škodlivosti, paradoxně roste i jejich tolerance k pití nejrůznějších alkoholických nápojů

a odmítání abstinence. „Přitom je třeba si uvědomit tu závažnou skutečnost, že průběh vývoje závislosti se u mladistvých a dětí zkracuje oproti dospělým o několik let vzhledem k jejich nedokončenému tělesnému i duševnímu vývoji. Sociální tlak okolí pijící společnosti je účinnější než výchova v rodině a škole, i než obava o své zdraví. Od 15 do 18 roku věku u mladistvých výrazně stoupá spotřeba alkoholických nápojů, zvláště pak koncentrátů. Lze říci, že základní legislativní normu, která zakazuje nezletilým konzumovat alkoholické nápoje, nedodrží 90 % dětí školního věku.“ (Heller, 2011: 118)

Podle Světové zdravotnické organizace (Hladík, 2009: 91) přibližně 40 % patnáctiletých a asi 17 % třináctiletých dětí v Čechách pije alkohol pravidelně. Opakované průzkumy vedou k závěru, že ve 4. ročníku základní školy má již opakované zkušenosti s alkoholem asi 35 % dětí. Podle Nešpora mají v České republice zkušenost s alkoholem už i osmileté děti, kterým rodiče dovolí napít se alkoholu právě rámci nějaké oslavy. Dospívající mládež již pije naprosto běžně. (Nešpor, Csémy, 2003: 65) Průzkum 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze prokázal, že zkušenost s opilostí má v jedenácti letech zhruba každé desáté dítě, ve třinácti letech je to již téměř 50 % dětí. „Hlavním důvodem pití alkoholu u dětí a mladistvých kromě pronikavé zvýšené dostupnosti alkoholu, je okolnost, že mnoho rodičů se více věnuje svému povolání a nemá na děti dostatek času. A také za to může fakt, že Česká republika aktivně přistupuje k nabízení alkoholu i jiných návykových látek formou přímé i nepřímé reklamy.“ (Nešpor, 2001: 12)

Pití alkoholu u českých dětí je tak velmi abnormální a oproti jiným zemím platíme za velké „píjáky“. Heller zastává názor, „že abstinentní životní styl se dětem a mladistvým nejeví jako imponující.“ (Heller, 2011: 191)

3.1 Specifika působení návykových látek u dětí a mladistvých

U dětí a mladistvých můžeme vygenerovat několik specifíků, jímž se užívání návykových látek liší od užívání dospělých. Nešpor (2007: 51) je vymezuje následovně:

- Zdravotní a psychologické důsledky zneužívání alkoholu u dětí bývají často ještě závažnější nežli ve vyšších věkových kategoriích. Dochází často k tzv. efektu nabalující se sněhové koule – např. dospívající zneužívá alkohol, selhává ve svých sociálních rolích a dostává se do rizikové společnosti. To vede k dalšímu množení rizikových faktorů. Jestliže se jedná o dívku, u jejích dětí se může objevit poškození plodu alkoholem, takže rizikové faktory přecházejí i na další generaci.

- Závislost na návykových látkách se vytváří podstatně rychleji (to, k čemu potřebuje dospělý často roky nebo desítky let, stihne dospívající i řádově během měsíců) a má často ještě dramatičtější projevy než je tomu u dospělých.
- Existuje zde vyšší riziko těžkých otrav s ohledem na nižší toleranci, menší zkušenost a sklon k riskování, který je v dospívání častý.
- U dětí a dospívajících závislých na návykových látkách nebo je zneužívajících bývá patrné zřetelné zaostávání v psychosociálním vývoji (oblast vzdělávání, citového vyzrávání, sebekontroly, sociálních dovedností apod.).
- I „pouhé“ experimentování s návykovými látkami je u dětí a dospívajících spojeno s většími problémy v různých oblastech života (rodina, škola, trestná činnost, apod.).
- Existuje také vyšší riziko úmyslného i neúmyslného poranění včetně sebevražd, násilných konfliktů a šikanování.
- Je zde také častější tendence zneužívat širší spektrum návykových látek a přecházet od jedné ke druhé nebo užívat více látek současně. To opět zvyšuje riziko otrav a jiných dalších komplikací.
- Existuje zde i vyšší riziko sexuálně přenosných nemocí a nechtěného otěhotnění.
- Alkohol a patrně i jiné drogy narušují vytváření sítí mozkových buněk, které probíhá v dospívání, a vedou ke znevýhodnění těchto dospívajících.
- Recidivy závislosti jsou u dětí a dospívajících časté, dlouhodobá prognóza však může být podstatně příznivější, než jak by naznačoval často bouřlivý průběh. Důvodem je přirozený proces zrání, který je tichým spojencem léčebných snah.

3.2 Varovné signály užívání návykové látky dětmi nebo mladistvými

Pokud se u dítěte či mladistvého objeví problém s alkoholem či jinou návykovou látkou je důležité ho co nejdříve rozpoznat a zahájit proces léčby. *„Čím dříve, se skutečnost správně rozpozná, tím pro všechny lépe. Malý požár se hasí snadněji než velký. Počínající problém ještě neznamena katastrofu a není důvodem k panice. Děti jsou vůči alkoholu a drogám mnohem citlivější než dospělí. Ovšem děti berou často malé dávky, jejichž účinky jsou málo zřetelné. Účinky různých drog se liší, některé znaky jsou ale společné.“* (Nešpor, Csémy, 2003: 25) Rozpoznat zda dítě užívá nějakou návykovou látku či nikoliv není pro rodiče vždy úplně jednoduché. Proto zde uvádím přehled některých znaků, které mohou symbolizovat to, že s dítětem není něco v pořádku a pravděpodobně užívá nějakou návykovou látku. (Nešpor, Csémy, 2003: 25)

Možné příznaky:

- Dítě přizná užívání drog.
- Drogy nebo jejich metabolity se prokážou laboratorně.
- Pomůcky k braní drogy (lžičky, jehly a stříkačky, tabletky, „psanička“ s drogou, tj. miniaturní obálky o málo větší než obal žiletky apod.).
- Ubývání alkoholu a prášků v domácnosti.
- Jizvy po vpiších v průběhu povrchových žil, např. v loketní jamce.
- Ztráty peněz a cennějších předmětů doma, dítě krade.
- Změna přátel a kamarádů. Tendence těchto kamarádů se rodičům vyhýbat. Zvláště riziková mohou být starší děti a dospívající, kteří mají s drogou a s alkoholem zkušenosti.
- Blízcí přátelé, kteří užívají alkohol nebo drogy. To je závažný příznak.
- Útěky z domova.
- Pocity pronásledování (paranoidita), třesy, poruchy paměti a soustředění.
- Zhoršení vzhledu a péče o zevnějšek.
- Náhlé zhoršení školního prospěchu, ztráta zájmu o učení.
- Přecitlivělost. Kolísání nálad je v dospívání běžné, ale alkohol a drogy ho mohou ještě zesílit.
- Tendence vyhýbat se rodičům a v konfliktech odcházet z domova.
- Ztráta zájmu o hodnoty, myšlenky, zájmy a lidi, které dítě dříve považovalo za důležité.
- Tajnůstkářství, tajemné telefonní hovory, volající, kteří zavěšují, když zdvihnete telefon někdo jiný než dítě.
- Lhaní, rozporná tvrzení, rozpačitost.
- Náhlé zhoršení chování, konfliktnost, podrážděnost, nervozita a agresivita.
- Zdravotní problémy a úrazy. Dříve normální dítě začne být neduživé, bledé apod.
- Nespavost nebo nadměrná spavost. Viditelná únava během dne.
- Náhlá změna jídelních návyků, nevolnost, zvracení.
- Náhlé se zhoršil prospěch ve škole nebo pracovní výkonnost a neomluvené hodiny a pozdní příchody do školy nebo do práce.
- Problémy s úřady a se zákonem. Drobné krádeže v samoobsluze, výtržnictví nebo rvačky. Pozornost by neměly uniknout i dražší předměty, které si dítě nebo dospívající nemohl koupit ze svého kapesného. Může tvrdit, že je má půjčené od někoho ze svých

známých, mohou ale pocházet i z krádeže nebo z obchodování s drogami.

- Z dítěte se stává „odborník na drogy“. Vysvětluje jejich braní, zastává se jich, poukazuje na jejich účinky, nepřiměřeně se věnuje studiu literatury o drogách.

Pokud se u dítěte objeví některý z méně závažných příznaků, tak to ještě nemusí nutně znamenat, že užívá nějakou návykovou látku. Nicméně rodiče či okolí dítěte by mělo zbystrit tehdy, když se těchto příznaků vyskytne několik pohromadě. (Nešpor, Csémy, 2003: 26)

3.3 Příčiny vzniku závislosti u dětí a mladistvých

Existuje několik příčin nebo jejich kombinací, které způsobují, že dospívající začnou experimentovat s drogami. Uvedu zde dva autory, kteří jej vymezují.

Arterburn a Burns (2001: 46) vysvětlují šest faktorů, které způsobují to, že se děti a mladiství rozhodnou drogu vyzkoušet:

- a) Biologická příčina – Pokud jsou rodiče dítěte závislí na alkoholu, je více pravděpodobné, že se závislost objeví i u jejich dětí.
- b) Okolní prostředí – Mnoho dětí a mladistvých drogu vyzkouší právě proto, že ji užívají i jejich vrstevníci a kamarádi, a oni chtějí zapadnout do party a lépe se bavit.
- c) Rodiče – Je zde riziko, že když děti vidí u svých rodičů, jak kouří cigarety nebo pijí alkohol, tak že budou jejich chování opakovat a napodobovat.
- d) Zátěžové situace – Stejně jako dospělí, tak i děti si procházejí různými situacemi, které jsou pro ně těžké a oni se je snaží pomocí nějaké drogy zahnat či zmírnit.
- e) Deprese – V období puberty si děti procházejí mnoha změnami, které jsou často doprovázeny depresemi. Ty se mohou týkat školy, vrstevníků, nešťastné lásky, problémů v rodině či vztahů k sobě samému nebo i k okolí. Následkem toho se děti často uchylují k nějaké droze, díky které na podobné problémy dočasně zapomenou.
- f) Vztah mezi rodiči a dětmi – Je důležité, aby rodiče svým dětem dávali lásku. Ale stejně tak je důležité, aby byli i přísní a byli pro své děti autoritou a oni je poslouchali a nedělali si, co chtějí.

Nešpor a Csémy (2003: 21 - 24) uvádějí následující situace u kterých je zvýšené riziko, že se dítě dostane do problémů s alkoholem.

1) Děti s poruchou pozornosti a hyperaktivitou

Tento problém se u dětí vyskytuje poměrně často. K jeho příznakům, jak už nám napovídá sám název, patří zvýšená aktivita, neposednost, nepozornost a roztěkanost. Děti, které touto poruchou trpí, často působí dojem nešikovnosti, jejich nálady kolísají z jednoho extrému do druhého a oni reagují impulzivně a bez rozmyslů, nebo zase naopak. Špatně se soustředí a mají problémy ve škole. Je tak důležité, aby dítě žilo v klidném prostředí, pravidelně spalo a jedlo, a aby se mu dostalo nějaké pochvaly, která je zde potřebná ještě více než u normálních dětí. Co se týče práce a učení, tak zde uplatňuje postup učit se a pracovat krátce, ale častěji.

2) Děti se sklonem k násilí

Co se týče násilí, tak zde se objevuje vysoce rizikový vliv sdělovacích prostředků. Násilí, vraždy, brutalita či sexuální násilí proniká čím dále tím více do programů určených dětem a mládeži, a to ať už se jedná o filmy či počítačové hry. Pro tvárnou dětskou psychiku jsou tyto vlivy ještě mnohem nebezpečnější, nežli pro dospělé. Děti si z těchto filmů a her často berou příklady, a praktikují je i v reálném světě. Zde je velmi důležitá primární prevence. Rodiče by měli své děti naučit řešit konflikty v klidu, bez použití násilí a chránit je před negativními a škodlivými vlivy.

3) Děti zanedbané a s nedostatečně uspokojenými citovými potřebami

Tyto děti často pocházejí z velmi chudých rodin, kde je spousta sourozenců. Rodiče na děti nemají čas, dostatečně se jim nevěnují, a děti následkem sociální deprivace, hledají citovou vazbu někde jinde. Tu jim často nahrazuje například nějaké hračka či předmět, ale také to může být alkohol nebo jiná droga.

4) Děti trpící strachem a úzkostí

Snad každý z nás má z něčeho strach. U dětí tomu není jinak, ba dokonce ještě hůř. Protože malé dítě má strach z daleko více věcí než dospělý člověk, a neví jak na něj reagovat a zbavit se ho. A právě návyk na alkohol či jinou drogu může někdy vznikat jako pokus odstranit či zmírnit nějaký strach či úzkost. Je tedy důležité pomoci dítěti překonat problém tou správnou cestou. Jako vhodná metoda se osvědčil například autogenní trénink, různé

relaxační techniky či obyčejné vyprávění, kdy například hodný pavouček zachránil zvířátka. V případech, kdy si rodiče nevystačí sami, je nutné vyhledat odbornou pomoc.

5) Špatný prospěch ve škole

Děti, které jsou kvůli špatnému prospěchu nebo z jiných důvodů ve špatné pozici v kolektivu vrstevníků ve školním prostředí nebo i mimo něj, jsou alkoholem a drogami ohroženější. V dnešní době spolu děti mezi sebou navzájem soupeří, kdo v čem je lepší, a pokud je dítě v pozici toho, kdo má špatné známky, tak se to velmi výrazně podepisuje na jeho sebevědomí, které tak může být vážně ohroženo a negativní důsledky jej pomohou provádět celý život.

6) Nepřijetí do školy nebo její nedokončení a nezaměstnanost mládeže

Situace, kdy se dítě nedostane na vysněnou školu, či ji nezvládá nebo je z ní z nějakého důvodu vyloučeno, představuje velice duševně náročný problém. Hrozí, že dospívající, který má tak najednou spoustu času se například často potuluje venku nebo se chytne nesprávné party lidí, která jej může stáhnout k drogám a alkoholu. Důležité tak je, aby se dítěti našla nová možnost vzdělávání, aby jej rodiče podporovali, a aby mělo kvalitní zájmy a smysluplně trávil volný čas.

7) Problémy s alkoholem a drogami u rodičů

Rodiče jsou pro děti vzorem. Ne jediným, ale jedním z nejvýznamnějších. Proto, když děti vidí, že rodiče pijí alkohol, kouří cigarety, nebo berou drogy, tak je velmi pravděpodobné, že to po nich budou opakovat.

8) Vleký problém v rodině

Situace trvajících napětí, nepohody a faktického bezvládní v rodině neprospívají nikomu. A to ani dítěti ani dospělému.

3.4 Důsledky užívání alkoholu u dětí a mladistvých

„Alkohol, a to zejména pravidelně požívaný, u dětí a mladistvých působí škodlivě nejen v oblasti tělesné a duševní, ale zrovna tak v oblasti sociální, citové či estetické.“ (Kvapilík, Svobodová, 1985: 86)

Alkohol je pro děti a mladistvé mnohem nebezpečnější nežli pro dospělé. Jejich játra totiž ještě nejsou schopna alkohol odbourávat v takové míře jako je tomu u dospělých a navíc mají

menší tělesnou hmotnost. Již velmi malé množství alkoholu může vyvolat u dětí nebezpečné otravy a zrovna tak se u nich rychleji vytváří návyk na alkohol. Alkoholické nápoje u mladých lidí zvyšují nebezpečí jaterních onemocnění, vysokého krevního tlaku, onemocnění trávicího ústrojí, onemocnění nervového systému i duševních chorob. I dospělí lidé by měli být ve vztahu k alkoholu opatrní. Podle materiálů Světové zdravotnické organizace je pro zdravého dospělého člověka ještě bezpečnou dávkou alkoholu kolem 20 g 100% lihu za den, to odpovídá zhruba půl litru piva nebo 2 „deci“ vína. (Nešpor, Csémy, 2003: 27) A děti a mladiství by pak alkohol neměli pít žádný, ani v tom nejmenším možném množství.

„Existují důkazy o důsledcích vlivu alkoholu na stav mozku dospívajících.“ Podle zdravotnických výzkumů se lidský mozek vyvíjí až do 25 let, takže v čím dřívějším věku a čím více alkoholu mladý člověk vypije, tím více to ovlivní vývoj jeho mozku. *„Během dospívání totiž dochází k tělesným i duševním změnám a také k vytváření nových sítí mozkových buněk. Alkohol poškozuje a zhoršuje paměť a schopnost učení a soustředění. Důsledkem toho dochází k horším studijním a pracovním výsledkům. Poškození může přetrvávat i v případě následného snížení příjmu alkoholu a drog. U 17letých dospívajících, kteří pili a měli problémy s učení, zjistilo vyšetření nukleární magnetickou rezonancí menší hippocampus, tedy tu část mozku, která je důležitá právě pro učení a paměť.“* (Hladík, 2009: 48)

Co se týče psychiky tak v této oblasti alkohol přináší pocit zvýšených schopností, kdy je jedinec tzv. přesvědčen, že může, a dokáže, cokoli si jen zamane a následkem toho dochází k nejrůznějším tragédiím, protože se jedná pouze o subjektivní pocit, který není založen na skutečném zvýšení výkonnosti. U mladé generace tak existují výrazné souvislosti mezi vysoce rizikovým pitím alkoholu a násilím, rvačkami, nebezpečným sexuálním chováním, nebezpečnými sporty, dopravními a jinými nehodami, trvalým tělesným poškozením a smrtí. Dle vyjádření bývalé ředitelky Světové zdravotnické organizace doktorky Brundtlandové (Nešpor, Csémy, 2002: 5) je třeba celosvětově přičíst alkoholu 5 % všech úmrtí osob ve věku 15 – 29 let. (Ve střední a východní části Evropy je to dokonce celá třetina úmrtí.). Mezi nejčastější příčiny smrti u dětí a dospívajících patří úrazy, sebevraždy, dopravní nehody, otravy a násilné jednání. Na všech těchto příčinách se spolupodílí podstatným způsobem právě alkohol. U mladých lidí a dětí je rovněž vysoké nebezpečí přechodu na další návykové látky, které mohou mít ještě katastrofálnější důsledky.

Alkohol rovněž odstraňuje špatnou náladu a mění ji na dobrou, uklidňuje, až uspává, odstraňuje úzkost, tlumí vnímání bolesti a může také jedince podporovat k nějaké aktivitě. Celkově způsobuje útlum činnosti celého centrálního nervového systému.

Důsledky užívání alkoholu u dětí a mladistvých (Adicta, ©2014):

- a) choroby zažívacího traktu - řadíme sem především jaterní cirhózu a chronický zánět slinivky břišní;
- b) nádory - nadměrné užívání alkoholu je spojeno se vznikem rakoviny tlustého střeva a konečníku, rakoviny hrtanu krku či jater;
- c) srdečně-cévní onemocnění - patří sem především vysoký krevní tlak a zhoršování či vyvolání srdeční arytmie, které zvyšuje riziko mozkové mrtvice;
- d) cukrovka - velké množství požívání alkoholu usnadňuje vznik diabetu 2 typu;
- e) obezita - alkohol obsahuje dvakrát více kalorií než běžné cukry a tuky, a ještě navíc zvyšuje chuť k jídlu, a vede k riziku obezity a nemocím s ní související;
- f) nehody a sebepoškození - dopravní nehody, sebevraždy, otravy pod vlivem alkoholických nápojů, může zde ovšem také dojít k neúmyslným nehodám a poškozením, kam patří například různé pády apod.;
- g) poškození plodu - ke vzniku anomálií a opoždění vývoje plodu, dle výzkumu dojde i v případě, že bylo zjištěno, že matka v průběhu těhotenství užívala alkohol v malých, ale pravidelných dávkách;
- h) neuropsychické potíže – patří sem především poškození centrální nervové soustavy, deprese, úzkosti, poruchy spánku, poruchy osobnosti, delirium tremens, či alkoholická halucinóza;
- i) akutní intoxikace;
- j) poruchy výživy;
- k) avitaminóza;
- l) degenerativní změny periferních nervů;
- m) nemoci chrupu;
- n) nemoci kůže.

Nadměrné požívání alkoholu celkově ovlivňuje imunitní systém. Snižuje jeho výkonnost a rovněž připravuje půdu pro různé, často závažné infekce, jako je tuberkulóza, HIV, zápal plic nebo různé typy žloutenek.

Mezi důsledky užívání alkoholu rovněž patří nejrůznější problémy dítěte týkající se školy, rodiny, přátel či trestné činnosti. Dítě například nechodí do školy, má neomluvené hodiny, zhoršuje se mu paměť, neplní si úkoly, není schopno se soustředit. S rodiči má časté konflikty, nevychází s nimi, je uzavřené do sebe či naopak výbušné a agresivní. Pohybuje se v okruhu přátel, kteří jsou ve stejné situaci a mají podobné problémy. Dítě má často problémy se zákonem. Má tendenci páchat trestné činy, jako jsou například krádeže. Dochází zde k celkovému zaostávání dítěte v psychosociálním vývoji.

4 JEDNOTLIVÍ ČINITELÉ ZVYŠUJÍCÍ RIZIKO POŽÍVÁNÍ ALKOHOLU U DĚTÍ A MLADISTVÝCH

Na děti a mladistvé působí mnoho vnitřních a vnějších činitelů, kteří mohou zapříčinit to, že se dostanou do kontaktu s nějakou nebezpečnou návykovou látkou. V této kapitole jsem se zaměřila na, dle mého názoru, nejvýznamnější činitelé, které děti a mladistvé nejvíce ovlivňují. Jedná se rodinu, osobnost dítěte a jeho genetickou výbavu, školní prostředí, vrstevníky a celkovou společnost a prostředí, ve kterém žijeme.

4.1 Rodina

Dle sociologické definice za rodinu považujeme skupinu osob navzájem spjatých pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Jinými slovy lze definovat rodinu také podle toho, co člověku přináší, proč ji zakládá a co od ní očekává. Rodina je místo, kde člověk nalezne lásku, porozumění, podporu, úctu k sobě i ostatním, přátelství, pocit jistoty a bezpečí, sebepoznání, místo, kde načerpá novu energii a získá zkušenost, že lidský život a city jsou důležitější než vše ostatní. (Kde, jsi, táto, ©2012-2017)

Rodina tak hraje při formování osobnosti člověka tu nejdůležitější a primární roli a má tak vliv na to, jak daný jedinec bude žít, jak se bude chovat a zrovna tak se podílí i na tom, jak, kdy a jestli se vůbec setká s nějakou návykovou látkou. To potvrdil i tým odborníků z Washingtonské univerzity, který prokázal, že rodiče podstatně ovlivňují, zda budou jejich děti kouřit, pít nebo zneužívat jiné návykové látky. Jako zvláště důležité se ukázaly následující skutečnosti (Hladík, 2009: 91):

1. vazba dítěte na rodinu měřitelná časem, který tráví rodiče s dítětem;
2. jasná a důsledně prosazovaná rodinná pravidla;
3. přiměřený dohled a konzistentní disciplína;
4. schopnost konstruktivně řešit rodinné problémy.

„Pozornost je potřeba věnovat rovněž aspektům demografickým, sociálnímu postavení rodiny, povahovým vlastnostem rodičů, funkci rodiny jako celku, úrovni a druhu výchovných přístupů rodičů, vztahu a přístupu k dítěti a k adolescentovi a opačně. Rodina je ve svých přístupech k dětem charakterizována přístupem pólovým. Na jedné straně nadměrná protektivnost, pečlivost, autoritativnost a dominantnost rodičů, na straně druhé malá důslednost, nedostatečný kontakt a kontrola se sníženým zájmem o dítě. Dysfunkční rodina je pak vedle patologické komunikace a hledání sociální identity jednou z nejdůležitějších příčin vzniku abúzu drog.“ (Mühlpachr, 2002: 81)

Karel Nešpor a Ladislav Csémy v publikaci *Alkohol, drogy a vaše děti a jak problémům předcházet*, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat definují rizikové a ochranné činitele v procesu požívání alkoholu u dětí a mladistvých. Z jejich dlouholetých zkušeností s prací s jedinci, kteří mají problém ať už s alkoholem či drogami všeobecně, vyplývá, že se těmto problémům dá předejít v případě, že je člověk bere opravdu vážně. Ovšem dle jejich slov mnoho lidí tyto problémy podceňuje a zbytečně se pak dostávají do nesnází, ze kterých často není cesta ven. Problém s jakoukoliv návykovou látkou se může objevit úplně v každé rodině, bez výjimky. Jak vypovídá Nešpor, tak on sám se při práci setkával s lidmi závislými na alkoholu a drogách z rodin úplných i rozvedených, z rodin ateistů i z rodin věřících, z rodin rodičů málo vzdělaných i z rodin vysokoškoláků. Ovšem současně dodává, *„že je pravda, že některé děti jsou ohroženy více či méně než jiné, ale naprosto chráněn není nikdo.“* (Nešpor, Csémy, 2003: 7)

Nešpor uvádí, že při sezeních s rodiči, u jejichž dětí se problém s alkoholem objevil, visela ve vzduchu nevyřčená otázka ze strany rodičů: „Proč se taková věc stala zrovna nám? Vždyť u nás se alkohol nikdy ve velké míře přece nepil?“ A zde přicházejí na řadu již výše zmiňovaní činitelé, o kterých bude tato kapitola pojednávat. Problémy s alkoholem u dětí a mladistvých nemají jednu jedinou příčinu, ale může jich být hned několik. Vliv rodičů ať už dobrý či špatný hraje v životě dítěte samozřejmě důležitou roli, ale není zdaleka jediným, který na dítě působí. Dle Nešpora lze tak na úrovni rodiny vysledovat řadu rizikových, ale i projektivních faktorů. Jinými slovy to lze chápat tak, že rodina se může přímo nebo nepřímo podílet na vzniku závislosti dítěte či jiného člena rodiny. Stejně tak, ale může rodina vzniku a rozvoji závislosti předejít či pomoci při překonání návykového problému.

Jevy, které zvyšují riziko problémů s návykovými látkami:

- Nejasná pravidla týkající se chování dítěte; nedostatek času na dítě; malá péče; nedostatečný dohled ze strany rodičů; odmítání dítěte; nesoustavná a přehnaná přísnost; nedostatečné citové vazby dítěte; manželský konflikt; schvalování alkoholu u dětí; zneužívání alkoholu nebo jiných drog rodiči nebo příbuznými; malá očekávání od dítěte a podceňování ho; špatné duševní a společenské fungování rodičů; rodiče osamělí, vůči společnosti lhostejní nebo nepřátelští; duševní choroba rodičů; chudoba či nezaměstnanost rodičů; sexuální zneužití dítěte v rodině; rodina ve zmatku a špatně

funguje; výchova pouze jedním rodičem bez pomoci dalších příbuzných; dítě žije bez rodiny a bez domova; časté stěhování rodiny. (Nešpor, Csémy, 2011: 77 - 78).

Co se týče projektivních faktorů, tak ty zde vyjmenovávat nebudu, protože se jedná o opak těch rizikových.

4.1 Osobnost dítěte a jeho genetická výbava

Výbava po předcích a to, co po nich člověk zdědí a s čím přijde na svět, významně ovlivňuje život člověka, a to jak v pozitivním slova smyslu, tak i v tom negativním. Nicméně je nutno dodat, že genetické vlivy se někdy přeceňují a problém s návykovými látkami se nevyskytne jen díky osobnosti dítěte či dědičnosti, ale v kombinaci s dalšími vlivy. Nešpor uvádí příklad, že před rokem 1989 se u nás problémy s hazardními hrami objevovaly spíše výjimečně, kdežto po roce 1989 tomu bylo naopak. A určitě to nebylo tím, že by se naráz změnila genetická výbava našeho obyvatelstva. Významnou roli zde hrály jiné vlivy, především rapidní zvýšení dostupnosti výherních automatů. Současně Nešpor dodává, že „ *se vyplatí brát různé vlivy, včetně těch genetických vážně a uvažovat o tom, jak dítěti vylepšit skóre ochranných činitelů vůči rizikovým. Navíc některé nepříznivé vlivy, třeba i vrozené se dají ovlivňovat. V případě, že má dítě například nějaké dlouhodobé bolestivé onemocnění, lze pomocí rehabilitační léčby, vhodného cvičení, masáží a prohřívání částí těla zmírnit nebo odstranit obtíže a nahradit tak návykové látky.*“ (Nešpor, 2011: 46)

Jevy, které zvyšují riziko problémů s návykovými látkami:

- Duševní poruchy a poruchy chování u dítěte; dítě utrpělo tím, že matka v těhotenství pila alkohol nebo zneužívala drogy; setkání s alkoholem, tabákem nebo drogou v mladém věku; poškození mozku při porodu, úrazy hlavy; dlouhodobé bolestivé onemocnění; nedostatek dobrých způsobů, jak zvládat stresové situace; nedostatek dovedností v mezilidských vztazích; nízké sebevědomí; pozitivní očekávání ve vztahu k alkoholu a jiným drogám; nízká schopnost vzdorovat nepříznivému vlivu okolí; sklony k násilí, špatné sebeovládání; duševní problémy; nižší inteligence; raná zkušenost se sexem. (Nešpor, Csémy, 2003: 7)

4.2 Školní prostředí

Dítě stráví ve škole velkou spoustu času, takže na úrovni školy můžeme také zpozorovat několik významných vlivů, které mohou zapříčinit to, že dítě začne mít problém s nějakou návykovou látkou.

Jevy, které zvyšují riziko problémů s návykovými látkami:

- Škola prevenci neprovádí nebo používá neúčinné postupy jako jednorázové přednášky nebo tzv. „komponované pořady“; pokusy o prevenci mají neinteraktivní charakter; škola při prevenci problémů s návykovými látkami dostatečně nespolupracuje s rodiči; škola nespolupracuje s užitečnými organizacemi a institucemi ve svém okolí; neexistují rozumná, jasná a prosazovaná pravidla týkající se zákazu návykových látek ve škole; alkohol, tabák a jiné návykové látky nebo hazardní hry jsou ve škole a v jejím okolí žákům snadno dostupné; učitelé jsou vnímáni jako nepřátelští nebo lhostejní, zdůrazňují především nedostatky žáků; selhávající a problémoví žáci jsou zesměšňováni a ponižováni; atmosféra na škole je cynická, odcizená, postrádá nabídku pozitivních hodnot; neexistuje návaznost na kvalitní mimoškolní aktivity a vhodné způsoby trávení volného času; špatný školní prospěch; malá ctižádost; absence a nedokončení školy; malá podpora při dalším vzdělávání; nízká očekávání ze strany rodičů ve vztahu ke vzdělání. (Nešpor, Csémy, 2003. 8)

4.3 Vrstevníci

Vrstevníci hrají významnou roli na utváření osobnosti jedince, a proto je nelze vynechat. Dítě se svými vrstevníky tráví většinu dne, ať už ve škole či mimo ni, a významně ovlivňují i to, zda se dítě setká s nějakou návykovou látkou či nikoliv. Dítě je často velmi lehce ovlivnitelné, a aby zapadlo například do nějaké party a mělo kamarády, tak je nuceno užít nějakou návykovou látku, což dítě ve většině případů udělá.

Jevy, které zvyšují riziko problémů s návykovými látkami:

- Přátelé a známí pijí alkoholické nápoje; k alkoholu a drogám se spíše staví pozitivně; mají problémy a autoritami a rebelují; chovají se protispolečensky, jsou odcizení a cyničtí; jsou mnohem více ovlivňováni špatnými kamarády než rodiči; mají sklon dítě zesměšňovat, snižovat jeho sebevědomí nebo ho dokonce šikanovat; mají zájmy a záliby, které mají blízko k alkoholu, drogám nebo hazardní hře; vrstevníci dítě aktivně vybízejí a nutí pít alkohol. (Nešpor, Csémy, 2003: 9)

4.4 Společnost a prostředí

„Není náhodou, že problémy s alkoholem, jinými návykovými látkami a hazardní hrou nejsou ve světě rozšířené rovnoměrně.“ (Nešpor, 2011: 52) Je proto důležité brát v potaz i faktory, které vychází z naší společnosti jako celku.

Jevy, které zvyšují riziko problémů s návykovými látkami:

- Návykové látky jsou snadno dostupné; aktivní nabízení návykových látek; nízká cena alkoholu; chudoba; nedostatek příležitostí k vzdělání a uplatnění; náhlé sociální a politické změny; nestabilita; společnost nenabízí dobré možnosti, jak trávit volný čas; nedostatečná zdravotní a sociální péče; psané i nepsané společenské normy a zákony se k alkoholu staví kladně; ve společnosti převládá cynický postoj ke zdraví; neinformovaní, lhostejní nebo zkorumpovaní političtí vůdci; velký pohyb obyvatel, vedoucí k nestabilitě vztahů; v okolí vysoká kriminalita, případně i drogové gangy; společnost je vnímána v zásadě jako špatná a nepřátelská. (Nešpor, Csémy, 2003: 9)

5 LÉČBA KONZUMACE ALKOHOLU DĚTMI A MLADISTVÝMI

Překonat problémy dítěte - ať jde o alkohol či drogy - není pro rodiče, jejich blízké či jiné, za ně zodpovědné, osoby vůbec nic jednoduchého. O proslulém lékaři profesoru Thomayerovi se prý vypráví tento příběh. Jeho dítě mělo kašel, a protože lékaři všeobecně neradi léčí vlastní děti či jiné příbuzné, pozval si na to svého kolegu. Ten zjistil, že dítěti v podstatě nic není a je jen nachlazené. Aby uklidnil otce, předepsal dítěti obyčejný a neškodný sirup proti kašli. Když odcházel, vyběhl za ním slavný lékař až na ulici a ustaraně se ptal: „*A kolik lžiček toho sirupu má brát?*“ (Nešpor, Csémy, 2003: 45) Jak můžeme vidět, tak když jde o vlastní dítě, ztrácejí hlavu i lidé, kteří jsou špičkou ve svém oboru, natož pak ti, kteří s touto oblastí nemají žádné zkušenosti.

Proto pokud rodič zpozoruje u svého dítěte náznak návyku na nějaké škodlivé látce, je nezbytné okamžitě vyhledat lékařskou pomoc a hlavně se dle Nešpora neostýchat a nepovažovat to, že dítě propadlo alkoholu za rodičovské selhání. Současně ovšem dodává, „*že je nemožné očekávat, že odborníci jednoduše dítě „spraví“ jako pokažený budík, pokud možno na počkání, a vydají jim na něj záruční list.*“ (Nešpor, 2003: 45) Je zde důležitá komplexní spolupráce dítěte, rodičů a odborníků.

Ovšem teorie je jedna věc a praxe věc druhá. Jen velmi malý počet dětí a mladistvých vyhledá léčbu samo. Často bývá problém v tom, že děti si svůj problém neuvědomují, nepřipouštějí a neumějí si ho či nedokážou přiznat. Typičtější tak je, že většinou odbornou pomoc vyhledají dětem rodiče, a stejně typické je to, že dítě danou léčbu odmítne. Co dělat? Nešpor a Csémy (2003: 45) vymezují několik bodů, co by měli rodiče či kdokoliv jiný, v takovém případě dělat. Rady jsou následující:

- Vyhledat odbornou poradnu sami
Tím, že si rodiče o svých starostech promluví s nějakým odborníkem, mohou získat větší jistotu a nadhled, které se jim bude hodit v jednání s dítětem.
- Motivovat dítě ke změně
Dítěti by mělo být jasné, že se mu vyplatí, když s drogami včetně alkoholu přestane. Dítě a dospívající jsou na rodičích závislí v mnoha směrech a proto je dobré dát jim najevo, že si mohou klást podmínky soužití (například odepření kapesného, dárků, apod.).

- Uvědomit si hranice svých možností
Rodiče by měli dítě informovat zcela jasně o tom, že jsou za něj zodpovědní, a pokud by se dítě zcela vymklo zpod kontroly, obrátí se o pomoc k úřadům, což by pro ně mohlo znamenat i ústavní výchovu.
- Hledat spojení
Tlak k léčbě z více stran je účinnější. Jestliže budou na dítě současně naléhat další členové rodiny, přátelé nebo odborníci, tak naděje, že přijme léčbu, vzrůstá.
- Využít doby krize
Ochota přijmout myšlenku léčení je větší ve chvílích krize, např. když se dítě dostane do tělesných nebo duševních potíží kvůli droze (po těžké kocovině, po případné otravě drogou), když hrozí nějaký skandál, když se nepohodne s partou nebo s partnerem závislým na droze atd. Taková ochota často nemívá dlouhého trvání, je proto dobré ji využít rychle a zprostředkovat návštěvu odborníka.
- Opakovat nabídku léčby
Je důležité se nenechat odradit odmítnutím a nabídku ve vhodných chvílích opakovat. Pro dítě není takové rozhodnutí snadné.
- Ocenit ochotu léčit se
Každý projev ochoty k léčbě, mnohdy už prostou úvahou o možnosti léčit se, je dobré nějakým vhodným způsobem ocenit. Rodiče by dítěti měli dát najevo, že vědí, jak je pro něj takový krok těžký, a pochválit ho za jeho rozumné chování.

5.1 Zařízení poskytující pomoc

Existuje několik typů zařízení, kam se mohou rodiče či děti obrátit s prosbou o pomoc. Jedná se převážně o tyto instituce:

- a) Ordinance AT nebo jiná specializovaná zařízení pro léčbu závislosti na alkoholu a drogách;
- b) Specializovaná zařízení pro děti a mladistvé, kteří mají problémy s návykovými látkami;
- c) Ambulance dětské a dorostové psychiatrie poskytující péči dětem a mládeži do 18 let;

- d) Zařízení telefonické pomoci a centra krizové intervence;
- e) Lůžková zdravotnická zařízení pro děti včetně psychiatrických;
- f) Protialkoholní a protitoxikomanická oddělení;
- g) Terapeutické komunity.

5.2 Formy léčby

Nešpor a Csémy (2003: 47) definují následující formy léčby:

- a) Jednorázová porada, krizová pomoc, krátkodobá léčba

I taková jednoduchá forma pomoci může být vysoce účinná, je-li poskytnuta včas. Důležité je pracovat nejen s pacienty, ale i s jedním nebo lépe s oběma rodiči.

- b) Ambulantní léčba

Její výhodou je, že dítě nebo dospívající zůstává ve svém přirozeném prostředí, může dál chodit do školy nebo do učení. To může být ale i někdy nevýhoda, zejména jsou-li vztahy v rodině napjaté nad únosnou mez. Nebezpečím při ambulantní léčbě je také silná vazba na partu, od které se nedaří odpoutat. Spolupráce s rodinou je při ambulantní léčbě opět velmi důležitá.

- c) Ústavní léčba

Její výhodou je možnost nepřetržité odborné péče, což je potřebné zejména u těžších tělesných nebo duševních komplikací. Další výhodou je radikální změna prostředí, jestliže bylo dítě ve vleku party. Ústavní léčba má i své nevýhody. Je náročná finančně a zorganizovat kvalitní léčebný program vyžaduje kromě dobré vůle i úsilí, kvalifikaci a zkušenost. Uspokojit citové potřeby dítěte či dospívajícího v léčebném programu nemusí být snadné.

Ústavní léčba může mít různou formu:

- Krátkodobý pobyt např. deset dní k překonání odvykacích potíží a zlepšení tělesného stavu (tzv. detoxikační pobyty). To samo o sobě k překonání závislosti obvykle nestačí.
- Středně dlouhá léčba trvá od několika týdnů do několika měsíců.
- Dlouhodobé programy mohou trvat rok i déle. K dlouhodobé léčbě jsou určeny některé terapeutické komunity (léčebná společenství).

5.3 Prevence

Mgr. Zuzana Ježková ve spolupráci s PhDr. Ilonou Preslovou (Šance dětem, ©2012 - 2018) sestavily několik osvědčených doporučení, co mohou rodiče, či jiný odpovědní zástupci dětí dělat (nejen) v rámci prevence užívání drog u svých dětí.

- Být správným vzorem - Rodiče by se měli chovat tak, jak by chtěli, aby se chovali, jejich děti v budoucnosti. Je vyšší riziko alkoholismu u dětí, které takovýto model viděly ve své rodině. Často se opakuje stejný scénář - když byl na alkoholu závislý otec, stane se závislý i syn.
- Hledat a najít dítěti nějaký koníček, zábavu, která pro něj bude vhodná a bude mu přinášet radost a příjemně strávený čas. Nuda je totiž nejhorší rádce a společník. Je tedy nutné zajistit dítěti spoustu volnočasových aktivit a správnou osvětu zdravého životního stylu.
- Mluvit s dítětem o všem, co se ho týká, zajímat se o něj, poslouchat ho, reagovat na něj, vyslechnout jeho názor. Dítě by mělo mít jistotu, že má v rodičích oporu a nemusí se bát za nimi kdykoliv a s čímkoliv přijít.
- Mluvit s dítětem pravidelně a začít co nejdříve, dokud ještě chce, a ne až s nastupující pubertou, to už se všechny kroky ve výchově dělají velice špatně.
- Mít dobrý přehled o tom, v jaké partě se dítě pohybuje, jak tráví čas, co se v jeho životě mění, apod. Pokud má kvalitní zájmy, je menší pravděpodobnost, že bude strženo nevhodnou partou a začne trávit čas se sklenkou alkoholu či jiným nevhodným způsobem.
- Učit dítě radovat se ze života, za něčím jít, toužit po něčem, ale i umět přijímat těžkosti v životě, umět být smutný a úplně se z toho nesesypat a v neposlední řadě umět prohrávat. To je velice důležité, protože prohra dříve či později potká každého a je zapotřebí umět takové situace zvládnout. Naučit dítě, aby v životě obstálo, dokázalo se zorientovat, aby nemuselo hledat náhradní řešení nebo náhradní cesty, jako jsou drogy, alkohol, léky a podobné úniky.

- Za vše, co dítě dělá dobře, ho odmalička chválit. Tím mu rodiče vytváří zdravé sebevědomí, což hraje stěžejní roli nejen v drogové závislosti, ale i v šikaně, zneužívání, sektách a podobně.
- Mluvit s dítětem včas o rizicích jakýchkoli návykových látek.

Je důležité a nezbytné, aby prevenci alkoholismu či jiných návykových látek u dětí a mladistvých byla věnována velká pozornost v rámci celé společnosti, od odborné k laické veřejnosti a napříč všemi generacemi. Dítě by tak o účincích drog neměla poučovat jen jeho rodina, ale mělo by být informováno a v podobném duchu vedeno i ve škole, což je velmi důležité, protože v ní tráví podstatnou část života. Rovněž by zde měla probíhat intervence na úrovni policie, soudů a dalších specifických prostředí. V tom nejlepším a ideálním případě by prevence měla být koordinovaná, a souběžně působit na více rovinách, tj. na úrovni rodiny, místního společenství, školy, legislativy atd.

6 INFORMACE O SITUACI V ČR - DATA Z MEZINÁRODNÍ STUDIE ESPAD

Mezinárodní projekt ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) je největší celoevropskou studií, která se zaměřuje na zjišťování užívání návykových látek dětmi a dospívajícími ve věku 15 - 16 let. Studie se realizuje každé čtyři roky již od roku 1995 a je proto nedocenitelná pro sledování trendů v čase. V roce 2015 proběhla šestá vlna studie a zúčastnilo se jí 35 zemí včetně České republiky.

Cílem projektu je podat informace o rozsahu užívání legálních a nelegálních drog mezi mládeží a porovnat je se situací v ostatních zemích Evropy. (Drogy-info, ©2015) *„Dalším cílem projektu je sledovat trendy ve vývoji situace od roku 1995 a analyzovat základní kontextové vztahy u vybraných indikátorů návykového chování. Výsledky zjištěné ve studii ESPAD slouží dlouhodobě také pro evaluaci strategií protidrogové politiky na evropské i národní úrovni a přípravu akčních plánů, které definují konkrétní opatření v oblasti prevence a léčby užívání návykových látek.“* (Drogy-info, ©2015)

Projekt ESPAD je postaven na principu dobrovolné spolupráce expertů z jednotlivých zúčastněných zemí. Za správné provedení projektu, dodržování jeho postupu, principů, sběru dat a jejich odevzdání odpovídají národní koordinátoři projektu, kteří jsou rovněž zodpovědní za financování projektu, které probíhá z národních zdrojů. V České republice projekt zajišťuje Psychiatrické centrum v Praze, které se roku 2015 transformovalo do Národního ústavu duševního zdraví a současně je do projektu také zapojeno Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Projekt se financuje z rozpočtu Úřadu vlády České republiky.

„Výběr škol v České republice je založen na metodě vícestupňového stratifikovaného náhodného výběru základních a středních škol tak, aby zastoupení studentů ve vybraném vzorku odpovídalo zastoupení studentů v ČR s ohledem na kraj a typ studované školy. Celkem bylo pro studii v roce 2015 vybráno celkem 218 škol. V jednotlivých základních školách byly náhodně vybrány dvě třídy z 9. ročníku, ve středních školách vždy jedna třída z 1. ročníku. Z vybraných a oslovených škol se odmítlo zúčastnit 41 škol, byly tedy nahrazeny geograficky nejbližší školou stejného typu. Výsledný soubor tvořilo 215 škol, a do analýzy dat bylo zahrnuto 208 škol a 309 tříd.“ (Drogy-info, ©2015)

Sběr dat probíhá formou skupinově administrovaných papírových dotazníků, které po vyplnění studenti vkládají do neoznačených obálek a odevzdávají tazateli výzkumné agentury. Při sběru dat je kladen důraz na anonymitu odpovědí, nejsou zde zjišťovány žádné údaje, ze kterých by bylo možné zjistit, kdo dotazník vyplňoval.

Jelikož, jak jsem zmiňovala výše, tak studie probíhá každé čtyři roky a v průběhu let, tak můžeme sledovat jednotlivé změny a trendy v užívání návykových látek u mladistvých. Uvedu zde některé z nich (Drogy-info, ©2015):

- Mezi roky 2011 – 2015 došlo k výraznému poklesu uváděné konzumace alkoholu, a to k poklesu jak u zkušeností s konzumací alkoholu, tak u rizikové konzumace alkoholu. U všech sledovaných ukazatelů byl zaznamenán pokles u chlapců i dívek, v případě časté konzumace alkoholu došlo k poklesu u všech druhů alkoholických nápojů. Preferovaným nápojem mezi 16letými zůstává dlouhodobě pivo, a za ním následují destiláty.
- V roce 2015 pokračoval nárůst průměrného věku první zkušenosti s alkoholem pozorovaný již v letech 2007 a 2011.
- V roce 2015 pokračoval pokles zkušeností mládeže s nelegálními drogami, který byl zjištěn již v roce 2007 a 2011.
- V evropském kontextu jsou zkušenosti českých 16letých dětí nadprůměrné, zejména co se týká celoživotních zkušeností s užitím legálních a nelegálních drog. Na předních místech jsme ve výskytu kouření cigaret a konzumace alkoholu v posledních 30 dnech a ve zkušenostech s legálními látkami ve věku do 13 let.
- Vyšší výskyt užívání legálních i nelegálních drog, a to téměř dvojnásobně vyšší oproti studentům ostatních typů škol, vykazovali studenti středních škol bez maturity a odborných učilišť.
- Subjektivně vnímaná dostupnost alkoholu zůstává dlouhodobě vysoká, a to i přesto, že se jedná o látky, které by 16letým studentům neměly být volně dostupné.
- Přiměřené pití alkoholu, stejně jako experimentální a příležitostné užívání konopných látek 16letí čeští studenti nepovažují za příliš zdravotně rizikové.

Výsledky ESPADU 2015 v číslech:

Výzkumu se zúčastnilo 6 151 respondentů ve věku 15 – 16 let a výsledky byly následující:

- Alkohol v životě ochutnalo 95,8 % studentů.
- V posledních 30 dnech alkohol pilo celkem 68,5 % studentů.
- Ze všech dotázaných studentů jich lze 42,5 % považovat za pravidelné konzumenty alkoholu.
- Pravidelnou konzumaci piva (nejméně jednou týdně nebo častěji) uvedlo 15 % studentů, 8 % uvedlo konzumaci destilátů, 4 % pravidelnou konzumaci vína,

pravidelné pití mixovaných drinků na bázi piva nebo destilátů s ovocnou chutí (např. Frisco) uvedlo 5,5 % studentů a 3,1 % uvedlo pravidelnou konzumaci Cideru (tj. kvašeného moštu s obsahem alkoholu).

- 41,9 % šestnáctiletých studentů v posledním měsíci vypilo nadměrnou dávku alkoholu (nadměrná dávka je vypítí více jak 5 sklenic alkoholu (0,5 l piva, 2dcl vína, 4cl destilátu)).
- Zkušenost s opilostí v posledních 12 měsících uvedlo 39,1 % studentů – dotazován byl stav, kdy měl respondent problémy s chůzí, mluvením, zvracel a/nebo si nepamatoval/a, co se stalo.
- V posledních 30 dnech se alespoň jednou opilo 14,6 % šestnáctiletých studentů, 1,7 % se opilo v posledním měsíci nejméně 3krát.
- 25,6 % studentů se opilo před dovršením 15 let.
- Průměrný věk první zkušenosti s alkoholem je do 9. roku života, průměrný věk, kdy mladiství vypije jednu celou sklenici nějakého alkoholu, se pohybuje okolo 12,6 let. (Drogy-info, ©2015)

I když z výzkumu Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách vyplývá, že došlo k poklesu, tak dle mého názoru to poukazuje pouze na to, že před lety byla situace snad ještě horší než dnes, protože se stále jedná o velmi alarmující čísla a děti a mladiství pijí přespříliš, když vezmeme v potaz, že by neměli pít vůbec.

Ve své diplomové práci, v části výzkumného šetření se budu inspirovat právě Evropskou školní studií o alkoholu a jiných drogách. Ovšem velký rozdíl je v tom, že Evropská školní studie se zaměřuje na všechny užívané legální i nelegální drogy od alkoholu a tabáku, až přes ty závažnější jako je kokain, pervitin či heroin, kdežto já se zaměřuji pouze na zkušenosti dětí s alkoholem. Je to z toho důvodu, že oproti tvrdým drogám, je alkohol snadno dostupný a dle mého názoru mu holduje mnohem více dětí a mladistvých než je tomu v případě tvrdých drog. Rovněž si myslím, že oproti alkoholu nejsou tvrdé drogy v Pardubickém kraji tak moc rozšířené a užívané, jako je tomu například ve větších městech, kupříkladu v Praze. Dalším podstatným rozdílem mezi mou prací a studií ESPAD je to, že výzkumný soubor studie je tvořen dětmi ve věku 15 - 16 let, kdežto já zvolila děti ve věku 13 - 17 let. To především díky tomu, že tyto děti jsou nezletilé a já chtěla zjistit, zda je to pro ně překážkou v pití alkoholu či nikoliv.

Stejně jako ESPAD, tak i já jsem zvolila metodu kvantitativního šetření ve formě dotazníků, protože bylo nutné získat, co největší množství dat. Rovněž jsme se studií shodly

a podobně stanovily některé otázky dotazníku. Ty se týkaly například frekvence pití alkoholu u dětí, množství vypitého alkoholu, nejčastěji konzumovaný alkoholický nápoj, místo konzumace alkoholu či otázky týkající se opilosti a obstarávání si alkoholických nápojů.

Oproti studii ESPAD jsem se navíc zaměřovala na důvody, které vedou děti k pití alkoholu, na věk prvního požití alkoholu či na pocity, které děti provází při konzumaci alkoholu a také na to, jaký názor mají rodiče na to, že jejich dítě pije alkohol a zda oni sami alkohol pijí. Naopak ESPAD se oproti mé práci hlouběji zajímal o vztah dětí k rodičům, k sobě samému a také o jejich školní prospěch a způsob trávení volného času.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

7 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, jaké jsou zkušenosti dětí s konzumací alkoholu a jaký je výskyt rizikového pití alkoholu u dětí. Bude mě zajímat, v kolika letech děti alkohol poprvé ochutnaly, kde ho ochutnaly a kdo jim ho jako první podal. Dále budu zjišťovat, jak často a v jakých dávkách alkohol pijí, kde a s kým. V neposlední řadě se budu zabývat otázkou, jaké důvody vedou děti k tomu, aby alkohol vůbec požívaly, když jsou nezletilé a rovněž lehce nastíním, jak se rodiče staví k tomu, že jejich dítě pije alkohol, a zda jsou děti informováni o škodlivosti užívání návykových látek.

7.1 Stanovení výzkumného problému

Základní výzkumnou otázkou jsem definovala následovně: **Jaká je zkušenost dětí ve věku 13 - 17 let s konzumací alkoholu?**

7.2 Hypotézy

Po stanovení výzkumného problému jsem zvolila následující hypotézy.

H₁: Chlapci ve věku 13-17 pijí alkohol častěji než dívky.

H₂: Studenti středních škol pijí alkohol častěji než studenti gymnázií.

H₃: Preference pití alkoholických nápojů je u chlapců rozdílná než u děvčat.

H₄: Chlapci vypijí běžně více alkoholu než dívky.

H₅: Děti ve věku 13 - 15 let alkohol pijí častěji doma než děti ve věku 16 - 17 let.

H₆: Chlapci poprvé ochutnali alkohol v dřívějším věku než dívky.

H₇: Děti ze základních škol alkohol pijí z důvodu, že pijí přátelé nebo rodina, než z důvodu, že by jim chutnal, častěji než děti ze středních škol.

7.3 Metoda výzkumu

V diplomové práci byla použita metoda kvantitativního výzkumu, ve formě dotazníkového šetření. Tento výzkum svá zjištění uvádí v číselné podobě a zjišťuje množství, rozsah, frekvenci jevů, jejich míru a dále je pak matematicky zpracovává. „*Dotazníky jsou nejpoužívanějším nástrojem při sběru primárních dat. Představují formuláře s otázkami, na*

něž respondenti odpovídají, případně obsahují také varianty jejich odpovědí.“ (Kozel, 2006: 161) Metodu dotazníkového šetření jsem shledala pro výzkum jako nejvhodnější, jednak z důvodu oslovení velkého množství respondentů, která by u kvalitativního výzkumu nebyla možná a jednak z důvodu potřeby zachování anonymity respondentů.

Dotazník byl zcela anonymní a obsahoval 22 otázek. Všechny otázky byly uzavřené a respondenti si vybírali z vyznačených odpovědí. V případě potřeby byla u vybraných otázek možnost odpovědět i jinak, pokud by se respondent nerozhodl pro nějakou z již zadaných odpovědí.

První tři otázky byly identifikační, kdy jsem se respondentů ptala na jejich pohlaví, věk a vzdělání. Další dvě otázky se týkaly jejich bydlení, kdy jsem se dotazovala kde a s kým respondenti žijí. Zbylé otázky se již výhradně týkaly problematiky konzumace alkoholu.

Výzkum diplomové práce byl realizován v lednu a únoru 2018 a dotazníky byly distribuovány v tištěné podobě po dohodě s řediteli jednotlivých vybraných škol v Pardubickém kraji. Dotazníky jsem do všech škol osobně zanesla v papírově podobě a poté co je žáci a studenti vyplnili, mi byly vráceny zpět. Pro účely výzkumu byly školy požádány celkově o vyplnění 810 dotazníků s tím, že žádosti bylo vyhověno v 798 případech (98,52 %). Ze všech vyplněných dotazníků jich bylo 12 vyřazeno z důvodu nesprávného či neúplného vyplnění.

Ke zpracování dat jsem použila jednak grafy a jednak také tabulky. Výsledky jsem v obou případech uváděla v hodnotách a v procentech. Grafy znázorňují odpovědi všech respondentů dohromady a v tabulkách jsou znázorněny data podle typu studované školy. Pro zpracování a vyhodnocení výzkumných dat jsem použila program Microsoft Excel.

7.4 Výzkumný soubor

Pro realizaci výzkumného šetření bylo vybráno osm základních škol, pět středních škol, pět gymnázií a dvě odborná učiliště, ležící v Pardubickém kraji. Základním výzkumným souborem byly děti ve věku 13 – 17 let. Toto věkové rozmezí jsem zvolila z toho důvodu, že v tomto období je konzumace alkoholu dětem a mladistvým zákonem zakázána a zajímalo mě, zda i přes zákaz děti alkohol konzumují. Toto období je pro děti rovněž velmi náročné. Je provázáno mnoha fyzickými a psychickými změnami, na které děti a mladiství často reagují právě experimentováním s nějakou návykovou látkou. Výzkumný soubor byl vybrán pomocí záměrného výběru. „*O výběru jistého prvku v záměrném výběru, nerozhoduje náhoda, ale buď úsudek výzkumníka, nebo úsudek zkoumané osoby.*“ (Chrásková Miroslava, *Metody pedagogického výzkumu*, 2007: 22) Školy jsem vybírala takové, které se nachází buď v místě

mého bydliště či školy, a měly zájem se na výzkumu podílet. Rovněž jsem oslovila školy, na kterých jsem kdysi studovala. Celkem se tak výzkumu zúčastnilo 268 (33,58 %) studentů ze základních škol, 206 (25,81 %) studentů ze středních škol, 106 (13,28 %) studentů ze čtyřletých gymnázií, 176 (22,06 %) studentů z osmiletých gymnázií a 42 (5,26 %) studentů ze středních odborných učilišť.

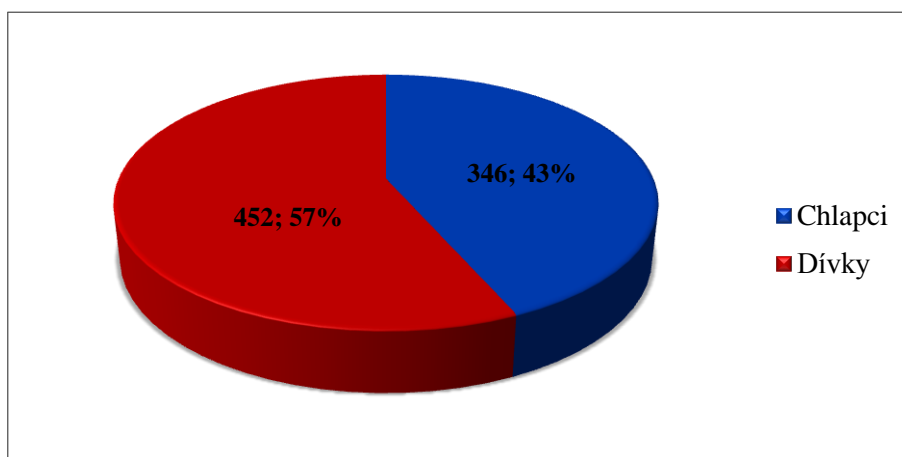
8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	Chlapci	144	53,73	64	31,07	39	36,79	79	44,89	20	47,62	346
Đívky	124	46,27	142	68,93	67	63,21	97	55,11	22	52,38	452	56,64
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

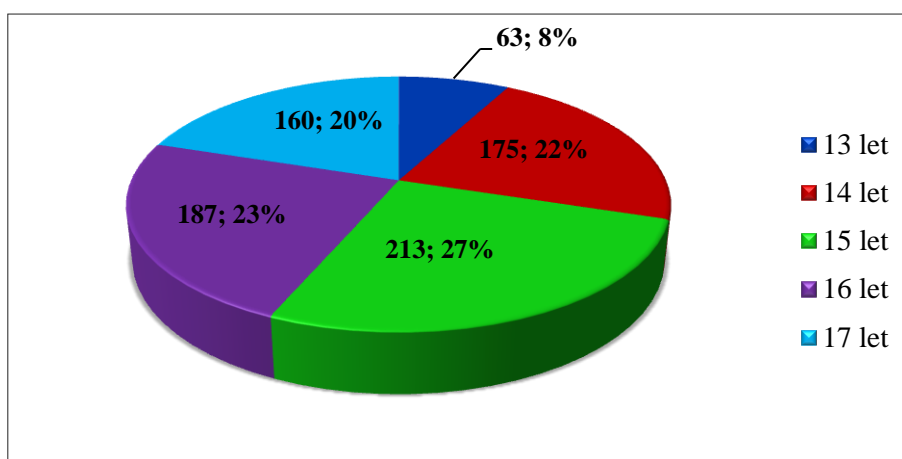
Z údajů, které znázorňuje tabulka a graf č. 1 vyplývá, že výzkumného šetření se celkem zúčastnilo 798 respondentů. Z toho bylo 452 (56,64 %) dívek a 346 (43,36 %) chlapců.

Tabulka č. 2: Věk respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	13	51	19,03	0	0	4	3,77	8	4,55	0	0	63
14	135	50,37	0	0	14	13,20	26	14,77	0	0	175	21,93
15	79	29,48	45	21,84	37	34,91	49	27,84	3	7,14	213	26,69
16	2	0,75	68	33,01	40	37,74	60	34,09	17	40,48	187	23,43
17	1	0,37	93	45,15	11	10,38	33	18,75	22	52,38	160	20,05
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2: Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

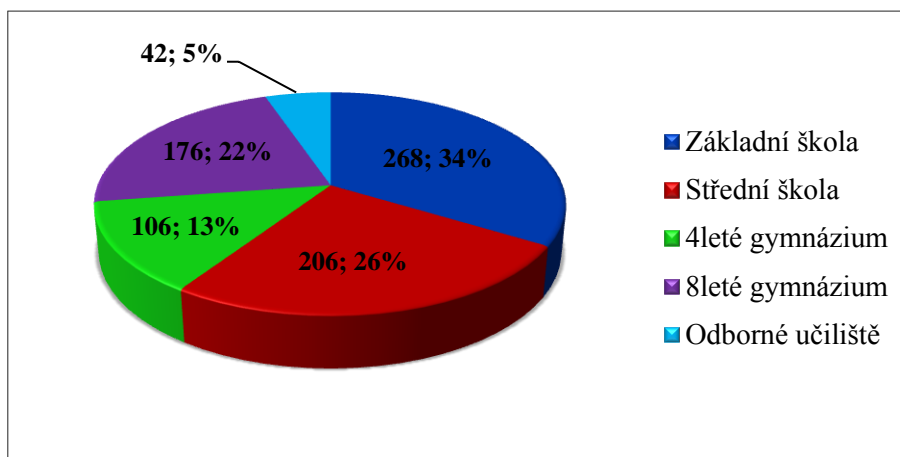
Komentář:

Tabulka a následně graf č. 2 zobrazují věkové rozložení respondentů. Z dostupných výsledků je patrné, že výzkumu se zúčastnilo 63 (7,89 %) respondentů ve věku 13 let, 175 (21,93 %) respondentů ve věku 14 let, 213 (26,69 %) respondentů ve věku 15 let, 187 (23,43 %) respondentů ve věku 16 let a 160 (20,05 %) respondentů ve věku 17 let.

Tabulka č. 3: Typ studované školy respondentů

Odpověď	CHLAPCI		DÍVKY		CELKEM	
	Počet		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%
Základní škola	144	41,62	124	27,43	268	33,58
Střední škola	64	18,50	142	31,42	206	25,81
4leté gymnázium	39	11,27	67	14,82	106	13,28
8leté gymnázium	79	22,83	97	21,46	176	22,06
Střední odborné učiliště	20	5,78	22	4,87	42	5,26
Celkem	346	100	452	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 3: Typ studované školy respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

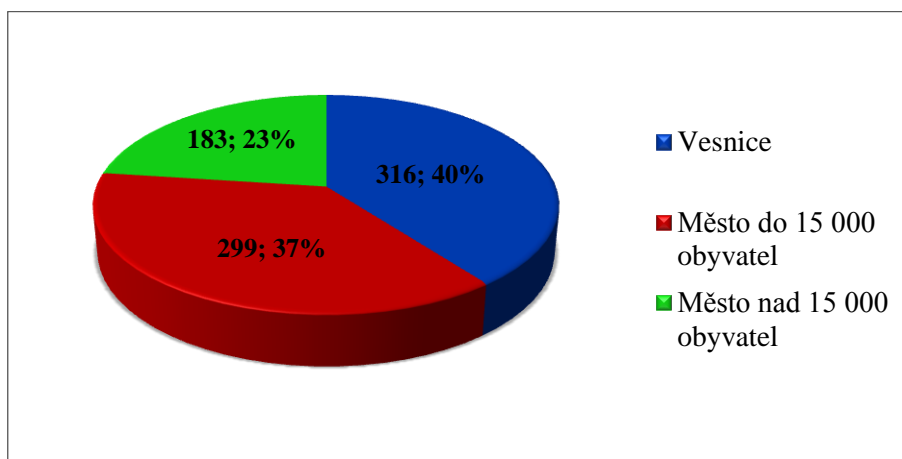
Tabulka č. 3 a s ní související graf zobrazují, jaký typ školy respondenti navštěvují. Pro realizaci výzkumného šetření bylo záměrně vybráno osm základních škol, pět středních škol, pět gymnázií a dvě odborná učiliště. Z uvedených výsledků vyplývá, že nejvíce respondentů bylo ze základních škol a to konkrétně 268 (33,58 %) žáků. Dále se na výzkumu podílelo 206 (25,81 %) studentů ze středních škol, 106 (13,28 %) studentů ze čtyřletých gymnázií, 176 (22,06 %) studentů z osmiletých gymnázií a 42 (5,26 %) studentů ze středních odborných učilišť. Respondenti ze středních odborných učilišť mají nejmenší zastoupení z toho důvodů, že další odborné školy, které jsem oslovila, neměly zájem se na výzkumu podílet.

Tabulka č. 4: Bydliště respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vesnice	101	37,69	86	41,75	42	39,62	69	39,20	18	42,86	316	39,60
Město do 15 000	121	45,15	61	29,61	43	40,57	61	34,66	13	30,95	299	37,47
Město nad 15 000	46	17,16	59	28,64	21	19,81	46	26,14	11	26,19	183	22,93
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4: Bydliště respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 4 poskytují informace o tom, kde respondenti žijí. Na vesnici žije 316 (39,60 %) respondentů, ve městě do 15 000 obyvatel žije 299 (34,74 %) respondentů a ve městě, které má více jak 15 000 obyvatel žije 183 (22,93 %) respondentů.

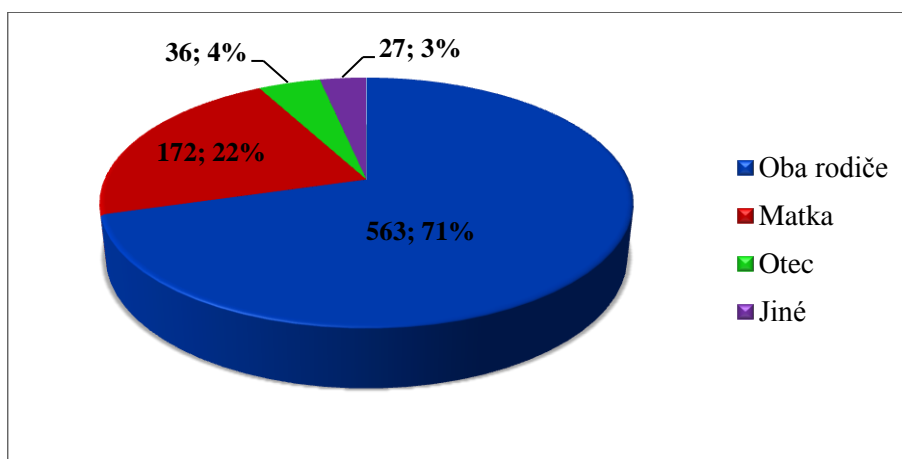

Tabulka č. 5: Rodinné soužití respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Oba rodiče	179	66,79	136	66,02	82	77,36	147	83,52	19	45,24	563	70,55
Matka	67	25	50	24,27	22	20,75	21	11,93	12	28,57	172	21,55
Otec	15	5,60	12	5,83	1	0,94	4	2,27	4	9,52	36	4,51
Jiné	7	2,61	8	3,88	1	0,94	4	2,27	7	16,67	27	3,38
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 5: Rodinné soužití respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

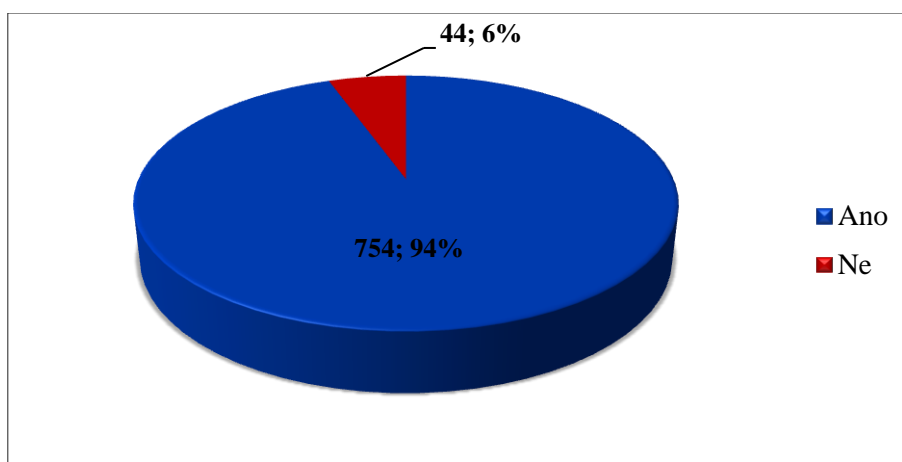
Tabulka č. 5 a s ní související graf poskytují informace o tom, s kým jednotliví účastníci výzkumu žijí. Převážná většina respondentů a to konkrétně 563 (70,55 %) dětí žije ve společné domácnosti s oběma rodiči. Pouze s matkou žije 172 (21,55 %) respondentů a pouze s otcem žije 36 (4,51 %) dotázaných. Možnost, že respondenti žijí s někým jiným, než bylo v uvedených možnostech, zvolilo celkem 27 (3,38 %) dětí. Mezi těmito odpověďmi se objevily možnosti, že žijí s prarodiči, s tetou či strýcem, s partnerem, v dětském domově, u pěstounů a ve střídavé péči.

Tabulka č. 6: Zkušenost respondentů s alkoholem

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	Ano	237	88,43	203	98,54	104	98,11	172	97,73	38	90,48	754
Ne	31	11,57	3	1,46	2	1,89	4	2,27	4	9,52	44	5,51
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 6: Zkušenost respondentů s alkoholem

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 6 informují o tom, zda děti ve svém dosavadním životě někdy ochutnaly nějaký alkohol. Z celkových 798 (100 %) respondentů, kteří se výzkumu zúčastnili, jich pouze 44 (5,51 %) uvedlo, že alkohol nikdy v životě neochutnali.

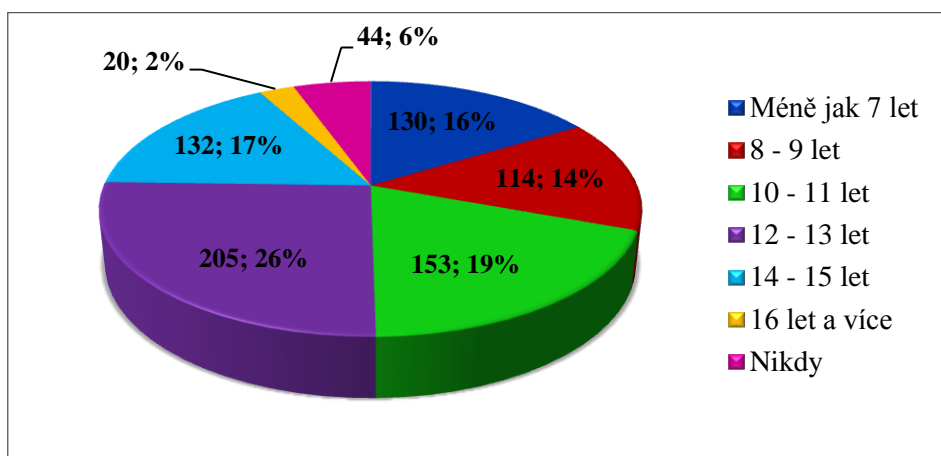
Dle mého názoru se jedná o velmi nízké číslo, a čekala jsem, že především na základních školách bude více dětí, které uvedou nulovou zkušenost s alkoholem. Nicméně to tak není. Tuto skutečnost si vysvětluji tím, že v současné době, kdy je alkohol součástí nejen různých oslav a společenských událostí, ale i běžného každodenního života mnoha lidí a rodin, se najde opravdu jen nepatrné množství dětí, které se s alkoholem vůbec nikdy neselekaly. Většinou se každé dítě, ať už dříve či později, k alkoholu nějakým způsobem dostane a ochutná ho, a to i kdyby se mělo jednat jen o jeden jediný lok alkoholu, který mu dopřejí například rodiče, příbuzní či přátelé, nebo si ho dopřeje samo ze zvědavosti, aby zjistilo, jak alkohol chutná. Ať je to tak či onak, tak zkušenosti s alkoholem se převážná většina dětí, jak můžeme soudit podle zjištěných výsledků, prakticky nevyhne.

Tabulka č. 7: Věk první zkušenosti respondentů s alkoholem

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Méně jak 7 let	44	16,42	28	13,59	16	15,09	35	19,89	7	16,67	130	16,29
8 – 9 let	39	14,55	33	16,02	16	15,09	24	13,64	2	4,76	114	14,29
10 – 11 let	53	19,78	35	16,99	18	16,98	39	22,16	8	19,05	153	19,17
12 – 13 let	73	27,24	47	22,82	37	34,91	38	21,59	10	23,81	205	25,69
14 – 15 let	28	10,45	50	24,27	14	13,21	34	19,32	6	14,29	132	16,54
16 let a více	0	0	10	4,85	3	2,83	2	1,14	5	11,90	20	2,51
Nikdy	31	11,57	3	1,46	2	1,89	4	2,27	4	9,52	44	5,51
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 7: Věk první zkušenosti respondentů s alkoholem

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 7 poskytují informace o tom, v kolika letech žáci a studenti poprvé ochutnali alkohol. Nejvíce dětí alkohol poprvé ochutnalo ve věku 12 – 13 let, kdy tuto možnost zvolilo celkem 205 (25,69 %) dětí. Na druhém místě byla odpověď ve věku 10 - 11 let, kterou zvolilo 153 (19,17 %) respondentů a jako třetí nejčastější možnost 132 (16,54 %) dětí uvedlo, že alkohol poprvé ochutnaly ve věku 14 - 15 let. Dále celkem 130 (16,52 %) dotázaných uvedlo, že alkohol ochutnali ještě před dovršením 7 roku života a 114 (14,29 %) v rozmezí 8 - 9 let. V 16 letech a více alkohol poprvé ochutnalo pouze 20 (2,51 %) respondentů.

Tento graf jednoznačně potvrzuje výsledky studie Evropského fóra pro zodpovědné pití alkoholu a rovněž výsledky Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách, které uvádějí, že s alkoholem začínají v Evropské unii jako první právě české děti. (Hladík, 2009: 91) Fakt, že celkem 734 dětí z celkového počtu 798 ochutnalo alkohol v 15 letech nebo ještě dříve, přisuzují tomu, že zkušenost s alkoholem v takto brzkém věku je naprosto běžná díky tomu, že rodiče dávají svým dětem běžně a poprvé ochutnat alkohol při nějaké společenské události. Můj názor potvrzuje rovněž i Heller s Pecinovskou (2011: 117), kteří v publikaci Pavučina závislosti uvádějí, že právě rodiče a případně jiní příbuzní jako první otevřou dětem cestu k alkoholu.

Velkým překvapením pro mě bylo zjištění, že 130 dětí alkohol ochutnalo před dovršením 7 roku života, a navíc jich z toho 86 uvedlo, že jej poprvé ochutnaly na rodinné oslavě. Nedovedu si představit, jaké důvody mohly vést rodiny k tomu, že malým dětem podaly alkohol. Alkohol je pro lidský organismus toxický a pro ten dětský a plně nevyvinutý je ještě mnohem nebezpečnější. Už při požití malého množství alkoholu hrozí například otrava. Proč chtějí rodiče dětem vědomě ubližovat? Navíc podávání alkoholu dětem mladším 18 let je považováno za trestný čin.

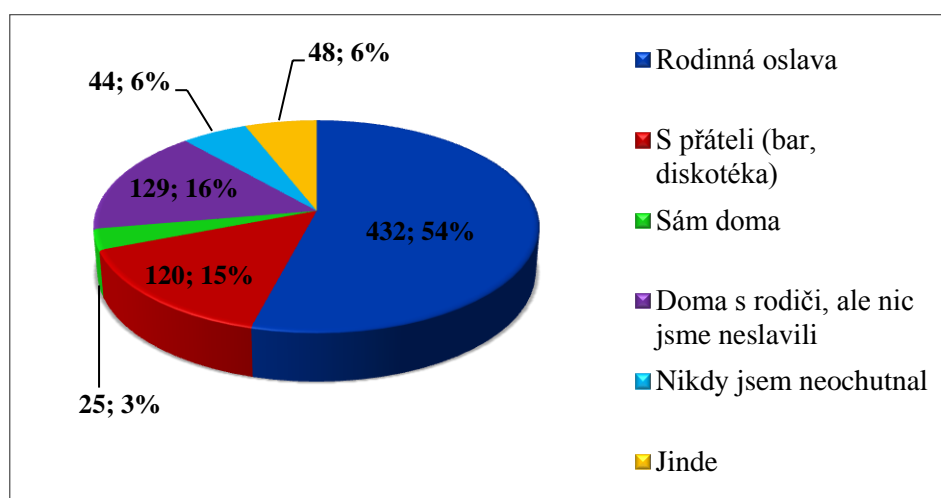
Co se týče dětí, které odpověděly, že alkohol ještě nikdy neochutnaly, tak těch bylo nejvíce na základní škole a to 31. Na těch ostatních školách už to bylo podstatně méně, konkrétně se jednalo o dva či tři studenty. Tento pokles si vysvětluji tím, že každé ukončení 9. ročníku povinné školní docházky je doprovázeno různými oslavami, ať už těmi oficiálními, které se konají ve škole, tak těmi neoficiálními, které často probíhají někde mimo veřejnost a kde ve většině případů nechybí alkohol. Setkala jsem se s mnoha případy, kdy děti alkohol vůbec nikdy nepily, ale právě u příležitosti tohoto rozloučení se základní školou si jej daly, aby tzv. nevybočovaly z party a jen tak tam neseseděly a nepily coca-colu, když ostatní se vesele baví a pijí alkohol.

Tabulka č. 8: Místo, kde respondenti poprvé ochutnali alkohol

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Rodinná oslava	148	55,22	107	51,94	60	56,60	99	56,25	18	42,86	432	54,14
S přáteli (bar, diskotéka)	19	7,09	50	24,27	17	16,04	24	13,64	10	23,81	120	15,04
Sám doma	7	2,61	6	2,91	2	1,89	6	3,41	4	9,52	25	3,13
Doma s rodiči, nic jsme neslavili	48	17,91	27	13,11	21	19,81	27	15,34	6	14,29	129	16,17
Nikdy jsem neochutnal	31	11,57	3	1,46	2	1,89	4	2,27	4	9,52	44	5,51
Jinde	15	5,60	13	6,31	4	3,77	16	9,09	0	0	48	6,02
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 8: Místo, kde respondenti poprvé ochutnali alkohol

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Z tabulky č. 8 a následně z grafu je patrné, že nejvíce studentů a to 432 (54,14 %) alkohol poprvé ochutnalo u příležitosti nějaké rodinné oslavy. Na druhém místě se 129 (16,17 %) odpověďmi je možnost, že dotázaní ochutnali alkohol jen tak doma s rodiči, aniž by něco slavili. 120 (15,04 %) respondentů alkohol poprvé ochutnalo ve společnosti svých přátel někde mimo domov, například na diskotéce či v baru a 48 (6,02 %) jich zvolilo možnost jinde. Mezi těmito odpověďmi se objevila nejčastěji rodinná dovolená, dále pak

maturitní ples, rozloučení se základní školou, tábor a sportovní soustředění. Dalších 25 (3,13 %) dotázaných si pak alkohol vzalo samo doma.

Výsledky vyplývající z tohoto grafu navazují na předchozí graf č. 7. Mühlpachr (2008: 82) stejně jako Heller s Pecinoskou uvádí, že právě tukaní si sklenkou na zdraví a štěstí u příležitosti slavnostních událostí je ta nejčastější možnost, při které děti poprvé ochutnají nějaký alkohol. Tento graf tak jednoznačně potvrzuje skutečnost, že děti alkohol poprvé ochutnají z rukou vlastních rodičů. Jak vidíme z grafu, tak ve více jak polovině případů, dětem alkohol poprvé podají rodiče či jiní příbuzní a to, ať už v rámci zmíněných oslav či jen tak bez nějakého zjevného důvodu, což je snad ještě horší. Já osobně si moc nedovedu představit situaci, ve které bych si sedla doma k televizi se svým nezletilým dítětem a jen tak mu nalila alkohol, a řekla mu, ať si dá do „nosu“. Přesto 129 (16,17 %) studentů tuto možnost zvolilo. Proč mají rodiče tendenci dětem vůbec alkohol podávat, když jsou nezletilé? Cožpak nevědí, že alkohol je pro děti mnohem nebezpečnější nejen ze zdravotního hlediska, ale také proto, že alkohol se pro děti může stát průchozí drogou k mnohem nebezpečnějším látkám?

Nicméně v současné době je ovšem těžké se alkoholu vyhnout, když jej vidíme prakticky všude kolem nás. Je tedy jasné, že dítě se této zkušenosti neubrání, a je tak velmi pravděpodobné, že když alkohol neochutná doma nebo mu jej rodiče zakáží, tak děti si najdou jiný způsob, jak alkohol ochutnat, protože dneska přece pije každý, tak proč ne oni, že?

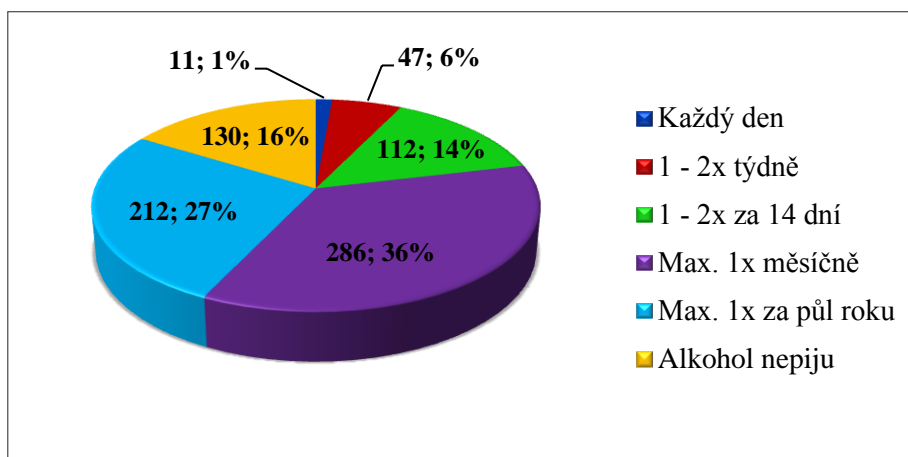
Myslím, že rodiče by své děti měli chránit a snažit se, pokud je to v jejich silách, věkovou hranici prvního ochutnání alkoholu posunout co nejvýše a především je informovat o negativních důsledcích alkoholu jak po fyzické tak po psychické stránce. Setkala jsem se také s případy, kdy rodiče nechali své dítě, aby se opilo. Výsledek byl takový, že dítěti bylo po alkoholu tak špatně, že jej myšlenky na další pití přešly a dnes nemají potřebu alkohol vyhledávat. Otázkou však zůstává, jestli by to takhle fungovalo u všech dětí.

Tabulka č. 9: Frekvence pití alkoholu u respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Každý den	2	0,75	5	2,43	0	0	2	1,14	2	4,76	11	1,38
1-2x týdně	6	2,24	22	10,68	10	9,43	3	1,70	6	14,29	47	5,89
1-2x za 14 dní	7	2,61	47	22,82	17	16,04	35	19,89	6	14,29	112	14,04
1x měsíčně	67	25	91	44,17	43	40,57	73	41,48	12	28,57	286	35,84
1x za půl roku	109	40,67	31	15,05	23	21,70	44	25	5	11,90	212	26,57
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 9: Frekvence pití alkoholu u respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 9 zobrazují, jak často v současné době děti pijí alkohol. Nejvíce odpovědí zaznamenala možnost, že pijí příležitostně a to maximálně 1x za měsíc, kterou zvolilo celkem 286 (35,84 %) dotázaných. Druhou nejčastější možností bylo, že pijí maximálně 1x za půl roku, kterou zvolilo 212 (26,57 %) respondentů. Dále pak 47 (5,89 %) respondentů pije 1 - 2x týdně a 112 (14,04 %) respondentů 1 - 2x za 14 dní. Možnost, že alkohol pijí každý den, zvolilo 11 (1,38 %) respondentů. Děti, které se zúčastnily výzkumu a alkohol nepijí vůbec, je celkem 130 (16,29 %).

Velmi mě překvapilo, že ze 798 (100 %) respondentů jich pouze 130 (16,29 %) uvedlo, že alkohol vůbec nepijí. Jak je možné, že zbylých 668 (83,71 %) dětí alkohol ať už běžně či

příležitostně pije, když je konzumace alkoholu u nezletilých jedinců zákonem zakázaná a alkohol by jim v žádném případě neměl být vědomě podáván?

Z tabulky č. 9 vidíme patrné rozdíly mezi základními školami a těmi ostatními. Zatímco na základní škole je nejvíce abstinentů a to 77, s přibývajícím věkem pak abstinence klesá a studenti pijí nejčastěji 1x za půl roku či 1x měsíčně. Nicméně i přes počet abstinentů, je na základních školách téměř 200 dětí ve věku 13 - 15 let, které alkohol více či méně pijí, což je z mého pohledu opravdu enormní číslo. Ostatní školy na tom jsou obdobně, možná ještě o něco hůře, protože pijí častěji a zrovna tak jde zde méně abstinentů.

Dalším překvapivým faktem, který ze zjištěných údajů vyplynul, je ten, že celkem 159 dětí pije alkohol 1 - 2x za 14 dní či 1 - 2x týdně a 11 studentů dokonce uvedlo, že alkohol pije každý den. Jak je možné, že děti takhle často pijí? Co je k tomu vede? To nemají žádné zájmy, koníčky, nebo jiné možnosti jak smysluplně trávit čas? Zjistila jsem, že z jedenácti studentů takto odpovědělo osm chlapců a tři dívky a z dalších údajů vyplynulo, že čtyři z nich žijí v úplné rodině a zbylých sedm pouze s matkou. U dětí, které žijí pouze s matkou, jsem dále zjistila, že jako nejčastější důvod pití alkoholu uvedly problémy a starosti. Jeden z nich zde uvedl špatný prospěch ve škole a další rozvod rodičů. Čtyři děti, které žijí v úplné rodině, uvedly, že pijí proto, že jim alkohol chutná a také proto, aby zapadly do party přátel. Zde můžeme vidět, že i to, zda dítě vyrůstá v úplné rodině či nikoliv může být jedním z faktorů pití alkoholu. Často se totiž stává, že pokud dítě vyrůst třeba právě jen s matkou, tak ona sama na něj nestačí, nezvládá jej a dítě je problémové, protože tam chybí právě ten mužský element a „pevná ruka“.

U dalších studentů, kteří pijí 1 - 2x za týden či za 14 dnů se také několikrát objevila možnost, že žijí pouze s jedním z rodičů, ale celkově zde převládala odpověď, že žijí s oběma rodiči. Zde byl problém jinde. U těchto dětí jsem totiž zaznamenala skutečnost, že pár jedinců, kteří uváděli častou konzumaci alkoholu, současně uvedli, že pijí proto, že mají nějaké problémy a starosti. Objevil se zde tak rozvod rodičů, špatný prospěch ve škole, nešťastná láska či důvod, že pijí proto, že nemají přátelé a cítí se sami. Pár studentů také uvedlo možnost, že díky alkoholu ztrácí určité zábrany a, lépe se baví a nebojí se nebo nestydí navazovat nové kontakty.

Jak můžeme vidět z těchto několika případů, tak nejen dospělí lidé, ale i děti si prochází obdobími, se kterými si samy neumí poradit a uchylují se ke konzumaci návykové látky. Myslím si, že v tomto případě je důležité, aby děti věděly, že nejsou samy, že se mají na koho obrátit a mají někoho, kdo jim pomůže a ukáže, že každý problém se dá nějakým způsobem vyřešit či alespoň zmírnit a to bez použití nějaké omamné látky.

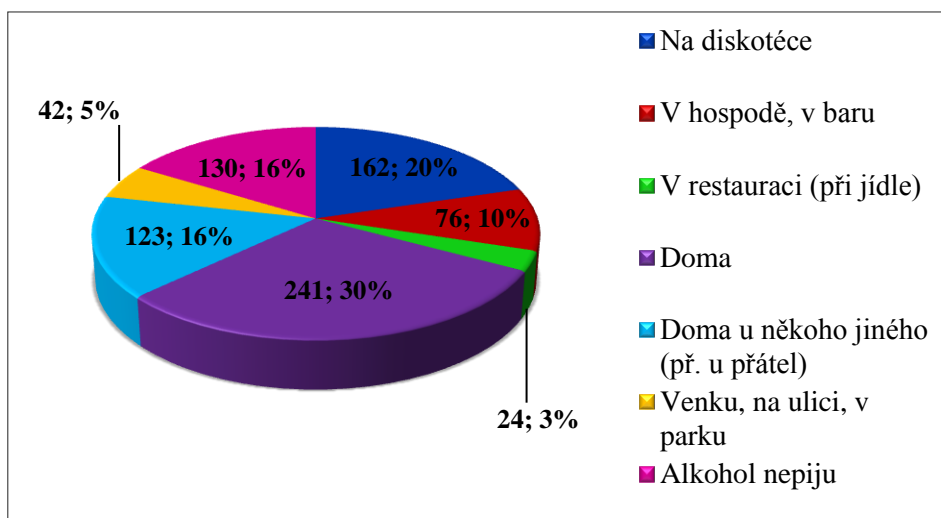

Tabulka č. 10: Místo, kde respondenti pijí alkohol

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Diskotéka	17	6,34	73	35,44	32	30,19	35	19,89	5	11,90	162	20,30
Hospoda, bar	10	3,73	28	13,59	7	6,60	21	11,93	10	23,81	76	9,52
Restaurace	8	2,99	6	2,91	5	4,72	4	2,27	1	2,38	24	3,01
Doma	105	39,18	39	18,93	33	31,13	58	32,95	6	14,29	241	30,20
Doma u přátel	35	13,06	39	18,93	12	11,32	28	15,91	9	21,43	123	15,41
Venku, na ulici, v parku	16	5,97	11	5,34	4	3,77	11	6,25	0	0	42	5,26
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 10: Místo, kde respondenti pijí alkohol

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Z výsledků, které znázorňuje tabulka a následně graf č. 10 vyplývá, že celkově nejvíce respondentů alkohol obvykle pije doma, kdy tuto odpověď zvolilo 241 (30,20 %) dětí. Jako druhou nejčastější odpověď 162 (20,30 %) studentů zvolilo možnost, že alkohol pijí na diskotéce. Dále 123 (15,41 %) respondentů alkohol pije doma, ale u někoho jiného, například u přátel, 76 (9,52 %) dotázaných na sklenku alkoholu rádo vyrazí do hospody či do baru, 24

jich (3,01 %) alkohol nejčastěji pije někde v restauraci v rámci večeře a 42 (5,26 %) respondentů alkohol pije někde venku, na ulici či v parku.

Při celkovém porovnání jednotlivých škol byly patrné rozdíly především mezi základními školami a těmi ostatními. Na základní škole nejvíce studentů pije alkohol doma, což lze odůvodnit tím, že díky svému nízkému věku si alkohol nemohu koupit běžně v obchodě či na diskotéce nebo v baru. S přibývajícím věkem se pak místo pití alkoholu orientuje na bary a diskotéky. Nicméně i přesto ale 35 žáků základní školy a dalších 227 studentů z ostatních škol uvedlo, že alkohol pijí nejčastěji na diskotéce, v hospodě, baru či restauraci. Jak je možné, že děti ve věku 13 - 17 let uvádějí, že konzumují alkohol v těchto podnicích, když téměř všude visí cedule o zákazu prodeje alkoholu osobám mladším 18 let? Zde se jako vysvětlení nabízí několik možností, které z pohledu své brigády v pohostinství vidím jako nejčastější. Buď nezletilým jedincům alkohol obstarávají starší kamarádi, kteří jednoduše přijdou k baru, objednájí si alkohol, a za rohem ho předají nezletilým, s čímž barman či barmanka většinou nic moc nenadělají. Dalším důvodem je dle mého názoru to, že prodejci alkoholu prostě nekontrolují občanské průkazy, a alkohol dětem prodávají, protože z nich mají samozřejmě zisk. A v neposlední řadě, si myslím, že v případě některých dětí je v dnešní době celkem problém odhadnout věk, protože spousta z nich vypadá na první pohled starší, než tomu je ve skutečnosti. Já s tím mám také kolikrát problém, nicméně občanský průkaz si v případě pochybností nechám vyžádat. Rovněž musím dodat, že děti jsou velmi troufalé a o alkohol si řeknou, i když moc dobře vědí, že nejsou plnoletí. Prostě to zkusí, zda se jim to vyplatí či nikoliv.

Myslím si, že tento graf také jednoznačně potvrzuje moji teoretickou část práce, a to tu část, že Česká republika má jeden hlavní problém, a tím je dostupnost alkoholu a jsem toho názoru, že má i značné mezery co se týče policejních razí. Kdyby se častěji prováděly policejní kontroly po různých podnicích, kde se alkohol prodává, má na mysli bary či diskotéky, tak by třeba došlo ke snížení konzumace alkoholu nezletilými.

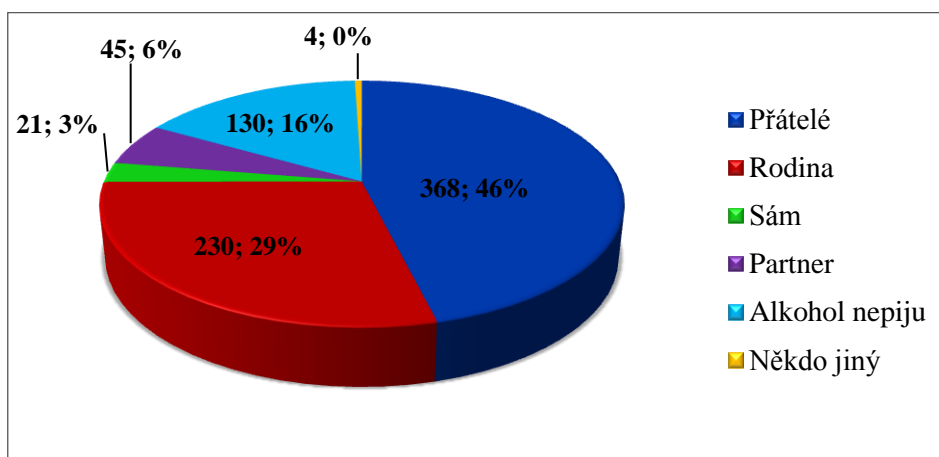
Dále 241 respondentů uvedlo, že alkohol pijí doma se svou rodinou, nicméně toto číslo přisuzuji tomu, že alkohol pijí, při oslavách, kdy jim rodiče dají sklenku alkoholu, aby si s nimi například připili či, aby jen tak ochutnali. I když najdou se i takové případy, kdy rodiče s dětmi alkohol normálně popíjí a ne pouze ochutnávají, což se ukázalo v grafu č. 8, kdy mnoho dětí odpovědělo, že alkohol poprvé ochutnaly s rodinou, ale bez patričního důvodu a aniž by něco slavily. Nicméně i tak není dle mého názoru oslava důvod k tomu, abych dítěti nalila alkohol. Protože dítě se napije jednou tady, po druhé zase tam, a čím více a častěji bude pít, tak tím dříve si tento návyk osvojí.

Tabulka č. 11: Osoby, se kterými respondenti pijí alkohol

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Přátelé	69	25,75	130	63,11	59	55,66	93	52,84	17	40,48	368	46,12
Rodina	111	41,42	33	16,02	26	24,53	53	30,11	7	16,67	230	28,82
Sám	9	3,36	5	2,43	4	3,77	3	1,70	0	0	21	2,63
Partner	1	0,37	28	13,59	3	2,83	6	3,41	7	16,67	45	5,64
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Někdo jiný	1	0,37	0	0	1	0,94	2	1,14	0	0	4	0,50
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 11: Osoby, se kterými respondenti pijí alkohol

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 11 informují o tom, s kým respondenti pijí alkohol. Téměř polovina účastníků výzkumu, tedy 368 (43,12 %) studentů pije alkohol ve společnosti svých přátel. 230 (28,82 %) jich preferuje pití s rodinou, 45 (5,64 %) se svým partnerem či partnerkou a 21 (2,63 %) studentů alkohol pije samo. 4 (0,50 %) studenti zvolili možnost s někým jiným. Zde se objevila možnost, že pijí s nevlastním otcem, trenérem a švagrem.

Výsledky tohoto grafu souvisí s místem, kde děti alkohol běžně pijí. Více jak polovina respondentů totiž alkohol pije nejčastěji s přáteli, a tudíž na nějaké diskotéce, v hospodě či baru nebo i doma. Téměř třetina respondentů uvedla, že alkohol běžně pije se svou rodinou. Toto číslo pro mě bylo překvapením. Nicméně si myslím, že tomu je tak proto, jak už jsem

několikrát zmínila, že děti alkohol pijí právě na rodinných oslavách, které se konají třeba jen jednou za měsíc, a oni tam ten alkohol ochutnají a nemusí to nutně znamenat, že pijí alkohol v nadměrném množství, ale že si prostě občas cucnou. Ovšem na druhou stranu také existují ti, kteří naopak v těchto příležitostech vidí možnost, jak se pořádně napít. V tomhle momentě by měli však rodiče zbystřit a takovou konzumaci alkoholu zakázat. Nicméně realita bývá občas taková, že oni jim alkohol nejen povolují, ba dokonce sami nabízejí, a jelikož oni sami alkohol také pijí, tak děti to od nich odkoukávají a berou to jako normální a běžnou věc, nad kterou není nutno se pozastavovat. Nicméně všichni rodiče samozřejmě takoví být nemusí a ani nejsou a svým dětem dají ochutnat alkohol třeba jen občas a v malém množství. Ovšem já zastávám takový názor, že děti pod 18 let by alkohol pít neměly vůbec.

Z výsledků se také ukázalo, že několik studentů pije alkohol samo. Ze základních škol tak odpovědělo devět žáků, ze středních škol pět žáků, a z gymnázií to bylo sedm studentů. Zaměřila jsem se na tuto skupinu, a zajímalo mě, zda existují nějaké souvislosti mezi rodinným soužitím, místem pití alkoholu, frekvencí pití alkoholu či důvody pití, které tyto děti vedou k tomu, aby si samy vzaly alkohol. Z odpovědí z dotazníku vyplynulo, že z této skupiny 17 dětí žije v úplné rodině, dva s matkou, jeden s otcem a jeden s prarodiči. Dále 15 těchto respondentů uvedlo, že alkohol pijí doma, a ti zbylí venku či na diskotéce nebo v baru. Sedm z nich alkohol pije pravidelně a zbylí příležitostně 1x za měsíc či za půl roku. Co se týče důvodů, tak zde převážně uváděli, že jim alkohol chutná a že se lépe baví, dva uvedli, že mají nějaké problémy a dva, že pijí proto, že pije jejich rodina. Dva, kteří uvedli problémy, tak ani jeden z nich nežije v úplné rodině a oba pijí pravidelně 1 - 2x týdně.

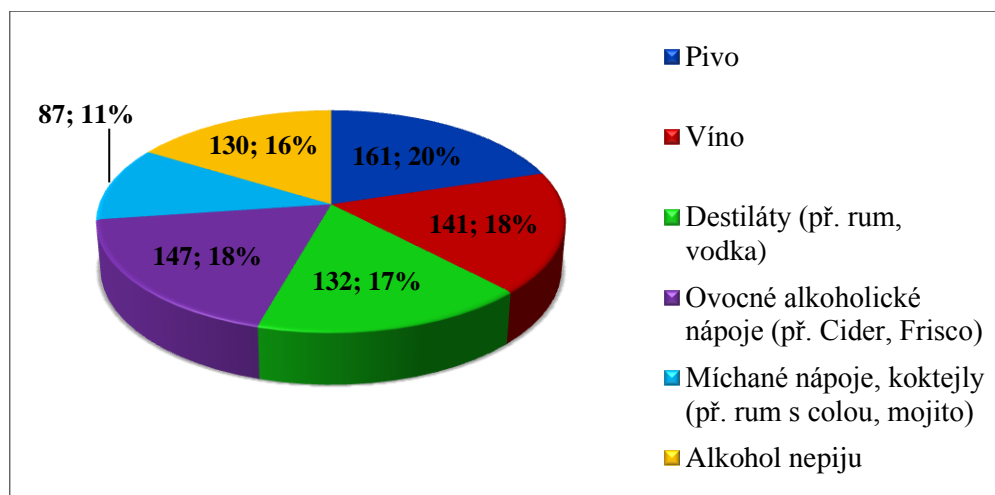
Z tohoto zjištění vyplývá, že jsou děti, které si samy doma jen tak dají alkohol a pijí. Dle mého názoru tohle není normální a myslím si, že je zde nějaký závažný problém a to především u těch dětí, které uvedly, že alkohol takovýmto způsobem konzumují pravidelně, protože ve čtyřech případech se jednalo o děti ve věku 13 - 15 let. Zároveň však tito studenti, ale uvedli, že pijí proto, že jim to prostě chutná. Nejsou zde už nějaké příznaky počínajícího problému s alkoholem a závislosti na něm?

Tabulka č. 12: Nejčastěji preferovaný nápoj respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pivo	59	22,01	31	15,05	17	16,04	43	24,43	11	26,19	161	20,18
Víno	22	8,21	44	21,36	25	23,58	42	23,86	8	19,05	141	17,67
Destiláty	23	8,58	53	25,73	17	16,04	34	19,32	5	11,90	132	16,54
Ovocné nápoje	65	24,25	29	14,08	23	21,70	27	15,34	3	7,14	147	18,42
Míchané nápoje	22	8,21	39	18,93	11	10,38	11	6,25	4	9,52	87	10,90
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 12: Nejčastěji preferovaný nápoj respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 12 zobrazují, jaký typ alkoholu studenti preferují, a tudíž nejčastěji pijí. Z výsledků vyplývá, že celkově nejvíce preferovaným nápojem je pivo, které zvolilo 161 (20,18 %) respondentů. Druhým nejoblíbenějším nápojem jsou ovocné alkoholické nápoje, jako například Cider či Frisco, které zvolilo 147 (18,42 %) respondentů. Víno uvedlo 141 (17,67 %) respondentů, tvrdý alkohol 132 (16,54 %) respondentů a 87 (10,90 %) jich zakroužkovalo míchané nápoje, mezi které lze zařadit například mojito, vodku s džusem, rum s colou apod.

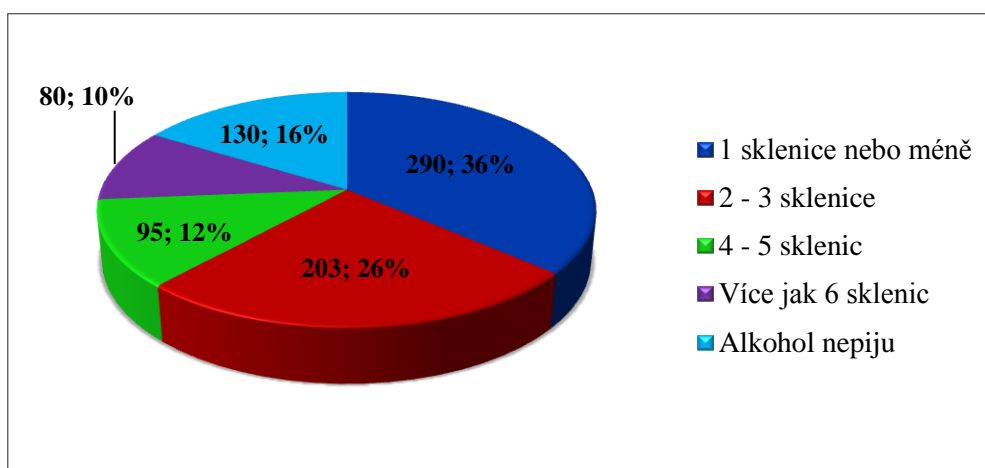
Preference oblíbených nápojů se u dětí liší. Ty mladší ze základních škol nejčastěji pijí ovocné alkoholické nápoje, což si odůvodňují tím, že tyto nápoje obsahují malé množství alkoholu. S přibývajícím věkem pak studenti upřednostňují destiláty, víno a pivo. Dále jsem se zaměřila na pohlaví a z odpovědí zjistila, že chlapci pijí častěji pivo a destiláty, kdežto dívky pak spíše víno a ovocné alkoholické nápoje, případně ještě míchané nápoje. Z vlastní zkušenosti si myslím, že je to z toho důvodu, že pivo je typické „mužské“ pití a víno zase spíše „ženské“. A také si myslím, že chlapci všeobecně snesnou větší a silnější množství alkoholu než dívky.

Tabulka č. 13: Množství vypitého alkoholu u respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	1 sklenice nebo méně	132	49,25	43	20,87	38	35,85	67	38,07	10	23,81	290
2 - 3 sklenice	38	14,18	71	34,47	32	30,19	52	29,55	10	23,81	203	25,44
4 - 5 sklenic	12	4,48	44	21,36	14	13,21	20	11,36	5	11,90	95	11,90
více jak 6 sklenic	9	3,36	38	18,45	9	8,49	18	10,23	6	14,29	80	10,03
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 13: Množství vypitého alkoholu u respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 13 poskytují informace o tom, kolik děti běžně vypijí alkoholu. Jedna sklenička zde znamená 0,5l piva, 0,2 l vína a 0,04l destilátu. Z grafu je tak patrné, že největší počet studentů, a to 290 (36,34 %) běžně vypije jednu skleničku alkoholu nebo ještě méně. O něco menší počet studentů, a to 203 (25,44 %) zakroužkoval možnost 2 - 3 skleničky a 95 (11,90 %) dotázaných vypije běžně 4 - 5 skleniček. 80 (10,03 %) studentů zvolilo možnost, že běžně vypijí více jak 6 skleniček alkoholu.

Jedna třetina všech respondentů uvedla, že běžně vypije jednu skleničku alkoholu nebo ještě méně. Myslím si, že podle tohoto grafu lze soudit, že tyto děti alkohol, když už jej pijí, tak ho pravděpodobně jen ochutnávají a nepijí ho nějak často, neboť jich v otázce frekvence pití alkoholu 268 z 290 uvedlo, že alkohol pijí maximálně jednou za měsíc nebo za půl roku a zbylých 22 zvolilo možnost pravidelného pití 1 -2 x za týden či za 14 dnů.

Velmi mě u toho grafu překvapilo to, že 80 dětí vypije více jak 6 skleniček alkoholu a kupodivu tuto možnost zvolilo i devět žáků školou povinných, z toho dvě dívky. Takové množství alkoholu je velice nebezpečné, protože je považováno za nadměrné i u zdravého dospělého člověka, natož pak u dítěte, jehož tělo není plně vyvinuto, a může zde dojít nejen k otravě alkoholem, ale k daleko vážnějším jaterním onemocněním. Z těchto devíti žáků jeden uvedl, že pije proto, že mu alkohol chutná a ti zbylí převážně uváděli, že pijí z důvodu, aby měli lepší náladu, dva chtějí zapadnout do party a jeden jako důvod pití uvedl problémy.

Studenti středních škol oproti školám ostatním vypijí větší množství alkoholu. Ze středních škol 6 a více skleniček vypije 38 studentů. V případě čtyřletých gymnázií to je 9 studentů, u osmiletých gymnázií 18 studentů a u středních učilišť se jedná o 6 studentů.

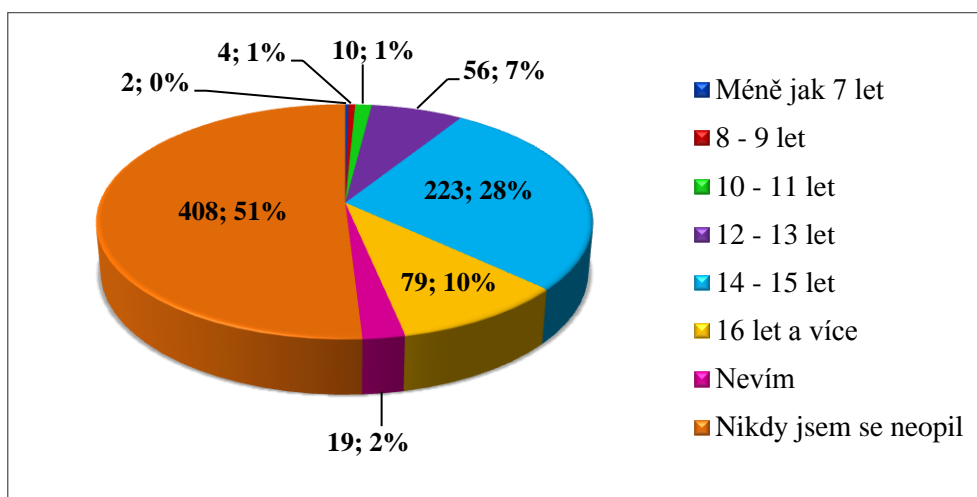

Tabulka č. 14: Věk první opilosti respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Méně jak 7	1	0,37	0	0	0	0	1	0,57	0	0	2	0,25
8 - 9 let	1	0,37	2	0,97	0	0	1	0,57	0	0	4	0,50
10 - 11 let	3	1,12	5	2,43	1	0,94	0	0	1	2,38	10	1,25
12 - 13 let	16	5,97	14	6,80	8	7,55	14	7,95	4	9,52	56	7,02
14 - 15 let	40	14,93	84	40,78	27	25,47	59	33,52	13	30,95	223	27,94
16 let a víc	0	0	50	24,27	8	7,55	12	6,82	6	14,29	79	9,52
Nevím	11	4,10	1	0,49	5	4,72	2	1,14	0	0	19	2,38
Nikdy	196	73,13	50	24,27	57	53,77	87	49,43	18	42,86	408	51,13
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 14: Věk první opilosti respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 14 informují o tom, zda se respondenti někdy opili a pokud ano, tak kolik jim bylo let. Z uvedených výsledků lze zjistit, že více jak polovina účastníků výzkumu, konkrétně 408 (51,13 %) se nikdy neopila. Druhou nejčastější možností, a to tu, že se opili ve věku 14 - 15 let, zvolilo celkem 223 (27,94 %) respondentů. 79 (9,52 %) studentů se poprvé opilo ve věku 16 let a více, 56 (7,02 %) ve věku 12 - 13 let a 10 (1,25 %) ve věku 10 - 11 let. 4 (0,50 %) studenti uvedli, že se opili, když jim bylo 8 nebo 9 let a 2 (0,25 %) studenti dokonce zvolili možnost první opilosti v méně jak 7 letech. 19 (2,38 %) dotázaných uvedlo, že neví, nebo už si na to nezpomíná.

Ve všech zkoumaných školách, tedy v případě těch dětí, které se někdy opily, převládala možnost, že se poprvé opily ve věku 14 - 15 let. Myslím, si že je to jednak z toho důvodu, že děti v tomto věku dostanou občanské průkazy a mylně se domnívají, že si mohou dovolit víc než doposud. Další důvod, o kterém jsem již hovořila u grafu č. 7, dle mého názoru tkví v tom, že v 15 letech dětem většinou končí povinná školní docházka, která je doprovázena nejrůznějšími oslavami spojenými s alkoholem.

Šestnáct dětí uvedlo, že se poprvé opilo ve věkovém rozmezí 7 - 11 let. Vzhledem k tomu, že pochybuju, že by si děti v tomto věku vyšly do hospody a tam se opily, co hrdlo ráčí, tak zde si opět pokládám otázku, jak je možné, že rodiče dovolili, aby se malé dítě opilo?

Co se týče porovnání škol, tak na středních školách se nejvíce dětí opilo ve věku 16 let, a stejný počet studentů uvedl, že nikdy. Oproti tomu u gymnázií a to jak čtyřletých tak osmiletých převažovala možnost, že se neopili nikdy, a pokud ano, tak většina uvedla možnost ve věku 14 - 15 let.

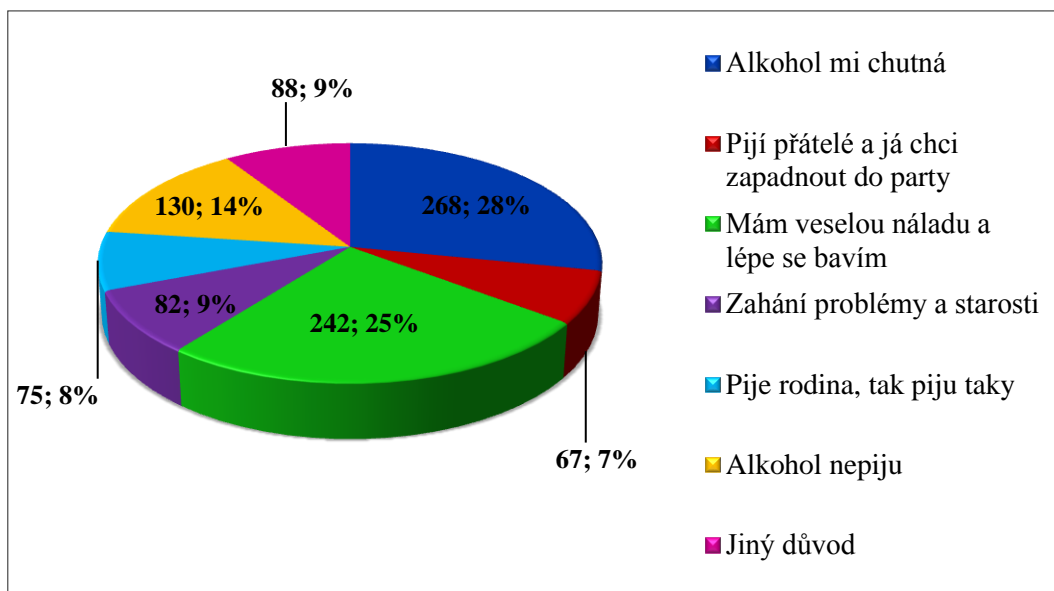
Třináct respondentů, kteří se někdy opili, současně uvedli, že v současné době alkohol nepijí. Takže je možné, že se zde uplatňuje zkušenost, o které jsem hovořila u grafu č. 8 a to ta, že když se děti se opijí, je jim špatně a díky tomu nemají potřebu alkohol znova pít.

Tabulka č. 15: Nejčastější důvody pití alkoholu u respondentů (možno zaškrtnout více odpovědí)

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Alkohol mi chutná	67	23,26	76	28,15	41	31,54	79	35,59	5	11,90	268	28,15
Pijí přátelé, chci zapadnout do party	25	8,68	17	6,30	8	6,15	11	4,95	6	14,29	67	7,04
Mám veselou náladu	33	11,46	105	38,89	39	30	61	27,48	4	9,52	242	25,42
Zaháním problémy	16	5,56	39	14,44	7	5,38	17	7,66	3	7,14	82	8,61
Pije rodina	34	11,81	16	5,93	7	5,38	13	5,86	5	11,90	75	7,88
Alkohol nepiju	77	26,74	10	3,70	13	10	19	8,56	11	26,19	130	13,66
Jiný důvod	36	12,5	7	2,59	15	11,54	22	9,91	8	19,05	88	9,24
Celkem	288	100	270	100	130	100	222	100	42	100	952	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 15: Nejčastější důvody pití alkoholu u respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 15 zobrazují, z jakého důvodu děti pijí alkohol. Nejčastější odpovědí bylo, že dětem alkohol chutná, kterou zvolilo 268 (28,15 %) dětí z celkových 798 (100 %). Na druhém místě byla odpověď, že pijí proto, aby měly lepší náladu a lépe se bavily. Odpovědělo tak 242 (25,42 %) dětí. 67 (7,04 %) respondentů uvedlo, že pijí proto, aby zapadli do party a 82 (8,61 %) respondentů pije, z toho důvodu, že má problémy a alkohol jim je pomáhá zmírňovat. Odpověď, že pijí proto, že pijí i jejich rodiče a příbuzní byla zvolena 75 (7,88 %) dětmi a 88 (9,24 %) jich uvedlo jiný důvod. Mezi těmito odpověďmi bylo nejčastěji to, že jim občas rodiče dají ochutnat, dále, že pijí u příležitosti nějakých oslav či Silvestra nebo Vánoc jako přídavek, nebo proto, že jim byl alkohol nabídnut a oni ho nechtěly ze slušnosti odmítnout či, že ho vyzkoušely ze zvědavosti, aby věděly, jak chutná a pijí ho jen občas. Rovněž se zde objevily možnosti, že pijí jen tak, nebo že nevědí proč. Ale také někdo odpověděl, že pije proto, aby si pročistil organismus, a jednou za čas alkohol přece neuškodí.

Děti pijí alkohol, protože jim chutná. Neumím si vysvětlit důvod, proč jim chutná nebo co jim na něm chutná, když existuje tisíc jiných pochutin, které by jim přinesly nepochybně lepší chuť. Nicméně asi to tak opravdu je a určitý druh alkoholu jim prostě chutná, aniž by k tomu potřebovaly důvod, protože tuto možnost zvolilo nejvíce respondentů. To mě osobně překvapilo, protože jsem si byla téměř jistá, že největší zastoupení bude mít odpověď, že děti pijí proto, aby zapadly do party přátel, a to z toho důvodů, že děti jsou hodně ovlivňovány vrstevníky, kteří je k alkoholu mohou nabádat nebo dokonce nutit. Nicméně to se nepotvrdilo.

Z grafu dále vidíme, že podstatná část dětí pije alkohol z toho důvodů, aby měly lepší náladu a lépe se bavily. Což je celkem smutný fakt. Cožpak se dnešní děti neumí bavit, aniž by požily alkohol? Myslím si, že je to také tím, že děti neumí smysluplně trávit svůj čas, nemají koníčky či zájmy, protože mezi důvody pití alkoholu se také objevila možnost, že ani neví, proč pijí anebo, že pijí jen tak z dlouhé chvíle.

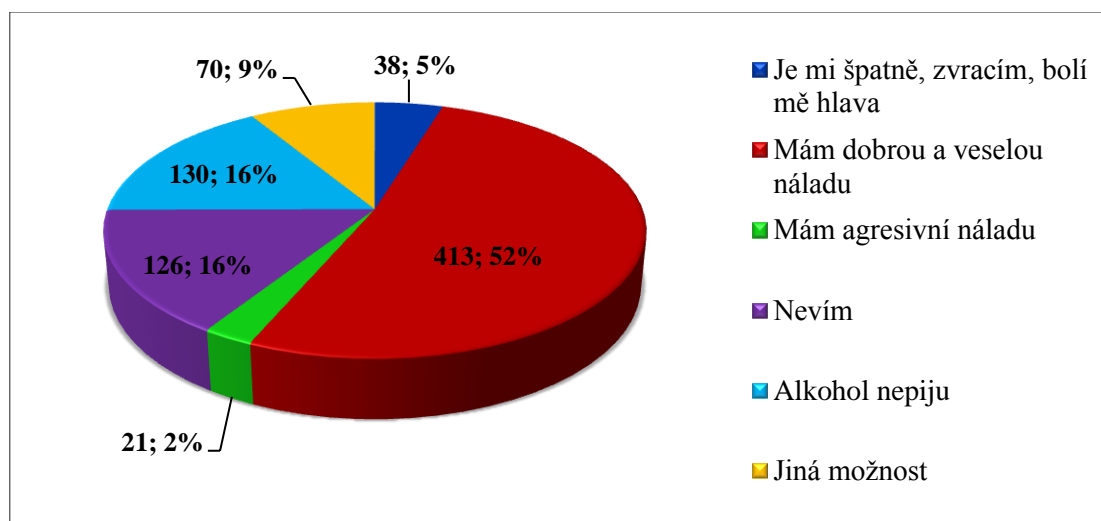
Děti rovněž pijí alkohol z toho důvodu, že ho pije jejich rodina. Tato skutečnost se dala celkem očekávat, neboť všichni víme, že rodiče jsou pro děti vzorem, napodobují jejich chování a tím pádem si také osvojují jejich zvyky. Velké zastoupení měla odpověď, že pijí proto, že mají problémy. Ačkoliv respondenti neměli povinnost tyto problémy popisovat, tak spoustu z nich je i přesto uvedlo. Objevily se zde tyto důvody: rozvod rodičů, špatný prospěch ve škole, nedostatek přátel a špatné navazování kontaktů, nízké sebevědomí či nešťastná láska. Nejruznější problémy se zkrátka nevyhýbají ani dětem.

Tabulka č. 16: Pocity respondentů po požití alkoholu

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Je mi špatně	12	4,48	13	6,31	3	2,83	7	3,98	3	7,14	38	4,76
Mám veselou náladu	89	33,21	142	68,93	64	60,38	101	57,39	17	40,48	413	51,75
Mám agresivní náladu	2	0,75	9	4,37	0	0	5	2,84	5	11,90	21	2,63
Nevím	60	22,39	19	9,22	17	16,04	27	15,34	3	7,14	126	15,79
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Jiný	28	10,45	13	6,31	9	8,49	17	9,66	3	7,14	70	8,77
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 16: Pocity respondentů po požití alkoholu

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka č. 16 a s ní související graf zobrazují to, jak se studenti cítí potom, co si dají alkohol. Více jak polovina účastníků, konkrétně 413 (51,75 %), odpověděla, že má po požití alkoholu dobrou a veselou náladu. 126 (15,79 %) studentů odpovědělo, že neví, jak se cítí potom, co si dají alkohol a 21 (2,63 %) jich má dokonce agresivní náladu. Špatně je po požití alkoholu 38 (4,76 %) studentům a jinou možnost zvolilo celkem 70 (8,77 %) respondentů. Mezi těmito možnostmi výrazně převažovala odpověď, že studenti si většinou dají, tak málo

alkoholu, že nic nepocítují a cítí se stejně, jako před požitím alkoholu. Také se zde objevila možnost, že jsou smutní, pláčou nebo, že jim je díky alkoholu všechno jedno.

U tohoto grafu mě překvapilo zjištění, že 12 dětí, které odpověděly, že jim po požití alkoholu bývá špatně a zvrací, tak v otázce týkající se frekvence pití alkoholu stejně uvedly, že alkohol pijí pravidelně. Proč ho pijí, když jim je pak špatně? Jde zde tak vidět, že několika dětem na svém zdraví pravděpodobně moc nezáleží či, že si neuvědomují důsledky svého chování, když do svého těla dostávají alkohol, i přesto, že tělo se mu brání.

Další studenti dokonce uvedli, že mají po požití alkoholu agresivní náladu, což není úplně běžné, ale také ani nijak překvapivé. Děti a mladiství jsou v dnešní době často ovlivňováni různými akčními hrami či filmy, kde se objevuje násilí a agresivita a oni mají tendence se s danou postavou ztotožňovat a jejich praktiky pak uplatňují v běžném reálném životě. Dva chlapci, kteří uvedli, že mají agresivní náladu, pak uvedly, že pijí proto, že mají problémy a starosti, takže je možné že následkem toho se právě proto chovají agresivně.

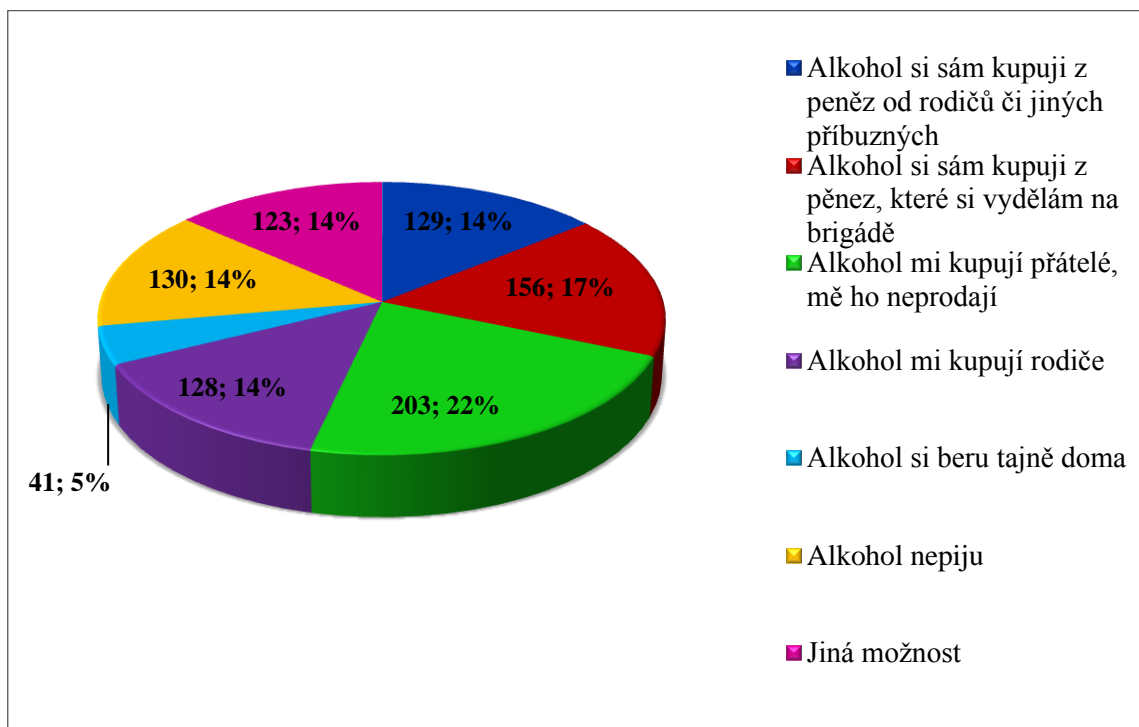
Rovněž existují důkazy, že velké množství alkoholu v krvi dětí a mladistvých má vliv na různé nehody, rvačky, sebevraždy apod. Děti se pod vlivem alkoholu chovají iracionálně, nevědí, co dělají, nebo naopak dělají to, na co si ve střízlivém stavu netroufnou, a následkem toho dochází ke katastrofálním důsledkům.

Tabulka č. 17: Způsob obstarávání alkoholu u respondentů (možno zaškrtnout více odpovědí)

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kupuju sám z peněz od rodičů	21	7,61	59	22,96	18	14,4	19	9,09	12	27,91	129	14,18
Kupuju sám z peněz z brigády	11	3,99	75	29,18	23	18,4	42	20,10	5	11,63	156	17,14
Kupují mi kamarádi	43	15,58	56	21,79	38	30,4	60	28,71	6	13,95	203	22,31
Kupují mi rodiče	48	17,39	31	12,06	15	12	30	14,35	4	9,30	128	14,07
Beru si ho tajně doma	16	5,80	14	5,45	2	1,6	8	3,83	1	2,33	41	4,51
Alkohol nepiju	77	27,90	10	3,89	13	10,4	19	9,09	11	25,58	130	14,29
Jinde	60	21,74	12	4,67	16	12,8	31	14,83	4	9,30	123	13,52
Celkem	276	100	257	100	125	100	209	100	43	100	910	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 17: Způsob obstarávání alkoholu u respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a následně graf č. 16 poskytují informace o tom, kde děti shání alkohol. Největší zastoupení s počtem 203 (22,31 %) studentů měla ta odpověď, kdy děti dají svým přátelům peníze, aby jim v hospodě, baru, obchodě či někde jinde koupili alkohol, jelikož jim samotným ho neprodají. 156 (17,14 %) studentů si alkohol kupuje samo z peněz, které si vydělají na brigádě a 129 (14,18 %) studentů si alkohol kupuje ze svého kapesného. 128 (14,07 %) dětem alkohol kupují jejich vlastní rodiče a 41 (4,51 %) studentů si ho vezme samo tajně. 123 (13,52 %) studentů zakroužkovalo možnost jiná odpověď. Mezi těmito odpověďmi v drtivé většině převažovala odpověď, že alkohol nikde neshání ani si ho nekupují, jelikož většinou pijí doma se svou rodinou či někde na návštěvě, kde ten alkohol prostě je a je jim nabídnut. Dále se zde objevila odpověď, že alkohol jim kupují sourozenci či partneři nebo, že si ho obstarají ve večerce, kde jim ho na rozdíl od běžného obchodu, bez problému prodají.

Výsledky tohoto grafu nás opět upozorňují jednak na snadnou dostupnost alkoholu, protože 285 studentů uvedlo, že alkohol si bez problémů kupují sami, a jednak na laxní přístup rodičů k pití alkoholu jejich dětí, protože 128 jich uvedlo, že alkohol jim kupují sami rodiče nebo jim ho nabídnou doma.

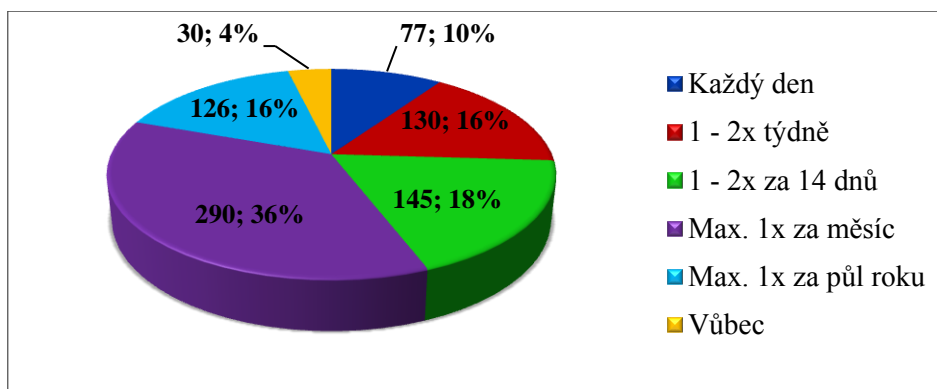

Tabulka č. 18: Frekvence pití alkoholu u rodin respondentů

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Každý den	20	7,46	27	13,11	10	9,43	18	10,23	2	4,76	77	9,65
1-2x týdně	35	13,06	33	16,02	19	17,92	34	19,32	9	21,43	130	16,29
1-2x za 14 dnů	39	14,55	33	16,02	29	27,36	33	18,75	11	26,19	145	18,17
1x měsíčně	109	40,67	76	36,89	35	33,02	60	34,09	10	23,81	290	36,34
1x za půl roku	48	17,91	30	14,56	11	10,38	28	15,91	9	21,43	126	15,79
Vůbec	17	6,34	7	3,40	2	1,89	3	1,70	1	2,38	30	3,76
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 18: Frekvence pití alkoholu u rodin respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 18 informují o tom, jak často se alkohol pije v rodinách jednotlivých účastníků výzkumu. Nejvíce odpovědí, a to 290 (36,34 %) zaznamenala možnost 1x za měsíc. Na druhém místě byla se 145 (18,17 %) odpověďmi možnost 1 - 2x za 14 dnů. 1 - 2x týdně se pije u 130 (16,29 %) respondentů a možnost 1x za půl roku uvedlo 126 (15,79 %) studentů. Každý den se pije u 77 (9,65 %) rodin a naopak vůbec se nepije u 30 (3,76 %) respondentů.

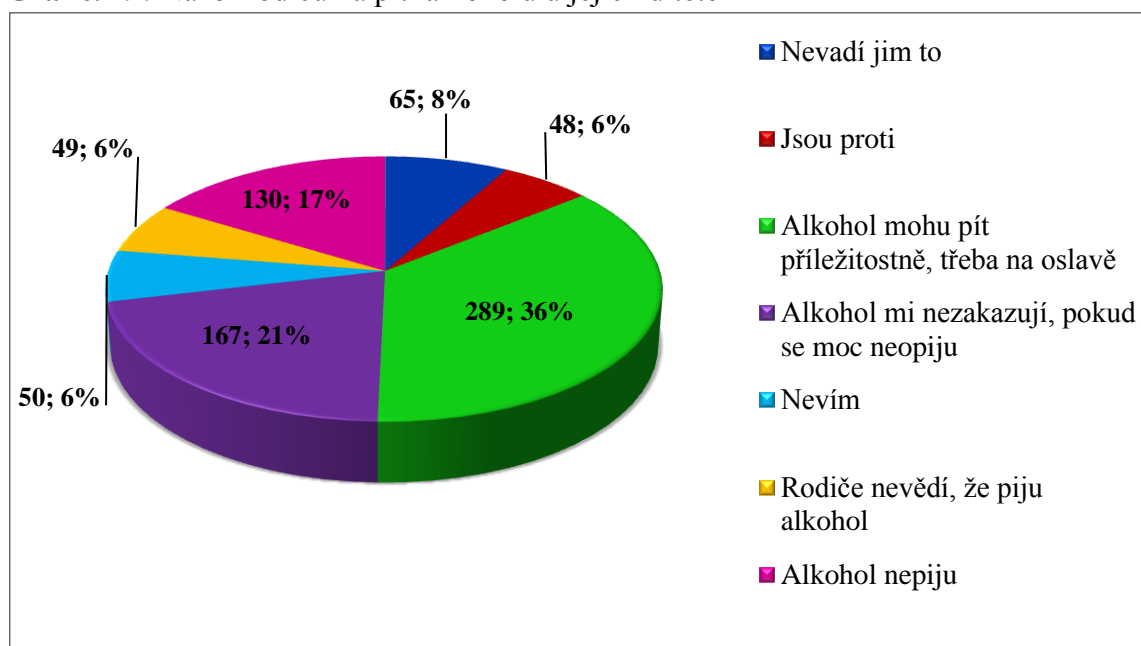
Z odpovědí z dotazníků, jsem zjistila, že děti, které zakroužkovaly možnost, že ony samy alkohol pijí každý den, či 1 - 2x za týden nebo za 14 dnů, tak více než polovina dětí pak tuto samou možnost zakroužkovala v případě konzumace alkoholu v jejich rodině. Potvrzuje se tak zde názor Csémyho a Váňové (2014: 17), který říká, že děti pijí alkohol častěji právě tehdy, pokud pijí i jejich rodiče.

Tabulka č. 19: Názor rodičů na pití alkoholu u jejich dítěte

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nevadí jim to	4	1,49	32	15,53	9	8,49	10	5,68	10	23,81	65	8,15
Jsou proti	17	6,34	9	4,37	4	3,77	13	7,39	5	11,90	48	6,02
Mohu pít občas	104	38,81	53	25,73	36	33,96	89	50,57	7	16,67	289	36,22
Nesmím se opít	24	8,96	82	39,81	30	28,30	24	13,64	7	16,67	167	20,93
Nevím	27	10,07	11	5,34	4	3,77	8	4,55	0	0	50	6,27
Rodiče to nevědí	15	5,60	9	4,37	10	9,43	13	7,39	2	4,76	49	6,14
Alkohol nepiju	77	28,73	10	4,85	13	12,26	19	10,80	11	26,19	130	16,29
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 19: Názor rodičů na pití alkoholu u jejich dítěte

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka následně graf č. 19 znázorňuje, jaký názor mají rodiče na to, že jejich děti pijí alkohol. Nejvíce studentů a to 289 (36,22 %) odpovědělo, že alkohol mohou pít příležitostně, například v rámci nějakých oslav. Rodiče dalších 167 (20,93 %) studentů, svým dětem alkohol nezakazují, pokud se moc neopijí a 65 (8,15 %) rodičů dokonce s pitím svých

potomků souhlasí a nevdí jim to. 50 respondentů (6,27 %) uvedlo, že neví, jaký na to mají jejich rodiče názor, a u 49 (6,14 %) studentů jejich rodiče vůbec neví, že pijí alkohol. Tvrdě proti alkoholu je jen 48 (6,02 %) rodičů.

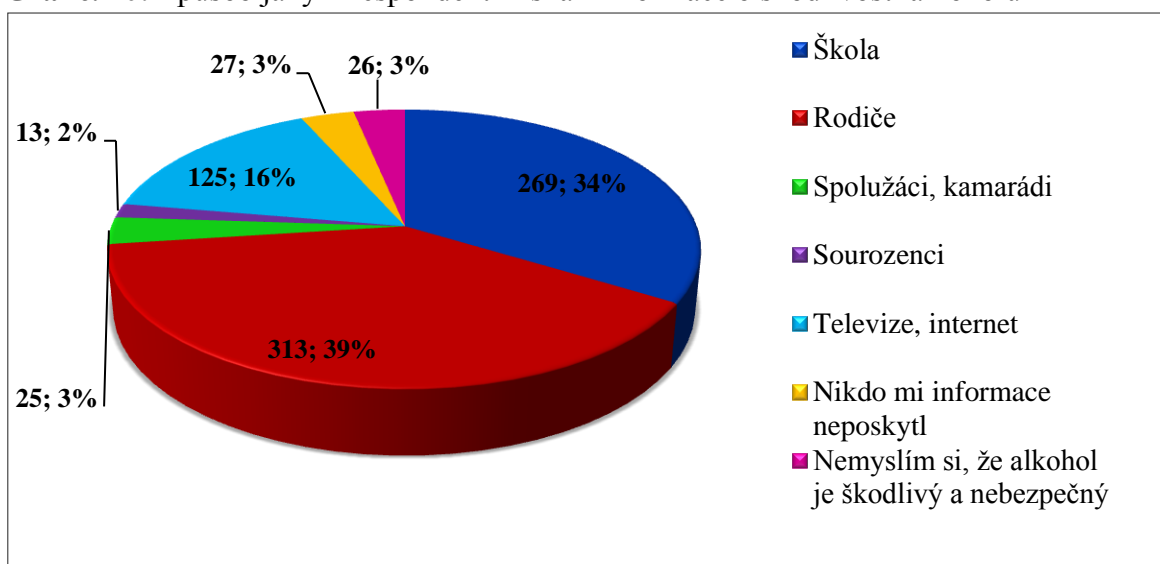
Z grafu vidíme jednoznačnou benevolentnost rodičů k pití alkoholu u svých dětí. Více jak polovina respondentů totiž může pít alkohol, aniž by jim ho rodiče zakazovali. Myslím si, že je to způsobeno dnešní moderní dobou, kdy je alkohol součástí každodenních činností, od těch pracovních až po ty zábavné a pije se kdekoli a kdykoli. Usuzuji, že podle prostudovaných výzkumů a i podle vlastních zkušeností z okolí, rodiče pití svých dětí nijak radikálně neřeší, nevdí jim to a berou to jako fakt, který k mladému životnímu stylu patří.

Tabulka č. 20: Způsob jakým respondenti získali informace o škodlivosti alkoholu

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Škola	83	30,97	81	39,32	36	33,96	53	30,11	21	50	269	33,71
Rodiče	116	43,28	66	32,04	51	48,11	70	39,77	10	23,81	313	39,22
Kamarádi	6	2,24	7	3,40	3	2,83	9	5,11	0	0	25	3,13
Sourozenci	4	1,49	2	0,97	1	0,94	5	2,84	1	2,38	13	1,63
Televize, internet	44	16,42	37	17,96	8	7,55	31	17,61	5	11,90	125	15,66
Nikde	9	3,36	6	2,91	3	2,83	5	2,84	4	9,52	27	3,38
Neškodí	6	2,24	7	3,40	4	3,77	3	1,70	1	2,38	26	3,26
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 20: Způsob jakým respondenti získali informace o škodlivosti alkoholu

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

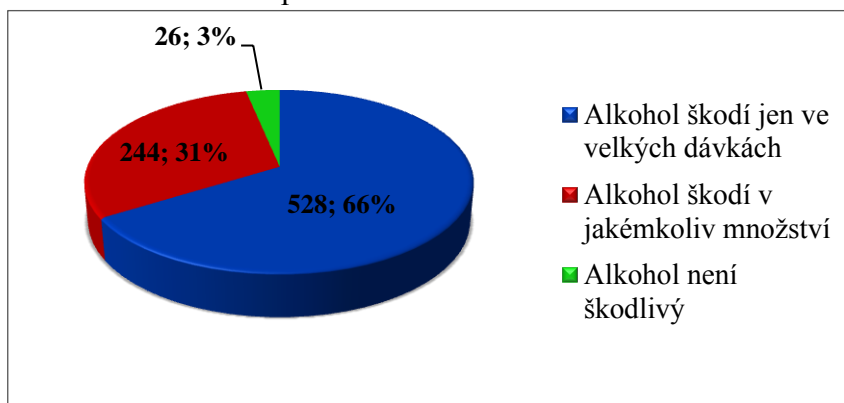
Tabulka a graf č. 20 informuje o tom, kde děti získaly informace o škodlivosti alkoholu. Nejčastěji volená možnost byla, že jim tyto informace poskytli rodiče. Tu zvolilo celkem 313 (39,22 %) studentů. Za touto možností byly informace získané od učitelů ve škole, které zvolilo 269 (34,34 %) respondentů. 125 (15,66 %) jich uvedlo, že informace si přečetli nebo vyslechli z internetu či televize. 25 (3,13 %) studentů uvedlo, že informace získali od kamarádů či spolužáků a 13 (1,63 %) od sourozenců. 27 (3,38 %) zvolilo možnost, že jim informace o škodlivosti alkoholu nikdo neposkytl, a 26 (2,63 %) studentů si myslí, že alkohol není škodlivý.

Tabulka č. 21: Názor respondentů na škodlivost alkoholu

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Škodí jen ve velkých dávkách	167	62,31	140	67,96	62	58,49	132	75	27	64,29	528	66,17
Škodí v jakémkoliv množství	90	33,58	60	29,13	40	37,74	42	23,86	12	28,57	244	30,58
Není škodlivý	11	4,10	6	2,91	4	3,77	2	1,14	3	7,14	26	3,26
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 21: Názor respondentů na škodlivost alkoholu

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

Tabulka a graf č. 21 zobrazují názor respondentů na míru škodlivosti alkoholu. Výrazně zde převažovala odpověď, že alkohol škodí jen ve velkých dávkách. To si myslí 528 (66,17 %) respondentů. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že alkohol škodí v jakémkoliv množství. Tu zvolilo 244 (30,58 %) studentů. Dalších 26 (3,26 %) dotázaných si naopak myslí, že alkohol není škodlivý vůbec.

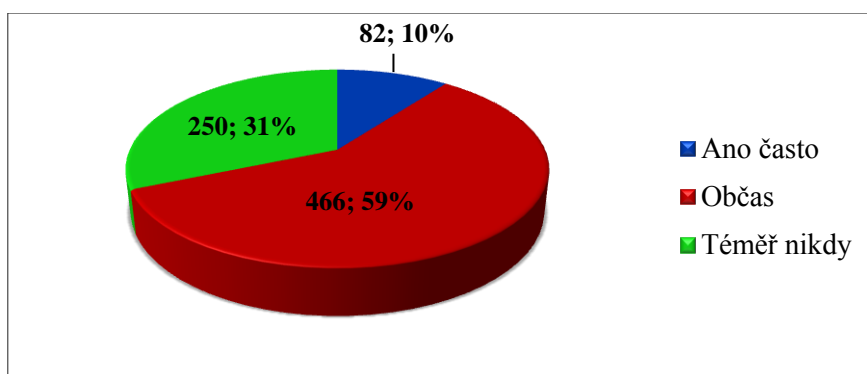
Názor dětí, že alkohol škodí jen ve velkých dávkách nebo snad dokonce vůbec, je dle mého názoru způsoben nedostatečnou informovaností dětí o škodlivosti jeho užívání. Myslím si, že děti by měly být už od útlého věku informovány o důsledcích užívání drog, aby si pak uvědomily a rozhodly se, zda jim chvilková euforie způsobená nějakou návykovou látkou stojí za problémy, či dokonce za zničené zdraví.

Tabulka č. 22: Diskuze respondentů s učiteli o škodlivém užívání alkoholu

Odpověď	ZŠ		SŠ		GYMNÁZIUM				SOU		CELKEM	
	Počet		Počet		4leté		8leté		Počet		Počet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano, často	42	15,67	16	7,77	1	0,94	17	9,66	6	14,29	82	10,28
Občas	162	60,45	115	55,83	81	76,42	84	47,73	24	57,14	466	58,40
Téměř nikdy	64	23,88	75	36,41	24	22,64	75	42,61	12	28,57	250	31,33
Celkem	268	100	206	100	106	100	176	100	42	100	798	100

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 22: Diskuze respondentů s učiteli o škodlivém užívání alkoholu

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář:

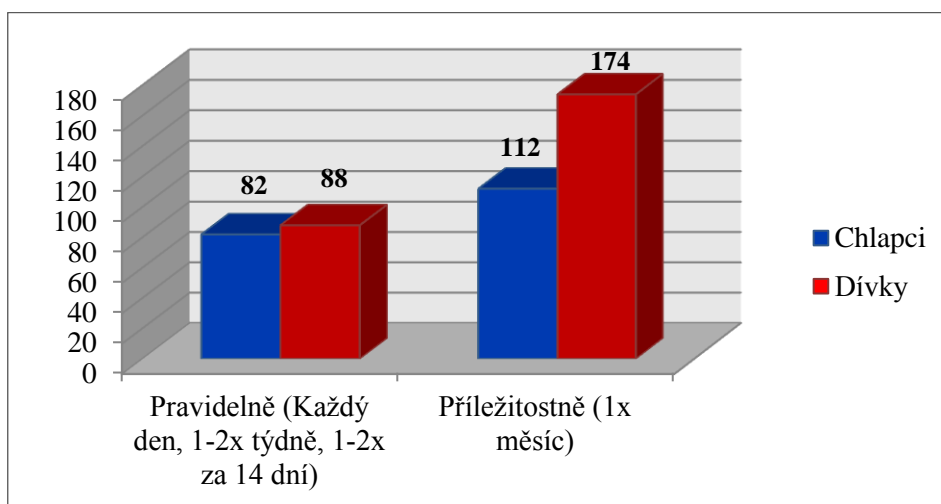
Tabulka a graf č. 22 poskytují informace o tom, zda dnešní děti ve škole diskutují s učiteli o negativních důsledcích užívání alkoholu a jiných drog. 466 (58,40 %), tedy více jak polovina respondentů zvolila možnost, že občas. 250 (31,33 %) respondentů uvedlo, že o tomto tématu nediskutují téměř nikdy, a 82 (10,28 %) respondentů naopak uvedlo, že často.

Myslím si, že diskuze o negativních účincích návykových látek je velmi důležitá. Nicméně více jak polovina respondentů uvedla, že na toto téma diskutují jen občas. Jsem toho názoru, že by tomu mělo být přesně naopak a učitelé by o tom s dětmi měli mluvit, co nejčastěji to jde. Puberta je období, které je doprovázeno velkými psychickými i fyzickými změnami, na které každý člověk reaguje svým vlastním způsobem a alkohol bohužel často bývá jedním z nich. Nicméně čím dříve se děti doslechnou o negativních účincích, které mají drogy na naše tělo tak tím lépe, protože zde existuje naděje, že díky včasné prevenci nebudou mít potřebu s alkoholem či jinou drogou experimentovat. Prevence samozřejmě není pouze věcí školy, ale také rodiny. Ale jelikož dítě tráví ve škole velkou část svého života, tak by zde měla hrát velkou roli, možná i tu největší. V ideálním případě je nejlepší kombinace obou.

9 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

H₁: Chlapci ve věku 13-17 pijí alkohol častěji než dívky.

Graf č. 23: Hypotéza 1

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 23: Vyhodnocení hypotézy č. 1

EMPIRICKÉ	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně, 1-2x za 14 dní)	Příležitostně (1x měsíc)	Celkem
Chlapci	82	112	194
Dívky	88	174	262
Celkem	170	286	456

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně, 1-2x za 14 dní)	Příležitostně (1x měsíc)	Celkem
Chlapci	72,3245614	121,6754386	194
Dívky	97,6754386	164,3245614	262
Celkem	170	286	456

Zdroj: vlastní výzkum

	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně)	Příležitostně (1x měsíc)
Chlapci	1,294361282	0,769375587
Dívky	0,958420186	0,56969032

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = 3,591847376$$

$$KH = \chi_{1-\alpha}^2((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(1) = 3,841459149$$

$$TK < KH \rightarrow 3,591847376 < 3,841459149$$

H₀= Frekvence pití alkoholu není ovlivněna pohlavím.

H₁= Frekvence pití alkoholu je ovlivněna pohlavím.

⇒ PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

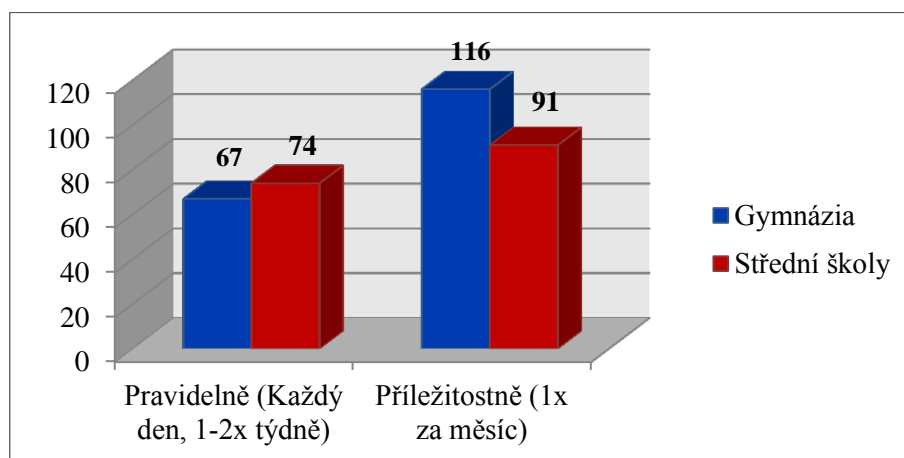
Komentář:

Frekvence pití alkoholu u studentů není ovlivněna jejich pohlavím.

H₂: Studenti středních škol pijí alkohol častěji než studenti gymnázií.

Graf č. 24: Hypotéza 2

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 24: Vyhodnocení hypotézy č. 2

EMPIRICKÉ	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně)	Příležitostně (1x za měsíc)	Celkem
Gymnázia	67	116	183
Střední školy	74	91	165
Celkem	141	207	348

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně)	Příležitostně (1x za měsíc)	Celkem
Gymnázia	74,14655172	108,8534483	183
Střední školy	66,85344828	98,14655172	165
Celkem	141	207	348

Zdroj: vlastní výzkum

	Pravidelně (Každý den, 1-2x týdně)	Příležitostně (1x za měsíc)
Gymnázia	0,688814252	0,469192316
Střední školy	0,763957625	0,520376933

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{2,442341126}$$

$$KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(1) = \mathbf{3,841459149}$$

$$TK < KH \rightarrow 2,442341126 < 3,841459149$$

H₀: Typ studované školy neovlivňuje frekvenci pití alkoholu u studentů.

H₁: Typ studované školy ovlivňuje frekvenci pití alkoholu u studentů.

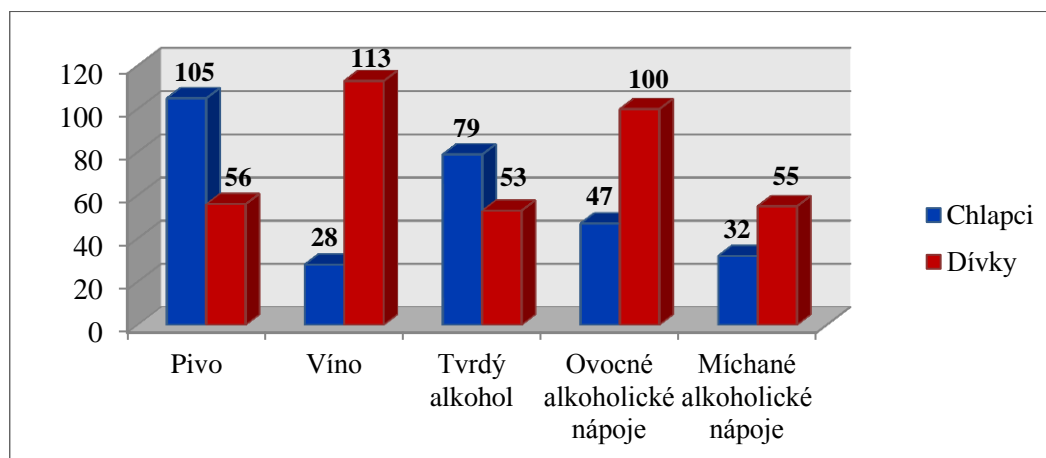
⇒ PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Komentář:

Typ studované školy neovlivňuje frekvenci pití alkoholu u studentů.

H₃: Preference pití vybraných alkoholických nápojů je u chlapců rozdílná než u děvčat.

Graf č. 25: Hypotéza 3

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 25: Vyhodnocení hypotézy č. 3

EMPIRICKÉ	Pivo	Víno	Tvrdý alkohol	Ovocné alkoholické nápoje	Míchané alkoholické nápoje	Celkem
Chlapci	105	28	79	47	32	291
Děvčata	56	113	53	100	55	377
Celkem	161	141	132	147	87	668

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	Pivo	Víno	Tvrdý alkohol	Ovocné alkoholické nápoje	Míchané alkoholické nápoje	Celkem
Chlapci	70,1362	61,42365	57,502994	64,0374	37,8997006	291
Děvčata	90,8638	79,57635	74,497006	82,9626	49,1002994	377
Celkem	161	141	132	147	87	668

Zdroj: vlastní výzkum

	Pivo	Víno	Tvrdý alkohol	Ovocné alkoholické nápoje	Míchané alkoholické nápoje
Chlapci	17,33031092	18,18746542	8,03647313	4,53287831	0,918383697
Dívky	13,37697739	14,03860063	6,20321931	3,49885302	0,708885029

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{86,83204687}$$

$$KH = \chi_{1-\alpha}^2((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(4) = \mathbf{9,487729037}$$

$$TK > KH \rightarrow 15,15187068 > 9,487729037$$

H_0 = Preference pití vybraných alkoholických nápojů není ovlivněna pohlavím.

H_1 = Preference pití vybraných alkoholických nápojů je ovlivněna pohlavím.

⇒ ZAMÍTÁME NULOVOU HYPOTÉZU

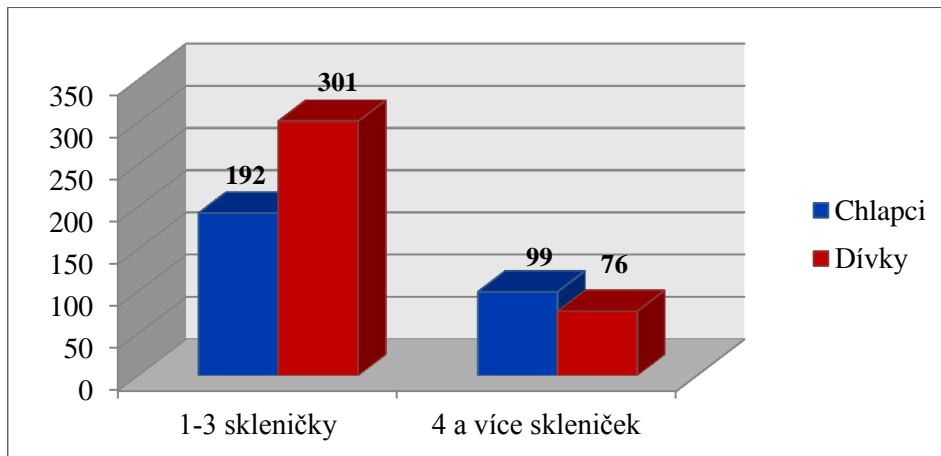
Komentář:

Preference pití vybraných alkoholických nápojů je ovlivněna pohlavím. Pivo tak pije celkem 105 chlapců a 56 dívek, víno preferuje 113 dívek a 28 chlapců, tvrdý alkohol pije 79 chlapců a 53 dívek. Dále alkoholické ovocné nápoje preferuje 100 dívek a 47 chlapců a míchané nápoje má v oblibě 55 dívek a 32 chlapců.

Jak vidíme z grafu, tak chlapci nejčastěji pijí pivo. Zdůvodňuji to tím, že je všeobecně známo, že pivo je typické „mužské“ pití a Česká republika je považována za snad největší národ pivařů. Chlapci také častěji pijí tvrdý alkohol, což přisuzuji tomu, že snesou větší a také silnější množství alkoholu než dívky. Dívky naopak pivo a tvrdý alkohol pijí podstatně méně. Myslím, že je to hlavně proto, že mnoha dívkám pivo pro svou hořkost ani nechutná a navíc jsem se také často setkala s názorem, že na dámu, ženu či dívku s pŮllitrem v ruce není vždy úplně hezký pohled. Dívky tak jako nejčastěji preferovaný nápoj zvolily víno, což zase považují za spíše „ženské pití“. Jako druhý alkoholický nápoj nejčastěji dívky pijí ovocné alkoholické nápoje, což si myslím, že je především z toho důvodu, že tyto nápoje obsahují malé množství alkoholu. Protože jak jistě všichni víme, tak není nic horšího než pohled na opilou, na zemi se válející dívku. S tím také souvisejí nebezpečná rizika, která, jak se domnívám, se více týkají dívek. Je to především proto, že jak už jsem zmínila tak snesou méně alkoholu, jsou pak povolnější a mužské pohlaví toho často zneužívá, a může dojít k různým napadením, k násilí či v nejhorším případě i ke znásilnění.

H₄: Chlapci vypijí běžně více alkoholu než dívky.

Graf č. 26: Hypotéza 4

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 26: Vyhodnocení hypotézy č. 4

EMPIRICKÉ	1-3 skleničky	4 a více skleniček	Celkem
Chlapci	192	99	291
Dívky	301	76	377
Celkem	493	175	668

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	1-3 skleničky	4 a více skleniček	Celkem
Chlapci	214,7649701	76,23502994	291
Dívky	278,2350299	98,76497006	377
Celkem	493	175	668

Zdroj: vlastní výzkum

	1-3 skleničky	4 a více skleniček
Chlapci	2,413074449	6,797975448
Dívky	1,862611843	5,247243648

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{16,32090539}$$

$$KH = \lambda_{1-\alpha}((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(1) = \mathbf{3,841459149}$$

$$TK > KH \rightarrow \mathbf{16,32090539 > 3,841459149}$$

H_0 = Pohlaví neovlivňuje množství vypitého alkoholu.

H_1 = Pohlaví ovlivňuje množství vypitého alkoholu.

⇒ ZAMÍTÁME NULOVOU HYPOTÉZU

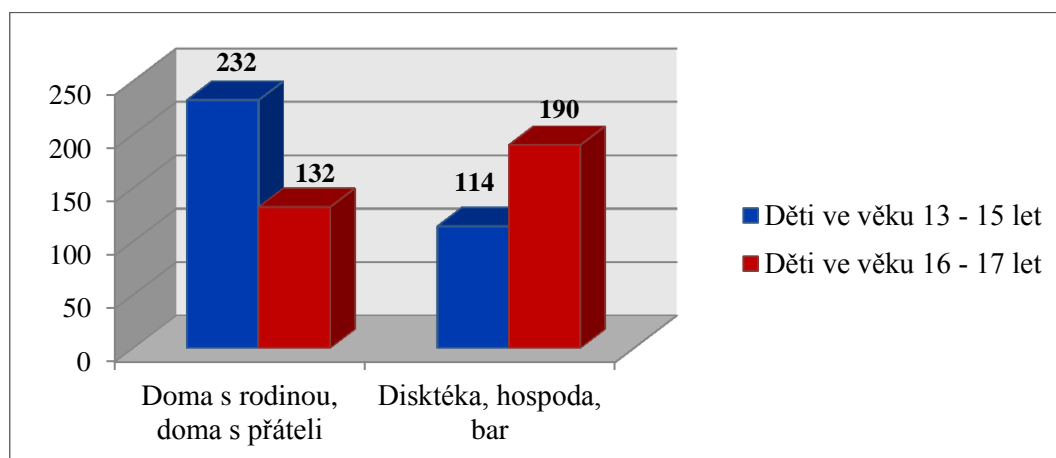
Komentář:

Pohlaví ovlivňuje množství vypitého alkoholu. Z grafu č. 26 lze vyčíst, že 1 - 3 skleničky běžně vypije 192 chlapců a 301 dívek. Oproti tomu více jak 4 skleničky pak vypije 99 chlapců a 76 dívek.

Z grafů je patrné, že chlapci běžně vypijí více skleniček alkoholu než je tomu u dívek. Opět to zdůvodňuji tím, že chlapci snesou větší a silnější množství alkoholu než dívky, a také si myslím, že dívky jsou v této oblasti zodpovědnější a vědí, kdy by už pít neměly, kdežto chlapci neznají svou míru, často si před kamarády hrají na velké „borce“ a neumí si říct dost.

H₅: Děti ve věku 13 - 15 let alkohol pijí častěji doma než děti ve věku 16 - 17 let.

Graf č. 27: Hypotéza 5

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 27: Vyhodnocení hypotézy č. 5

EMPIRICKÉ	Doma s rodinou, doma s přáteli	Diskotéka, hospoda, bar	Celkem
Děti ve věku 13 - 15 let	232	114	346
Děti ve věku 16 - 17 let	132	190	322
Celkem	364	304	668

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	Doma s rodinou, doma s přáteli	Diskotéka, hospoda, bar	Celkem
Děti ve věku 13 - 15 let	188,5389222	157,4610778	346
Děti ve věku 16 - 17 let	175,4610778	146,5389222	322
Celkem	364	304	668

Zdroj: vlastní výzkum

	Doma s rodinou, doma s přáteli	Diskotéka, hospoda, bar
Děti ve věku 13 - 15 let	10,01843686	11,99575993
Děti ve věku 16 - 17 let	10,76515265	12,88985383

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{45,66920327}$$

$$KH = \lambda_{1-\alpha}((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(1) = \mathbf{3,841459149}$$

$$TK > KH \rightarrow \mathbf{45,66920327 > 3,841459149}$$

H_0 = Věk dětí neovlivňuje místo pití alkoholu.

H_1 = Věk dětí ovlivňuje místo pití alkoholu.

⇒ ZAMÍTÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Komentář:

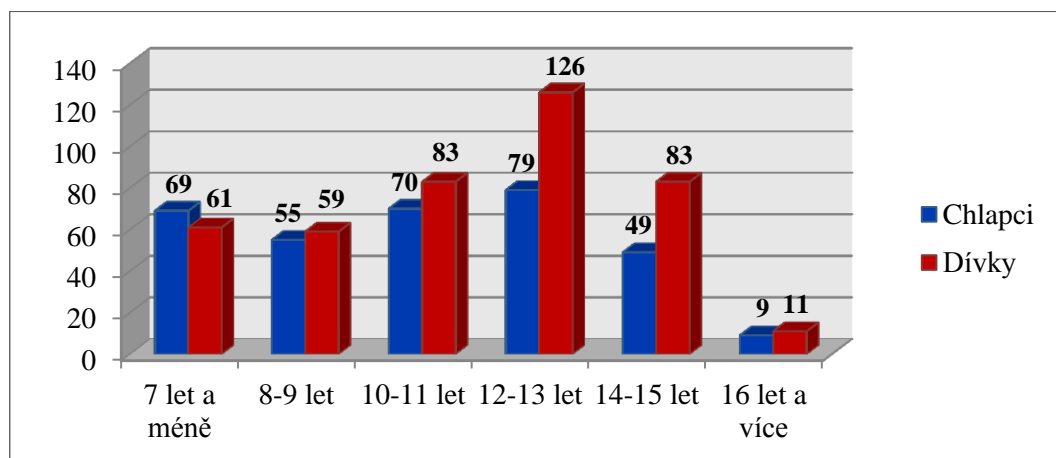
Věk dětí ovlivňuje místo pití alkoholu. Mladší děti ve věku 13 - 15 v 232 případech pijí alkohol doma, oproti tomu těch starších, co pijí alkohol doma je 132. Naopak někde na diskotéce, v baru nebo v hospodě pije alkohol 190 dětí ve věku 16 - 17 let a 114 dětí ve věku 13 - 15 let.

Z grafu jasně vidíme, že mladší děti ve většině případů pijí alkohol doma a naopak s přibývajícím věkem se do popředí dostávají bary, hospody a diskotéky. U těch mladších dětí je pochopitelné, že když už ten alkohol tedy pijí, i když by neměly, tak ho pijí doma, protože, třináctiletým dětem by v žádném podniku nikde neměl být prodán alkoholický nápoj. Nicméně mě velmi udivilo, že i tak 114 dětí ve věku 13 - 15 odpovědělo, že alkohol pijí na diskotéce nebo hospodě. Jak můžou takhle mladým jedincům někde nalít alkohol? To ovšem platí i pro děti ve věku 16 - 17, kde jich také 190 odpovědělo, že alkohol pijí v hospodě a baru. Zde jasně vidíme, jak na tom je Česká republika s dostupností alkoholu. Nicméně z vlastní zkušenosti a také díky mé tříleté praxi v pohostinství musím říct, že mládež si tu cestu k alkoholu vždycky nějak najde, a to především skrz své starší kamarády nebo skrz rodiče.

H₆: Chlapci poprvé ochutnali alkohol v dřívějším věku než dívky.

Graf č. 28: Hypotéza 6

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 28: Vyhodnocení hypotézy č. 6

EMPIRICKÉ	7 let a méně	8-9 let	10-11 let	12-13 let	14-15 let	16 let a více	Celkem
Chlapci	69	55	70	79	49	9	331
Dívky	61	59	83	126	83	11	423
Celkem	130	114	153	205	132	20	754

Zdroj: vlastní výzkum

TEORETICKÉ	7 let a méně	8-9 let	10-11 let	12-13 let	14-15 let	16 let a více	Celkem
Chlapci	57,069	50,045	67,165782	89,99337	57,94695	8,77984	331
Dívky	72,931	63,955	85,834218	115,0066	74,05305	11,2202	423
Celkem	130	114	153	205	132	20	754

Zdroj: vlastní výzkum

	7 let a méně	8-9 let	10-11 let	12-13 let	14-15 let	16 let a více
Chlapci	2,49434316	0,4905797	0,1195964	1,342923	1,3814	0,0055206
Dívky	1,95183827	0,3838815	0,0935849	1,050845	1,080954	0,0043199

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{10,39978586}$$

$$KH = \lambda_{1-\alpha}((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(5) = \mathbf{11,07049775}$$

$$TK < KH \rightarrow \mathbf{10,39978586 < 11,07049775}$$

H_0 = Pohlaví neovlivňuje věk při první zkušenosti dětí s alkoholem.

H_1 = Pohlaví ovlivňuje věk první zkušenosti dětí s alkoholem.

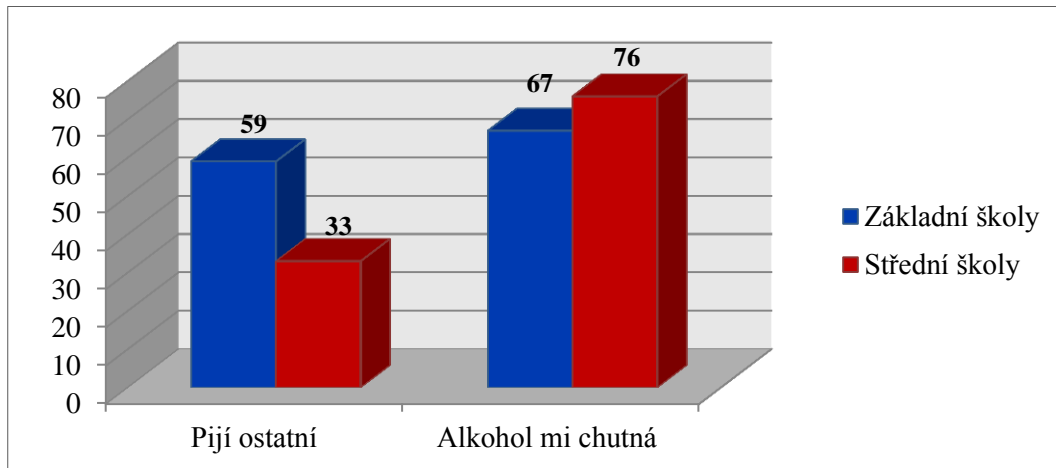
⇒ PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Komentář:

Věk první zkušenosti s alkoholem není ovlivněn věkem.

H₇: Děti ze základních škol alkohol pijí z důvodu, že pijí přátelé nebo rodina, než z důvodu, že by jim chutnal častěji než děti ze středních škol.

Graf č. 29: Hypotéza 7

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 29: Vyhodnocení hypotézy č. 7

EMPIRICKÉ	Pijí ostatní	Alkohol mi chutná	Celkem
Základní školy	59	67	126
Střední školy	33	76	109
Celkem	92	143	235

Zdroj: vlastní výzkum

EMPIRICKÉ	Pijí ostatní	Alkohol mi chutná	Celkem
Základní školy	49,32765957	76,67234043	126
Střední školy	42,67234043	66,32765957	109
Celkem	92	143	235

Zdroj: vlastní výzkum

	Pijí ostatní	Alkohol mi chutná
Základní školy	1,896586421	1,220181473
Střední školy	2,192384303	1,410485006

Zdroj: vlastní výzkum

$$TK = (\text{empirické} - \text{teoretické})^2 / \text{teoretické} = \mathbf{6,719637203}$$

$$KH = \lambda_{1-\alpha}((r-1) * (s-1)) \rightarrow KH = X_{0,95}(1) = \mathbf{3,841459149}$$

$$TK > KH \rightarrow \mathbf{6,719637203 > 3,841459149}$$

H_0 : Typ studované školy neovlivňuje důvody pití alkoholu u dětí.

H_1 : Typ studované školy ovlivňuje důvody pití alkoholu u dětí.

⇒ ZAMÍTÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Komentář:

Typ studované školy ovlivňuje to, z jakých důvodů děti pijí alkohol. Žáci základních škol v 59 případech pijí alkohol proto, že pijí jejich přátelé či rodina. Oproti tomu na středních školách je takových studentů jen 33. Dále pak 67 žáků základních škol alkohol pije, proto, že jim chutná a 76 studentů středních škol rovněž tak.

Z grafů vyčteme, že děti ze základních škol častěji pijí alkohol proto, že pije rodina či přátelé. Odůvodňuju to tím, že v oblasti puberty se utváří mnoho přátelství a vznikají party, kde se často pije i alkohol. A aby jedinci do nějaké party zapadli, tak jsou často nuceni nějaký ten alkohol vypít, ač třeba sami ani nechtějí. Zrovna tak zde byly uvedeny důvody, že děti pijí proto, že pije jejich rodina. Rodiče jsou po děti vzor a tudíž je více než pravděpodobné, že jejich chování opakují, protože jim připadá normální. Naopak žáci ze středních škol více uváděli možnost, že pijí alkohol, protože jim chutná. Domnívám se, že tyto děti už mají s alkoholem větší zkušenosti a našli v něm oblibu, lépe se díky němu baví a navazují kontakty a tím pádem jim může i chutnat. Velmi mě však překvapilo, že 67 dětí školou povinných uvedlo, že alkohol pije proto, že jim chutná. Nějak si neumím vysvětlit, jak jim v tomhle věku může alkohol chutnat, ale nicméně je to prostě tak.

10 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ

Po interpretaci dat a vyhodnocení hypotéz bylo možné přistoupit k dalšímu kroku výzkumu, a to k zodpovězení výzkumné otázky. Výzkumná otázka zněla: Jaká je zkušenost dětí ve věku 13 - 17 let s konzumací alkoholu? Z výzkumu, kterého se celkem zúčastnilo 798 respondentů, se ukázalo, že pouhých 44 dětí alkohol nikdo neochutnalo. Pokud bychom se zaměřili na pohlaví, tak se jedná o počet 16 chlapců a 28 dívek, co mají nulovou zkušenost s alkoholem.

Věk první zkušenosti s alkoholem se lišil. Nejvíce respondentů alkohol poprvé ochutnalo ve věku 12 - 13 let, což potvrzuje výsledky ESPADU, které říkají, že české děti začínají s pitím alkoholu ze všech zemí v Evropské unii nejdříve. Ovšem 130 dětí také uvedlo, že alkohol ochutnalo před dovršením 7 roku života. Co se týče místa prvního ochutnání alkoholu, tak více jak polovina respondentů, konkrétně 432, uvedla, že jej ochutnali na rodinné oslavě. Z toho tak vyplývá, že dětem jako první alkohol podají právě jejich rodiče. Je to sice překvapivé zjištění, ale ne nějak neobvyklé, protože alkohol je dnes nezbytnou součástí všech oslav a rodiče na nich svým dětem běžně dají cucnout alkoholu a to bohužel bez ohledu na jejich věk. Více překvapivým a o to horším zjištěním, je dle mého názoru fakt, že 129 respondentů uvedlo, že alkohol poprvé ochutnalo doma s rodiči, aniž by něco slavili. Rodiče jim prostě jen tak dali ochutnat alkohol. Zde vidíme, že rodiče hrají velmi výraznou roli při utváření vztahu dětí k alkoholu, protože se také potvrdilo, že čím častěji pijí rodiče, tak tím častěji pijí i jejich děti. Rodiče jsou pro děti vzorem, a tudíž se dá očekávat, že jejich chování budou napodobovat. Velký vliv na děti mají i přátelé, protože 130 respondentů uvedlo, že alkohol poprvé ochutnalo právě s nimi.

Pokud se zaměříme na současnou situaci a na to jak často, pokud vůbec, děti pijí, tak se dozvíme, že každý den pije 11 dětí a pravidelně 1 - 2x za týden či za 14 dní pije 159 dětí ve věku 13 - 17 let. Tyto čísla jsou enormní, a jen potvrzují to, že české děti opravdu a doslova pijí první ligu. Těch co pijí příležitostně 1x za měsíc či za půl roku je sice daleko více, nicméně i tak, by neměly pít vůbec, když jsou nezletilé. Abstinenty, kteří se výzkumu zúčastnili a nepijí vůbec je 130. Nicméně počet dětí pijících alkohol je velký a smutnou skutečností je fakt, že děti se v dnešní době pití alkoholu prostě nevyhnout a mám obavy, že se tato situace bude ještě zhoršovat. S alkoholem se setkáváme prakticky úplně všude a právě díky jeho snadné dostupnosti, si ho bez problému mohou opatřit i děti. A to také dělají, protože 262 respondentů ač nezletilých uvedlo, že alkohol běžně pijí na diskotéce, v hospodě, v baru či restauraci. Jak je možné, že tuto možnost uvádějí, když v těchto podnicích je zákaz

prodeje alkoholu osobám mladším 18 let? Ti zbylí pak alkohol pijí doma či doma u svých přátel a několik jedinců uvedlo, že alkohol pije někde venku na ulici, například v parku.

Mladší děti školou povinné pijí alkohol nejčastěji ve společnosti své rodiny, což si odůvodňují jejich nízkým věkem, protože přece jen 13letým dětem alkohol nikde nepodají a předpokládám i to, že je rodiče v tomto věku na diskotéky či do hospody nebo baru nepouští. Nicméně navzdory mému předpokladu se zde stejně našly děti ve věku 13 - 15 let, které uvedly, že alkohol pijí na diskotéce. S přibývajícím věkem se pak na první místo dostávají přátelé, partneři a s nimi i tyto podniky. Překvapivým zjištěním bylo, že 21 dětí uvedlo, že alkohol pijí samy.

Co se týče preference oblíbených nápojů, tak zde byl rozdíl hlavně mezi pohlavími. Chlapci preferují především pivo a destiláty a dívky oproti tomu víno a ovocné míchané nápoje. Množství alkoholu, které tyto děti vypijí, se nejvíce pohybuje okolo 1 až 3 skleniček při jedné příležitosti. Nicméně se zde našlo 95 dětí, které vypijí 4 - 5 skleniček a dalších 80, které dokonce uvedly, že vypijí 6 a více skleniček. Z toho bylo i několik dětí ze základní školy. Jak můžou děti pravidelně pít tolik alkoholu? Jedná se o velké množství, které je pro mladé tělo velmi nebezpečné, díky tomu, že děti mají nižší hmotnost a nedostatečně vyvinutá játra. A jak víme, tak alkohol je pro játra zlo. Často zde tak dochází k velmi akutní intoxikaci. Myslím, že problém je i v tom, že děti neznají míru alkoholu a právě proto se často opijí. Ze 798 respondentů jich totiž více jak půlka uvedla, že už se někdy v životě opila.

Co vůbec mladé a nezletilé děti vede k tomu, aby pily alkohol? V čele žebříčku tohoto výzkumu stojí důvod, že pijí proto, že jim alkohol chutná a proto, že mají veselou náladu a lépe se baví. Chuť alkoholu se asi nijak ovlivnit nedá, když jim chutná, tak je to prostě fakt, stejně jako někomu chutná například maso a jinému ne. Ovšem co se týče pití za účelem lepší nálady, tak zde se ukazuje, že děti se neumí bavit bez alkoholu a zrovna tak si myslím, že neumí efektivně trávit svůj volný čas. Děti také pijí z toho důvodu, že mají problémy a starosti anebo proto, že pití převzaly jako naučený vzorec od svých rodičů.

Pocity, které mají děti po požití alkoholu, se lišily. Některé mají veselou náladu, jiné agresivní a některým je špatně a zvrací. Překvapilo mě, že ty děti, které uvedly, že jim je špatně, tak současně zvolily možnost, že alkohol pijí pravidelně. Jeden by si myslel, že když je někomu po něčem špatně, tak si z toho vezme ponaučení a nebude svou chybu opakovat. 70 dětí uvedlo jiný důvod, kde se objevovaly především takové možnosti, že většinou pijí tak málo alkoholu, že nic nepocítují.

Zdá se, že ani obstarávání alkoholu nepředstavuje pro děti žádný problém. 285 jich uvedlo, že si alkohol běžně kupují samy, ač podávání alkoholu osobám mladším 18 let je

považováno za trestný čin. Dále 128 dětí uvedlo, že alkohol jim kupují rodiče, což opět poukazuje na jejich benevolentnost. O tom svědčí i to, že 521 dětí uvedlo, že rodiče jim pít alkoholu vůbec nezakazují, ba v některých případech jim to i dovolují. Je zde otázka, zda když by jim ho rodiče zakazovali, jestli by si stejně nějakou cestu alkoholu nenašly. Osobně si myslím, že ano. Protože dnešní moderní doba 21. století alkoholem žije. Alkohol se pije na diskotékách, v hospodách, barech či koncertech. Alkohol vidíme na internetu a v televizi. Alkohol je prakticky všude. A mladí lidé se chtějí bavit a pít alkohol. Je to pro ně prostředek na uvolnění zábavy a vzniku euforie. Nicméně spousta z nich si už neuvědomuje rizika, která s sebou alkohol přináší. Protože více jak polovina dětí si myslí, že alkohol škodí pouze ve velkých dávkách nebo dokonce nikoliv. Myslím si, že je to z toho důvodu, že děti nejsou dostatečně informováni o důsledcích užívání alkoholu nebo ty důsledky vnímat nechtějí a myslí si, že když jsou mladí tak se jim to netýká a nic se jim stát nemůže. Jenže to se pletou. Alkohol má škodlivý vliv nejen na zdraví jedince, ale rovněž se u mladých jedinců prokázala souvislost mezi užíváním alkoholu a různými nehodami, násilím, nebezpečným sexuálním chováním apod. A myslím si, že alkohol a jeho chvilková euforie, za tyto, často fatální, následky rozhodně nestojí.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se věnovala konzumaci alkoholu u dětí ve věku 13 - 17 let. Jedná se o velmi vážný problém, který není dle mého názoru společností brán jako skutečné ohrožení mladé generace. Přičemž z výsledků je více než jasné, že české děti začínají s alkoholem ve velmi nízkém věku, pijí ho pravidelně a zrovna tak ve velkém množství a v podnicích, kde je prodej alkoholu zakázán. Hlavní úskalí u pití alkoholu dětmi a mladistvými tkví v dostupnosti alkoholu. Děti si v současné době alkohol mohou obstarat prakticky kdykoliv a kdekoliv, a to i přesto, že jsou nezletilé, a alkohol by jim v žádném případě neměl být podán. Druhý problém tkví v benevolentnosti rodičů. Rodiče svým dětem nejenže konzumaci alkoholu vůbec nezakazují, ale dokonce jsou to paradoxně oni, kdo dětem alkohol nalijí, zprostředkují a dají jim ho poprvé ochutnat. Navíc se ukazuje, že situace je rok od roku horší. Před 20 lety nebyla spotřeba alkoholu taková, jako je tomu v dnešní době, natož u dětí a mladistvých. Je tak nutné se zamyslet nad tím, jak tomu bude v budoucnu a začít tuto situaci nějakým radikálním způsobem řešit. Dnes více než jindy platí tvrzení, že tak jak se pije v současné době, se nikdy jindy nepilo.

Závěrem lze říci, že je mnoho dětí, které alkohol pijí jen příležitostně, například u příležitosti nějaké oslavy, kde jen trochu ochutnají a mnoho těch, které to s alkoholem naopak dost přehánjí a pijí doslova první ligu. Stejně tak se najdou rodiče, kteří dětem povolí kapku alkoholu a stejně tak ti, kterým nevadí, když jejich dítě pije. Zrovna tak jsou na tom prodejci alkoholu, někteří ho dětem a mladistvým prodají, jiní ne. Zde je už na rodičích, prodejcích, ale i na dětech, aby si sáhli do svědomí, a uvědomili si, zda jim alkohol stojí za veškeré problémy, které díky němu mohou nastat.

Alkohol je dobrý sluha, ale zlý pán, a v případě dětí to platí dvojnásob. Jsem si téměř jistá, že alkohol bude nepochybně nadále součástí života mladých dětí. Ovšem otázkou je v jak velkém rozsahu. Pokud rodiče něco neudělají se svou benevolentností a prodejci s dostupností, tak si každý položme otázku, jak na tom budou děti a mladiství s konzumací alkoholu za 5, 10 či 20 let. Lépe nebo hůře?

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ADICTA. Důsledky škodlivého užívání alkoholu. ©2014. [online]. [cit. 2018 – 02- 14]. Dostupné z: <https://www.adicta.cz/cz/alkohol/alkoholismus/dusledky-piti/>.

ALKOHOL ZODPOVĚDNĚ. Spotřebou alkoholu se ČR řadí spíše k evropskému podprůměru. ©2017. [online]. [cit. 2018 – 02- 14]. Dostupné z: http://www.alkoholzodpovedne.cz/blob/pdf/V%C3%BDvojov%C3%A9%20trendy%20spot%C5%99eby%20alkoholu%20v%20C4%8CR_shrnut%C3%AD_20160517.pdf.

ALKOHOLIK. Který zákon zakazuje pít alkohol dětem a mladistvým. ©2003 - 2018. [online]. [cit. 2018 – 01- 09]. Dostupné z: http://www.alkoholik.cz/zavislost/zakony_a_alkohol/ktery_zakon_zakazuje_pit_alkohol_detem_a_mladistvym.html.

ARTERBURN, Stephen a Jim BURNS. Drogy klepou na dveře: výchova, prevence, léčba. Brno: Nová naděje, 2001. ISBN 80-86077-03-9.

BERGLUND, Mats a Egon JONSSON, Sten THELANDER, 2003. Treating alcohol and drug abuse: an evidence based review. Weinheim: Wiley-WCH. ISBN 352-73-068-2-X.

CSÉMY, L., A. VÁŇOVÁ a M. SKÝVOVÁ. Užívání alkoholu a tabáku v České republice [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2017, 37. s. [cit. 2017 – 12- 14]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/zavislosti/uzivani_tabaku_2016_17_7.pdf.

ČESKÉ NOVINY. Protidrogový koordinátor bude prosazovat zvýšení daní na alkohol. ©2018. [online]. Poslední změna 26. 09. 2017 12:42 [cit. 2017 – 12- 14]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/protidrogovy-koordinator-bude-prosazovat-zvyseni-dani-na-alkohol/1531437>.

ČESKÁ TELEVIZE. Česko tabáku a alkoholu. Každý vypije v průměru sedm litrů čistého lihu ročně. ©2017. [online]. Poslední změna 18. 09. 2017 [cit. 2018 – 02- 14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2244991-spotreba-tabaku-a-alkoholu-je-v-cr-stale-vysoka-cech-vypije-v-prumeru-7-litru-cisteho>.

DRBOHLAVOVÁ, Barbora, Zdeněk ROUS, Tereza ČERNÍKOVÁ a Jan KOZÁK. Drogová situace v České republice v roce 2015. ©2017. [online]. [cit. 2018 – 01- 28]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2016-zaostreno/06-2016-drogovala-situace-v-ceske-republice-v-roce-2015>.

E-CITATY. Citáty, které si zamilujete. ©2017. [online]. [cit. 2018 – 02- 14]. Dostupné z: <https://www.e-citaty.cz/>.

HELLER, Jiří a Olga PECINOVSKÁ. Pavučina závislosti, alkoholismus jako nemoc a možnosti efektivní léčby. Vyd. 1. Praha: Togga, 2011, 211 s. ISBN 978-80-87258-62-0.

HLADÍK, Michal. Alkohol - problém u dětí a mladistvých. ©2009. [online]. [cit. 2017 – 01- 21]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1403866205.pdf>.

HOLCNEROVÁ, Petra. Alkohol - historie: výukový text. [online]. Praha: Centrum adiktologie, Univerzita Karlova, 2009, 17 s. [cit. 2017 – 11- 20]. Dostupné z: World Wide Web: < adiktologie.cz/cz/articles/download/3460/alkohol-uvod-historie-pdf>.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016, 257 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

iROZHLAS. Češi jsou v konzumaci alkoholu šestí na světě. Pravidelně pije 15 procent dospělých. ©2017. [online]. Poslední změna 19. 04. 2017 20:10 [cit. 2017 – 12- 14]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/cesi-jsou-v-konzumaci-alkoholu-sesti-na-svete-pravidelne-pije-15-procent_1704192010_ima.

JEŽKOVÁ, Zuzana a Jana PRESLOVÁ. ©2011 - 2018. Alkohol není pro děti menší zlo než drogy. ©2011 - 2018. [online]. Poslední změna 15. 12. 2017 [cit. 2018 – 02- 14]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/alkohol-neni-pro-dite-mensi-zlo-nez-drogy-125.html>.

KDE JSI, TÁTO. Rodina - základ státu. ©2012-2017. [online]. [cit. 2017 – 12- 14]. Dostupné z: <http://www.kdejsitato.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>.

KOZEL, Roman. Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti. Praha: Grada, 2006, 277 s. ISBN 80-247-0966-X.

KVAPILÍK, Josef a Alena SVOBODOVÁ. Člověk a alkohol. Vyd. 1. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1985, 236 s.

MEČÍŘ, Jan. Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1989, 156 s.

MÜHLPACHR, Pavel. Sociopatologie. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 194 s. ISBN 978-80-210-4550-7.

NÁVYKOVÉ LÁTKY. Alkohol. ©2018. [online]. [cit. 2017 – 01- 22]. Dostupné z: <http://navykovelatky.cz/alkohol/>.

NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat. 5., rozš. vyd. Praha: BESIP, 2003, 99 s.

NEŠPOR, Karel. Návykové chování a závislost. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007, 2011, 176 s. ISBN 978-80-7367-267-6.

NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. "Průchozí" drogy: co by měli vědět rodiče a další dospělí, kteří se starají o děti a dospívající. Praha: Státní zdravotní ústav, 2002, 28 s. ISBN 80-7071-198-1.

POKORNÝ, Robert. Alkohol a stát (bojovník proti alkoholismu vs. distributor). Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova Univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce JUDr. Roman Vaněk, PhD.

SKÁLA, Jaroslav. Závislost na alkoholu a jiných drogách. Vyd. 1. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství 1987, 208 s.

UEHLINGER, Claude a Marlyse TSCHUI. Když někdo blízký pije: rady pro rodiny osob závislých na alkoholu. Praha: Portál, 2009, 144 s. ISBN 978-80-7367-610-0.

ZDRAVOTNICKÝ DENÍK. Nabízet alkohol dětem není normální. Přesto to čeští rodiče dělají. ©2018. [online]. Poslední změna 20. 09. 2015 [cit. 2017 – 12- 12]. Dostupné z: <http://www.zdravotnickydenik.cz/2015/09/nabizet-alkohol-detem-neni-normalni-presto-to-cesti-rodice-delaji/>.

SEZNAM ILUSTRACÍ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek č. 1: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let v České republice (výzkum SZÚ)	17
Obrázek č. 2: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let (výzkum OECD).....	17
Obrázek č. 3: Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let (World Health Organization).....	18
Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů.....	53
Tabulka č. 2: Věk respondentů	54
Tabulka č. 3: Typ studované školy respondentů.....	55
Tabulka č. 4: Bydliště respondentů.....	56
Tabulka č. 5: Rodinné soužití respondentů.....	57
Tabulka č. 6: Zkušenost respondentů s alkoholem	58
Tabulka č. 7: Věk první zkušenosti respondentů s alkoholem	59
Tabulka č. 8: Místo, kde respondenti poprvé ochutnali alkohol.....	61
Tabulka č. 9: Frekvence pití alkoholu u respondentů.....	63
Tabulka č. 10: Místo, kde respondenti pijí alkohol	65
Tabulka č. 11: Osoby, se kterými respondenti pijí alkohol	67
Tabulka č. 12: Nejčastěji preferovaný nápoj respondentů.....	69
Tabulka č. 13: Množství vypitého alkoholu u respondentů.....	71
Tabulka č. 14: Věk první opilosti respondentů.....	73
Tabulka č. 15: Nejčastější důvody pití alkoholu u respondentů	75
Tabulka č. 16: Pocity respondentů po požití alkoholu.....	77
Tabulka č. 17: Způsob obstarávání alkoholu u respondentů	79
Tabulka č. 18: Frekvence pití alkoholu u rodin respondentů	81
Tabulka č. 19: Názor rodičů na pití alkoholu u jejich dítěte.....	82
Tabulka č. 20: Způsob jakým respondenti získali informace o škodlivosti alkoholu.....	84
Tabulka č. 21: Názor respondentů na škodlivost alkoholu.....	85
Tabulka č. 22: Diskuze respondentů s učiteli o škodlivém užívání alkoholu.....	86
Tabulka č. 23: Vyhodnocení hypotézy č. 1	87
Tabulka č. 24: Vyhodnocení hypotézy č. 2	89
Tabulka č. 25: Vyhodnocení hypotézy č. 3	91
Tabulka č. 26: Vyhodnocení hypotézy č. 4	93
Tabulka č. 27: Vyhodnocení hypotézy č. 5	95
Tabulka č. 28: Vyhodnocení hypotézy č. 6	97
Tabulka č. 29: Vyhodnocení hypotézy č. 7	99
Graf č. 1: Pohlaví respondentů	53
Graf č. 2: Věk respondentů	54
Graf č. 3: Typ studované školy respondentů	55
Graf č. 4: Bydliště respondentů	56
Graf č. 5: Rodinné soužití respondentů	57
Graf č. 6: Zkušenost respondentů s alkoholem.....	58
Graf č. 7: Věk první zkušenosti respondentů s alkoholem	59

Graf č. 8: Místo, kde respondenti poprvé ochutnali alkohol	61
Graf č. 9: Frekvence pití alkoholu u respondentů.....	63
Graf č. 10: Místo, kde respondenti pijí alkohol	65
Graf č. 11: Osoby, se kterými respondenti pijí alkohol	67
Graf č. 12: Nejčastěji preferovaný nápoj respondentů	69
Graf č. 13: Množství vypitého alkoholu u respondentů.....	71
Graf č. 14: Věk první opilosti respondentů.....	73
Graf č. 15: Nejčastější důvody pití alkoholu u respondentů.....	75
Graf č. 16: Pocity respondentů po požití alkoholu	77
Graf č. 17: Způsob obstarávání alkoholu u respondentů	79
Graf č. 18: Frekvence pití alkoholu u rodin respondentů	81
Graf č. 19: Názor rodičů na pití alkoholu u jejich dítěte	82
Graf č. 20: Způsob jakým respondenti získali informace o škodlivosti alkoholu	84
Graf č. 21: Názor respondentů na škodlivost alkoholu.....	85
Graf č. 22: Diskuze respondentů s učiteli o škodlivém užívání alkoholu.....	86
Graf č. 23: Hypotéza 1	87
Graf č. 24: Hypotéza 2.....	89
Graf č. 25: Hypotéza 3	91
Graf č. 26: Hypotéza 4.....	93
Graf č. 27: Hypotéza 5	95
Graf č. 28: Hypotéza 6.....	97
Graf č. 29: Hypotéza 7.....	99

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník

Vážení respondenti,

jsem studentkou Fakulty Filozofické Univerzity Pardubice, kde studuji navazující magisterský obor Resocializační pedagogika. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož podklady budou použity v rámci mé diplomové práce na téma: Konzumace alkoholu u dětí ve věku 13 – 17 let. Dotazníky jsou anonymní.

U každé otázky zaškrtněte vždy jednu odpověď, pokud nebude uvedeno jinak. Dotazník je oboustranný, otázky si pozorně přečtete a budu velmi ráda, když odpovíte pravdivě a upřímně.

Předem Vám moc děkuji za spolupráci.

Nikola Vodvářková

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) chlapec
- b) dívka

2. Kolik Vám je let?

- a) 13 let
- b) 14 let
- c) 15 let
- d) 16 let
- e) 17 let

3. Jste žákem nebo studentem:

- a) základní školy
- b) střední školy
- c) 4letého gymnázia
- d) 8letého gymnázia
- e) odborného učiliště

4. Kde bydlíte?

- a) na vesnici
- b) ve městě (do 15 000 obyvatel)
- c) ve městě (nad 15 000 obyvatel)

5. S kým žijete?

- a) s oběma rodiči
- b) s matkou
- c) s otcem

d) s někým jiným (prosím napište).....

6. Ochutnal / a jste již někdy nějaký alkohol?

- a) ano
- b) ne

7. Kolik Vám asi bylo, když jste alkohol poprvé ochutnal/a?

- a) méně jak 7 let
- b) 8 – 9 let
- c) 10 – 11 let
- d) 12 – 13 let
- e) 14 – 15 let
- f) 16 let a více
- g) nikdy jsem alkohol neochutnal/a

8. Kde jste alkohol poprvé ochutnal / a?

- a) na rodinné oslavě
- b) s kamarády mimo domov (bar, diskotéka, venek)
- c) vzal/a jsem si ho sám/a doma
- d) doma s rodiči, ale nic jsme neslavili
- e) neochutnal/a jsem
- f) jiná odpověď (prosím napište) .....

9. Jak často pijete v současné době alkohol?

- a) každý den
- b) pravidelně (1 – 2x týdně)
- c) pravidelně (1 – 2x za 14 dnů)
- d) příležitostně (max. 1x měsíčně)
- e) téměř vůbec (max. 1x za půl roku)
- f) alkohol vůbec nepiju

10. Kde alkohol obvykle pijete?

- a) na diskotéce
- b) v hospodě, v baru
- c) v restauraci (během jídla)
- d) doma
- e) doma u někoho jiného (př. u kamarádů)
- f) někde venku, například v parku, na ulici
- g) alkohol nepiju

11. S kým alkohol obvykle pijete?

- a) s kamarády
- b) s rodinou
- c) sám
- d) s partnerem či partnerkou
- e) alkohol nepiju
- f) s někým jiným (prosím napište).....

12. Jaký alkohol nejčastěji pijete?

- a) pivo
- b) víno
- c) destiláty (př. vodka, rum)
- d) ovocné alkoholické nápoje (př. cider, frisco)
- e) míchané nápoje, koktejly (př. mojito, piña colada, rum s colou)
- f) alkohol nepiju

13. Kolik alkoholu běžně vypijete?

1 sklenička odpovídá 0,5 l piva; 0,2 dcl vína; 1 panáku destilátu

- a) 1 skleničku nebo méně
- b) 2 – 3 skleničky
- c) 4 - 5 skleniček
- d) více jak 6 skleniček
- e) alkohol nepiju

14. Kolik Vám bylo let, když jste poprvé opil/a?

- a) méně jak 7 let
- b) 8 – 9 let
- c) 10 – 11 let
- d) 12 – 13 let
- e) 14 – 15 let
- f) 16 let a více
- g) nevím
- h) nikdy jsem se neopil /a

15. Z jakého důvodu alkohol pijete? (možno zaškrtnou více odpovědí)

- a) alkohol mi chutná
- b) pijí i mí přátelé, a já chci zapadnout do party
- c) mám díky němu dobrou náladu a lépe se bavím
- d) pomáhá mi zahánět různé problémy či stresové situace
- e) alkohol pijí i rodiče a mí příbuzní, tak ho piju taky
- f) alkohol nepiju
- g) jiný důvod (prosím napište) .....

16. Jak se cítíte potom, co si dáte alkohol?

- a) je mi špatně, zvracím, bolí mě hlava
- b) mám dobrou a veselou náladu
- c) mám agresivní náladu
- d) nevím
- e) alkohol nepiju
- f) jiná možnost (prosím napište).....

17. Kde sháníte alkohol? (možno zaškrtnout více odpovědí)

- a) alkohol si sám kupuji z peněz od rodičů či jiných příbuzných
- b) alkohol si sám kupuji z peněz, které si vydělám na brigádě

- c) alkohol mi kupují kamarádi, mě ho neprodají
- d) alkohol mi kupují rodiče
- e) alkohol si vezmu sám tajně doma
- f) alkohol nepiju
- g) jiná možnost (prosím vyplňte).....

18. Jak často se alkohol pije doma ve Vaší rodině?(např. večer k televizi, k večeři apod.)

- a) každý den
- b) pravidelně (1 – 2x týdně)
- c) pravidelně (1 – 2x za 14 dnů)
- d) příležitostně (max. 1x měsíčně)
- e) téměř vůbec (max. 1x za půl roku)
- f) alkohol se u nás nepije vůbec

19. Souhlasí Vaši rodiče s tím, abyste pil/a alkohol?

- a) ano, a nevadí jim to
- b) ne, jsou tvrdě proti
- c) alkohol mohu pít příležitostně, třeba na nějaké oslavě
- d) alkohol mi nezakazují, pokud se moc neopiju
- e) nevím
- f) rodiče nevědí, že piju alkohol
- g) alkohol nepiju

20. Informace o škodlivosti a nebezpečí alkoholu jste získal/a především:

- a) ve škole od učitelů
- b) od rodičů
- c) od spolužáků, kamarádů
- d) od sourozenců
- e) z televize, internetu
- f) nikdo mi informace o škodlivosti alkoholu neposkytl
- g) nemyslím si, že je alkohol škodlivý a nebezpečný

21. Jak moc si myslíte, že je alkohol škodlivý?

- a) alkohol škodí jen ve velkých dávkách
- b) alkohol škodí v jakémkoliv množství
- c) alkohol neškodí zdraví

22. Bavíte se s učiteli ve škole o negativních důsledcích alkoholu či jiných drog?

- a) ano často
- b) občas
- c) téměř nikdy